

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Ketabton.com

مدنی قانون

دوهم ټوك

رسمی جریده: گنه (۳۵۳)

نییته ۱۳۵۵/۱۰/۱۵ هـ. ش

خواننده گرامی!

افتخار داریم که بعد از نشر "مجموعه قوانین افغانستان" با شیوه تنظیم موضوعی، اکنون بخاطر سهولت بیشتر در دسترسی شما به قوانین مورد نیاز، سلسله دیگری از قوانین نافذ کشور را با قطع کوچک جیبی در اختیار شما قرار می دهیم.

خارنپوه حبيب الله "غالب"
وزیر عدلیه

نام:	قانون مدنی - جلد دوم
ناشر:	وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان
تهیه و ترتیب:	ریاست نشرات
مدیر پروژه:	قانونمل محمد رحیم "دقیق" سرپرست ریاست نشرات
تدارکات و اداری:	سید محمد هاشمی رئیس امور مالی و اداری و احمد خالد عزیز می معاون واحد پروژه بانک جهانی در وزارت عدلیه
طراح جلد و صفحه آر:	امان الله صداقت (غیبی)، عباس رسولی و حسین امینی
مصححین:	نور علم خان، حلیم سروش، محمد رفیع عمری، احسان الله نیکزاد
مشاورین:	اسماعیل حکیمی و محمد یما قاسمیار
تاریخ نشر:	۱۳۹۰
تیراژ:	۸۰۰۰
چاپ:	اول (قطع جیبی)
قیمت:	۸۰ افغانی
مطبعه:	مطبعه طباعتی و صنعتی احمد
تلفن ریاست نشرات:	۰۷۰۰۵۸۷۴۵۷
وب سایت:	www.moj.gov.af

کلیه حقوق چاپ برای وزارت عدلیه محفوظ است.

پشتو فهرست

۱۳	لومړی باب: عمومي حکمونه
۱۵	دوه یم باب: د حق منابع
۱۵	لومړی فصل: عمومي حکمونه
۱۶	دوه یم فصل: حقوقي تصرف
۱۶	لومړی قسمت: عقدونه
۱۶	لومړی مبحث: عمومي حکمونه
۱۷	دوه یم مبحث: د عقد رکنونه
۱۷	لومړی فرعه: رضا
۲۳	دوهمه فرعه: په عقد کښی نیابت
۲۵	درېیمه فرعه: په عقد کښی د رضا صحت
۲۵	لومړی جزء: د عقد اهلیت
۲۷	دوه یم جزء: په عقد کښی د رضا عیبونه
۲۷	لومړی: زور
۲۹	دوه یم: غلطی
۳۰	درېیم جزء: دوکه کول او غبن
۳۲	څلورمه فرعه: د عقد موضوع
۳۵	پنځمه فرعه: سبب
۳۶	درېیم مبحث: د عقد شرطونه
۳۶	لومړی فرعه: عمومي احکام
۳۸	دوه یم فرعه: د شرط حکم
۳۸	لومړی جزء: عمومي احکام
۳۹	دوه یم جزء: باطل عقد
۴۰	درېیم جزء: فاسد عقد
۴۳	څلورم جزء: موقوف عقد

۴۶	پنجم جزء: غیر لازم نافذ عقد
۴۷	در بیمه فرعه: هغه خیارونه چه د عقد لزوم وروسته اچوی
۴۷	لومړی جزء: د شرط خیار
۴۹	دوهم جزء: د ټاکلو خیار
۵۲	در بیمه جزء: د لیدلو خیار
۵۳	څلورم جزء: د عیب خیار
۵۵	څلورم مبحث: د عقد آثار
۵۵	لومړی فرعه: د عقد آثار د عقد د دواړو خواوو په باره کښی
۵۷	دوهم فرعه: د عقد آثار د در بیم شخص په باره کښی
۵۹	در بیمه فرعه: د عقد تفسیر
۶۲	څلورم فرعه: د عقد آثار د ضمان په باره کښی
۶۴	پنجمه فرعه: د عقد آثار د عقد د منحلیدو په باره کښی
۶۴	لومړی جزء: فسخ
۶۷	دوهم یم قسمت: ځانگړی اراده
۶۸	در بیم فصل: قانونی واقعی
۶۸	لومړی قسمت: مضر فعل
۶۸	لومړی مبحث: هغه فعل چه په مال واقع کیږی
۶۸	لومړی فرعه: تلفول
۶۹	دوهمه فرعه: غصب
۷۱	دوهم یم مبحث: کوم فعل چه په نفس واقع کیږی
۷۲	در بیم مبحث: شریک حکمونه
۷۵	څلورم مبحث: د بل د عمل څخه مسؤلیت
۷۵	پنجم مبحث: د حیوان او شیانو څخه مسؤلیت
۷۷	دوهم یم قسمت: گتپور فعل
۷۷	لومړی مبحث: ناحقه ورکول
۸۰	دوهم یم مبحث: فضولی عقد
۸۱	در بیم باب: د وجیبی آثار

۸۱	لومړې فصل: طبیعي وجیبه
۸۱	دوه یم فصل: عینی تنفیذ
۸۳	درېیم فصل: د تهدیدونکي تاوان د لاری تنفیذ
۸۴	څلورم فصل: د تعویض د لاری تنفیذ
۸۵	پنځم فصل: د پور ورکونکو د حقوقو تضمین
۸۵	لومړې قسمت: عمومي حکمونه
۸۶	دوه یم قسمت: د تنفیذ وسیلی
۸۶	لومړې مبحث: غیر مستقیم دعوی
۸۶	دوه یم مبحث: د تصرف د نه نافذیدو دعوی
۸۹	درېیم قسمت: د ضمان مسئلی
۸۹	لومړې مبحث: د بند ساتلو حق
۹۰	دوه یم مبحث: د مديون مفلس حجر
۹۴	شپږم فصل: دالتزام د دواړو خواوو تعدد
۹۴	لومړې قسمت: شریک او ناشریک پور
۹۷	دوه یم قسمت: تضامن
۹۷	لومړې مبحث: عمومي حکمونه
۹۷	دوه یم مبحث: د پورورکونکي تضامن
۹۸	درېیم مبحث: د پورونکو تضامن
۱۰۴	اووم فصل: د پور اداکول
۱۰۴	لومړې قسمت: د اداء کولو طریقه
۱۰۴	دوه یم قسمت: د پور اداکولو دواړه خواوی
۱۰۹	درېیم قسمت: د پور د اداء کولو موضوع
۱۱۲	پنځم قسمت: د پور نوی کول او نیابت
۱۱۴	شپږم قسمت: مجرا کول
۱۱۷	اووم قسمت: د ذمی یووالی
۱۱۷	څلورم باب: د حق پای ته رسیدل
۱۱۷	لومړې فصل: ابراء

۱۱۹	دوه یم فصل: د تنفیذ محال والی
۱۲۰	درېیم فصل: د زمانی تیریدل چه حق پای ته رسوی
۱۲۵	پنځم باب: د حق ثابتول
۱۲۵	لومړی فصل: عمومي قاعدی
۱۲۶	دوه یم فصل: سندونه
۱۲۶	لومړی قسمت: رسمی سند
۱۲۸	دوه یم قسمت: عرفی سند
۱۳۰	درېیم فصل: اقرار
۱۳۲	څلورم فصل: قسم
۱۳۲	لومړی قسمت: فاطع قسم
۱۳۴	دوه یم قسمت: پوره کونکی قسم
۱۳۵	پنځم فصل: شاهدان
۱۳۷	شپږم فصل: قریني

فهرست دری

۱۴۱	باب اول: احکام عمومی
۱۴۳	باب دوم: منابع حق
۱۴۳	فصل اول: احکام عمومی
۱۴۴	فصل دوم: تصرف حقوقی
۱۴۴	قسمت اول: عقود
۱۴۴	مبحث اول: احکام عمومی
۱۴۶	مبحث دوم: ارکان عقد
۱۴۶	فرع اول: رضاء
۱۵۲	فرع دوم: نیابت در عقد
۱۵۴	فرع سوم: صحت رضا در عقد
۱۵۴	جزء اول: اهلیت عقد
۱۵۶	جزء دوم: عیوب رضا در عقد
۱۵۶	اول: اکراه
۱۵۸	دوم: غلطی
۱۶۰	جزء سوم: فریب وغبین
۱۶۲	فرع چهارم: موضوع عقد
۱۶۵	فرع پنجم: سبب
۱۶۶	مبحث سوم: شرایط عقد
۱۶۶	فرع اول: احکام عمومی
۱۶۹	فرع دوم: حکم شرط
۱۶۹	جزء اول: احکام عمومی
۱۷۰	جزء دوم: عقد باطل
۱۷۲	جزء سوم: عقد فاسد

۱۷۵	جزء چهارم: عقد موقوف
۱۷۸	جزء پنجم: عقد نافذ غیر لازم
۱۷۹	فرع سوم: خیاراتیکه لزوم عقد را به تأخیر می اندازد
۱۷۹	جزء اول: خیار شرط
۱۸۱	جزء دوم: خیار تعیین
۱۸۵	جزء سوم: خیار رویت
۱۸۷	جزء چهارم: خیار عیب
۱۸۸	مبحث چهارم: آثار عقد
۱۸۸	فرع اول: آثار عقد در مورد طرفین عقد
۱۹۱	فرع دوم: آثار عقد در مورد شخص ثالث
۱۹۴	فرع سوم: تفسیر عقد
۱۹۷	فرع چهارم: آثار عقد در مورد ضمان عقد
۲۰۰	فرع پنجم: آثار در مورد انحلال عقد
۲۰۰	جزء اول: فسخ
۲۰۲	قسمت دوم: اراده انفرادی
۲۰۴	فصل سوم: حوادث قانونی
۲۰۴	قسمت اول: فعل مضر
۲۰۴	مبحث اول: فعلی که بر مال واقع می شود
۲۰۴	فرع اول: اتلاف
۲۰۶	فرع دوم: غصب
۲۰۸	مبحث دوم: فعلی که بر نفس واقع می شود
۲۰۹	مبحث سوم: احکام مشترك
۲۱۲	مبحث چهارم: مسئولیت از عمل غیر
۲۱۳	مبحث پنجم: مسئولیت از حیوان و اشیاء
۲۱۵	قسمت دوم: فعل مفید
۲۱۵	مبحث اول: پرداخت بدون حق
۲۱۸	مبحث دوم: عقد فضولی

۲۱۹	باب سوم
۲۱۹	فصل اول: وجیهه طبیعی
۲۱۹	فصل دوم: تنفیذ عینی
۲۲۲	فصل سوم: تنفیذ از طریق تهدید به غرامت
۲۲۲	فصل چهارم: تنفیذ از طریق جبران خساره
۲۲۴	فصل پنجم: تضمین حقوق دائنین
۲۲۴	قسمت اول: احکام عمومی
۲۲۴	قسمت دوم: وسایل تنفیذ
۲۲۴	مبحث اول: دعوی غیر مستقیم
۲۲۵	مبحث دوم: دعوی عدم نفاذ تصرف
۲۲۸	قسمت سوم: مسائل ضمان
۲۲۸	مبحث اول: حق نگهداشت
۲۳۰	مبحث دوم: حجر مدیون مفلس
۲۳۴	فصل ششم: تعدد طرفین وجیهه
۲۳۴	قسمت اول: دین مشترک و غیر مشترک
۲۳۷	قسمت دوم: تضامن
۲۳۷	مبحث اول: احکام عمومی
۲۳۸	مبحث دوم: تضامن دائنین
۲۳۹	مبحث سوم: تضامن مدیونین
۲۴۵	فصل هفتم: وفاء دین
۲۴۵	قسمت اول: طرق اداء
۲۴۵	قسمت دوم: طرفین وفا
۲۵۲	قسمت سوم: موضوع ادای دین
۲۵۵	قسمت چهارم: ادای دین به عوض
۲۵۷	قسمت ششم: مجرائی
۲۶۰	قسمت هفتم: اتحاد ذمه
۲۶۱	باب چهارم: انقضای عقد

۲۶۱	فصل اول: ابراء
۲۶۳	فصل دوم: عدم امکان تنفیذ
۲۶۴	فصل سوم: سقوط حق به مرور زمان
۲۷۰	باب پنجم: اثبات حق
۲۷۰	فصل اول: قواعد عمومی
۲۷۱	فصل دوم: اسناد
۲۷۱	قسمت اول: سند رسمی
۲۷۲	قسمت دوم: سند عرفی
۲۷۵	فصل سوم: اقرار
۲۷۷	فصل چهارم: قسم
۲۷۷	قسمت اول: قسم قاطع
۲۷۹	قسمت دوم: قسم متمم
۲۸۰	فصل پنجم: شهود
۲۸۲	فصل ششم: قرائن

لومړی کتاب
حق
لومړی باب
عمومي حکمونه

۴۸۴ ماده:

مالي حقوق په عيني او شخصي حقوقو تقسيميری.

۴۸۵ ماده:

(۱) عيني حق د عین په ذات باندی د شخص دداسی مستقیمی سلطی
څخه عبارت دی چه د قانون په وسیله ورکول کیږی.
(۲) عینی حقوق به یا اصلی وی او یا تبعی.

۴۸۶ ماده:

اصلي عینی حقوق د تصرف او گتیی اخیستلو د حقوقو څخه عبارت
دی، او په لاندنیو حقوقو کښی منحصر دی:
۱- د رقبی د ملکیت حق او د عین څخه گتیه اخیستل.
۲- د عین دگتیی اخیستلو د ملکیت حق بی د رقبی د ملکیت څخه .
۳- د ارتفاق حقوق.

۴۸۷ ماده:

تبعی عینی حقوق د هغه حقوقو څخه عبارت دی چه د قرض د
تضمین دپاره پر عین مرتب کیږی او په لاندنیو حقوقو کښی منحصر
دی:

- ۱- د رسمی گروی حق.
- ۲- د حیازی گروی حق.
- ۳- د عین د حبسولو حق.

۴- د اختصاص حق.

۵- د امتیاز حق.

۴۸۸ ماده:

شخصی حق یا التزام د پور ورکونکي او پور اخیستونکي د ذمی ترمنځ د داسی رابطی څخه عبارت دی چه د هغی په اساس پور ورکونکي کولی شی چه د پور اخیستونکي څخه د یو شی د اخیستلو، دیو کار دکولو یا دهغی څخه د منع کیدو غوښتنه وکي.

۴۸۹ ماده:

(۱) په پور التزام هغه دی چه موضوع ئی پیسی یا مثلی شیان وی.
(۲) التزام د تعهد کونکي شخص په ذمه د عقد یا د تضمین په موجب لازمیری.

۴۹۰ ماده:

په عین التزام هغه دی چه موضوع یی د ټاکلی عین ذات د عین د تملیک یا دهغی دگتی په غرض یا دعین د تسلیمیدو یا ساتنی په غرض تشکیلوی.

۴۹۱ ماده:

معنوی حقوق چه په غیر مادی شی واردیری د خاصو قوانینو د حکمونو تابع دی.

دوه یم باب
د حق منابع
لومری فصل
عمومی حکمونه

۴۹۲ ماده:

د حق منابع دهغه حقوقی عواملو څخه عبارت دی چی حق پیدا کوی او په حقوقی تصرف او حقوقی حادثی مشتمل دی.

۴۹۳ ماده:

حقوقی تصرف د هغه قولی تصرف څخه عبارت دی چه د شخص د قاطعی ارادی څخه د ټاکلی حقوقی اثر د پیدا کیدو دپاره د قانون د حکمونو سره سم پیدا شوی وی.

۴۹۴ ماده:

په عقودو کښی حقوقی تصرف د عقد د دواړو خواوو د ارادی په موافقه پوره کیږی او د هغی په اثر د دواړو خواوو څخه پر یوه التزام مرتبېږی.

۴۹۵ ماده:

کوم تصرف چه د دواړو خواوو څخه پر یوه التزام مرتبوی، یواځی د تعهد کوونکی په ایجاب پوره کیږی.

۴۹۶ ماده:

حقوقی حادثه د داسی فعل د تصرف څخه عبارت ده چه د شخص په اختیار یا د هغه د اختیار څخه په غیر واقع شوی وی او قانون ورباندی ټاکلی تاثیرونه مرتب کړی وی.

دوه یم فصل حقوقی تصرف

لومړی قسمت - عقدونه

لومړی مبحث - عمومي حکمونه

۴۹۷ ماده:

(۱) عقد، د عقد کوونکی د دواړو خواوو څخه د یوه دایجاب ارتباط دی د بلی خوا د قبلولو سره خو د قانون د حکمونو په حدودو کېښی.
(۲) په عقد سره د هریو عقد کوونکی التزامونه د یوه دبل په مقابل کېښی مرتبېږی.

۴۹۸ ماده:

عقد په منقولو یا نا منقولو اعیانو په بدل یایی له بدله د تملیک په غرض صحیح دی.

۴۹۹ ماده:

عقد داعیانو د ساتنی په غرض دودیت په توگه یا دهغی داستهلاک په غرض دگتی اخیستلو له لازی د قرض په ډول او دبدل د ورکولو په ډول جواز لری.

۵۰۰ ماده:

عقد د اعیانو په گتو د هغی څخه دگتی اخیستلو په غرض دبدل سره د اجاری په توگه یا بی له بدله د عاریت په توگه او مالک ته د هغی د عین بیرته ورکول، جواز لری.

۵۰۱ ماده:

عقد د یو ټاکلی کار یا د ټاکلی خدمت د اجراء کولو په غرض صحیح دی.

۵۰۲ ماده:

(۱) د عقد د منعقدو شرط عبارت دی د عقد د دواړو خواوو د وجود، د عقد د مخصوصو لفظونو او دهغه موضوع څخه چه عقد پری واردیږی.

(۲) د عقد د صحت شرط عبارت دی د عقد د دواړو خواوو د اهلیت څخه، هغه شی چه عقد پری شوی باید د عقد د حکم قابلیت ولری او د نظام او عمومی آدابو سره دهغی مفیدیت او نه مخالفت.

۵۰۳ ماده:

که د عقد د صادریدلو په وخت کښی، هغه څوک چه د عقد د اجازی ورکولو او نافذیدلو حق لری، موجود نه وی، دارنگه عقد باطل گڼل کیږی.

۵۰۴ ماده:

د عقد پوری مربوطی عمومی قاعدی پرتولو عقدونو تطبیقیږی، او دهر عقد خصوصی قاعدی د هغی پوری د مربوطو حکمونو په وسیله تنظیمیږی.

دوه یم مبحث – د عقد رکنونه

لومړی فرعه – رضاء

۵۰۵ ماده:

د عقد د صحت شرط عبارت دی د عقد کوونکو د رضائیت څخه بی له زور او جبر څخه.

۵۰۶ ماده:

(۱) عقد د د دواړو خواوو په ایجاب او قبول منعقدیږی.
(۲) ایجاب او قبول د هغه الفاظو څخه عبارت دی چه په عرف کښی د عقد د پیدا کیدو دپاره استعمالیږی.

۵۰۷ ماده:

ایجاب او قبول د ماضی په صیغه وی او د مضارع یا امر په صیغه هم جایز دی خو په دی شرط چه د حال اراده ور څخه شوی وی.

۵۰۸ ماده:

عقد د راتلونکی زمانی په صیغه هغه وخت منعقدیږی چه د عقد دواړو خواوو په دی صیغی باندی د عقد دپیدا کیدو قصد کړی وی.

۵۰۹ ماده:

د ارادی ظاهرول د وینا، لیک یا د داسی اشارو په وسیله چه په عرف کینی مروج وی کیږی. همدارنگه د ورکړی راکړی د ارادی ظاهرول چه د یوه عقد په حقیقت باندی په صراحت سره دلالت وکی صورت نیولی شی.

۵۱۰ ماده:

د ارادی ظاهرول په ضمنی توگه صورت موندلای شی، مگر داچه قانون یا د عقد دواړو خواوو د هغی صراحت شرط کړی وی.

۵۱۱ ماده:

دارادی په ظاهرولو هغه وخت اثرونه مرتب کیږی چه مقابلی خوا ورباندی علم حاصل کړی وی. مقابلی خوا ته د ارادی د ظاهرولو رسیدل د هغی د علم د حاصلیدلو قرینه گنیل کیږی مگر داچه د هغی په خلاف کوم دلیل پیدا وی.

۵۱۲ ماده:

د ارادی ظاهرول د بیهوشی یا د داسی عقلی اختلال په حالت کینی چه دمیزی قوی د نشتوالی موجب وگرځی، که څه هم دا اختلال مؤقتی وی، باطل گنیل کیږی.

۵۱۳ ماده:

هغه اراده چه د شخص په ضمیر کښی د ارادی په خلاف ظاهره شوی وی باطله نه گڼل کیږی، مگر داچه مقابله خوا د شخص د اظهار شوی ارادی یا نیت په خلاف علم ولری.

۵۱۴ ماده:

هرڅوک د خپل ایجاب په سبب ملزم کیږی مگر داچه د خپل التزام په نشتوالی یی تصریح کړی وی یا د ظاهری قرینو او یا د معاملی د طبیعت څخه داسی معلومه شی چه په ایجاب کښی د الزام قصد وجود نه لرلو.

۵۱۵ ماده:

د هغه چا څخه چه ایجاب یا قبول صادر شوی وی، مرشی، یا تر هغی د مخه چه په ایجاب یا قبول یی مطلوب اثر مرتب شی د اهلیت فاقد وگرځی، کوم وخت چه مقابل لوری د داسی ایجاب یا قبول څخه علم حاصل کی، عقد صحیح گڼل کیږی او مطلوب اثر ورباندی مرتب کیږی خو په دی شرط چه د ارادی ظاهرو ل یا د معاملی طبیعت ددی حکم په خلاف د لالت ونه کی.

۵۱۶ ماده:

(۱) که د قبلولو دپاره موده ټاکل شوی وی، ایجابوونکی نه شی کولی ددی مودی د پای پوری دخپل ایجاب څخه منصرف شی.
(۲) په هغه صورت کښی چه د قبلولو دپاره په ټاکلی مودی تصریح نه وی شوی نو کله کله د ظاهری قرینو یا د معاملی د طبیعت څخه معلومیدی شی.

۵۱۷ ماده:

د عقد دواړه خواوی د ایجاب څخه وروسته د عقد د مجلس تر پای پوری د قبلولو یا ردولو اختیار لری. که ایجابوونکی دایجاب د صادریدو وروسته او دمقابل لوری د قبلولو تر مخه د خپل ایجاب

۲۰ مدنی قانون / دوهم ټوک

څخه رجوع وکي يا د عقد د دواړو خواوو څخه د يوه نه داسي وينا يا کار صادر شي چه د قبلولو څخه په انصراف دلالت وکي، نو دارنگه ايجاب باطل دی او ترهغي وروسته قبلول هم داعتبار څخه ساقط دی.

۵۱۸ ماده:

که د قبلولو تر مخه ايجاب په تکراري ډول صادر شي، وروستني ايجاب ته اعتبار ورکول کيږي.

۵۱۹ ماده:

هغه چاته چه ايجاب متوجه شوي، کولي شي چه هغه رد کي او که ايجاب پخپله د هغه د غوښتني په اثر صادر شوي وي، هغه نه شي ردولی مگر داچه د هغي په ردولو معقول دليلونه ولري.

۵۲۰ ماده:

که په ايجاب کښي د زياتوالي، د تنقيد او يا د تعديل قبلول واردکي، نو دارنگه قبلول د ايجاب ردول گڼل کيږي او د نوي ايجاب په حيث پيژندل کيږي.

۵۲۱ ماده:

د ايجاب او قبلولو ترمنځ هغه وخت مطابقت حاصليږي چه د عقد په ټولو اساسي مسئلو د دواړو خواوو موافقه شوي وي، پرځيني ددي مسئلو موافقه د دواړو خواوو د الزام دپاره کافي نه ده.

۵۲۲ ماده:

(۱) که دواړه خواوي د عقد په ټولو اساسي مسئلو موافقه وکي او د مسئلو تفصيل راتلونکي وخت ته وسپاري، دارنگه عقد پوره شوي گڼل کيږي، مگر داچه په موافقي سره د عقد پوره کيدل د مسئلو په تفصيل مشروط شوي وي.

(۲) که دواړه خواوې د هغه مسئلو په باره کښې چه تر مخه پری موافقه نه ده حاصله شوی، اختلاف ولری او دعوی اقامه کی، محکمه به په داسی حالت کښې د معاملی د طبیعت په نظر کښې نیولو سره دقانون د حکمونو، عرف او دعدالت د قاعدو سره سم حکم کوی.

۵۲۳ ماده:

(۱) د دوه غایبو خواوو ترمنځ عقد په هغه زمانی او ځای کښې پوره گڼل کیږی چه ایجابونکی د مقابل لوری د قبلولو څخه علم حاصل کړی وی، په دی شرط چه دواړو خواوو یا قانون دهغی په خلاف تصریح نه وی کړی.

(۲) ایجابونکی ته د قبلولو د رسیدو سره داسی فرض کیږی چه پری علم حاصل شوی دی.

۵۲۴ ماده:

عقد په تېلفون یا نورو داسی وسیلو سره د زمانی له حیثه لکه د دوه حاضر و خواوو ترمنځ عقد او د ځای له حیثه لکه د دوه غایبو خواوو ترمنځ عقد، گڼل کیږی.

۵۲۵ ماده:

سکوت کوونکی ته د هیڅ قول نسبت نه ورکول کیږی، سکوت په هغه مواردو کښې چه بیان ته احتیاج لری د قبلولو معنی لری.

۵۲۶ ماده:

سکوت هغه وخت قبول شوی گڼل کیږی چه د عقد د دواړو خواوو ترمنځ پخوانی تعامل موجود وی او ایجاب هم د همدی تعامل په اساس صورت موندلی وی او یا داچه ایجاب یواځی د مقابل لوری په گټه وی.

٥٢٧ ماده:

د مزایدي عقد د وروستني داوطلبی سره پای ته رسېږي. لمړنی داوطلبی هغه وخت د اعتباره لویږي، چه پر هغی زیاته داوطلبی شوی وی که څه هم دا داوطلبی باطله وی یا داچه مزایده بی له دی چه د شخص پوری تعلق ونیسی معطله شی.

٥٢٨ ماده:

په ډله ایزه عقدونو کښی که اکثریت راضی شو نو د قبلیدو متحقق گڼل کیږی او اقلیت دهغوی د قبلیدو تابع گڼل کیږی.

٥٢٩ ماده:

د اذعان په عقدونو کښی قبول دهغه شرطونو په حدودو کښی چه ایجاب وونکی وضع کړی د تسلیمیدو سره سم تحقق مومی، دا شرطونه د مناقشی قابلیت نه لری.

٥٣٠ ماده:

(١) د هغی موافقی په موجب چه د عقد دواړه خواوی یا یوه خواوی د یو ټاکلی عقد تړون په راتلونکی وخت کښی تعهد کوی، دا عقد هغه وخت پوره کیږی چه د نظر لاندی عقد په باره کښی ټولی اساسی مسئلی سره د هغی مودی چه باید د عقد تړون په کښی وشی، ټاکل شوی وی.

(٢) که قانون د عقد د پوره کیدو دپاره د ځینو ټاکلو شکلیاتو مراعات شرط کړی وی، نو د دارنگه شکلیاتو وجود په هغه ابتدائی موافقه کښی چه ددی عقد د تړون د وعدی متضمن وی، هم ضروری گڼل کیږی.

٥٣١ ماده:

(١) د عقد د تړون په وخت کښی د بیعانی ورکول د عقد پر قطعیت دلیل گڼل کیږی، مگر داچه د دواړو خواوو موافقه یا عرف دهغی په خلاف تصریح کړی وی.

(۲) که بیعانه ور کوونکی د عقد د تړون څخه منصرف شی، نو دبیر ته اخیستلو حق یی نه لری، او که بیعانه اخیستونکی منصرف شی نو د اصلی بیعانی او د هغی د معادل د ورکولو موجب گرځی.

۵۳۲ ماده:

که هغه التزام چه دهغی په اثر بیعانه ورکول شوی نافذ شی نو بیعانه د اصلی قیمت څخه وضع کیږی.

۵۳۳ ماده:

که د عقد تنفیذ دهغه علتونو په بنا چه د عقد د دواړو خواوو څخه د یوه د قصور څخه هم نه وی پیدا شوی، ناممکن شی، یا عقد د دواړو خواوو د خطا یا موافقی په اثر فسخ شی، بیعانه بیرته ورکول کیږی.

دوهمه فرعه - په عقد کښی نیابت

۵۳۴ ماده:

عقد د اصالت یا نیابت په توگه جواز لری، مگر داچه قانون د هغی په خلاف حکم کړی وی .

۵۳۵ ماده:

که څوک د اصالت په توگه یو عقد ترسره کوی، د هغی حقوق او وجایب پخپله هغه ته متوجه دی.

۵۳۶ ماده:

(۱) په عقد کښی نیابت د دواړو خواوو په موافقه یا د قانون په حکم صورت مومی.

(۲) د دواړو خواوو د موافقی په صورت کښی د نایب د واک حدود د اصیل له خوا او په قانونی نیابت کښی د قانون له خوا ټاکل کیږی.

٥٣٧ ماده:

د ارادې د عیبونو پورې مربوطې کتنې، یا د بعضی خاصو حالونو پورې دریدلو اثرونه یا دداسې دریدلو هر ورو والی، پخپله د نایب پورې تعلق لری نه د اصیل پورې.

٥٣٨ ماده:

که نایب د خپل واک په حدودو کښې د خپل اصیل په نامه یو عقد ترسره کړی، د هغې څخه پیدا شوی حقوق او وجایب پخپله د اصیل پورې تعلق نیسی.

٥٣٩ ماده:

که د عقد په وخت کښې د نیابت دصفت اظهار ونه شو، د هغې څخه پیدا شوی اثرونه پخپله د نایب پورې تعلق نیسی، مگر په هغه صورت کښې چه د عقد مقابلہ خوا د هغه دنیابت څخه خبروی.

٥٤٠ ماده:

که نایب او دهغه مقابلہ خوا د عقد په وخت کښې دنیابت دپای ته درسیدو دمودی څخه خبر نه وو، د هغې څخه پیدا شوی تاثیرونه د اصیل یا د هغه د قایم مقام پورې تعلق نیسی.

٥٤١ ماده:

نایب نه شی کولی چه عقد د خپل خان دپاره یا د اصیل په نامه ترسره کی مگر دا چه اصیل ترمخه اجازه ور کړی وی یا هغه وروسته تأیید کی. کوم حالونه چه د تجارت په قانون کښې یی بل رنگه وړاندی لیدنه شوی ددی حکم څخه مستثنی دی.

در بیمه فرعه - په عقد کښی د رضا صحت

لومری جزء - د عقد اهلیت

۵۴۲ ماده:

هرڅوک د عقد کولو اهلیت لری، مگر دا چه د هغه اهلیت د قانون په وسیله سلب یا محدود شوی وی.

۵۴۳ ماده:

د ناممیز صغیر تصرف باطل گڼل کیږی که څه هم ولی یی اجازه ورکړی وی.

۵۴۴ ماده:

(۱) د ممیز صغیر تصرف چه پوره د هغه په گټه وی جواز لری، که څه هم ولی یی اجازه نه وی ورکړی. په هغه صورت کښی چه د ممیز صغیر تصرف پوره دهغه په ضرر وی باطل گڼل کیږی که څه هم ولی یی اجازه ورکړی وی.

(۲) کوم تصرف چه د گټی یا ضرر متضمن وی، د ولی د اجازی پوری د هغه د واک په حدودو کښی یا د اهلیت دنقصان لرونکی د اجازی پوری د هغه د رشد عمر ته د رسیدو وروسته، موقوفه ده.

۵۴۵ ماده:

(۱) دلیونی یا معتوه تصرف د هغه د حجر د قرار د تثبیتیدلو وروسته باطل گڼل کیږی.

(۲) د حجر د تثبیتیدلو د قرار تر مخه تصرف باطل نه گڼل کیږی، مگر داچه د عقد په وخت کښی د لیونتوب یا معتوهیت حالت، خپور وی یا مقابل لوری په هغی علم ولری.

۵۴۶ ماده:

(۱) د سفیه تصرف یا د هغه چاچه په غفلت اخته وی د حجر دقرار د تثبتولو وروسته د ممیز صغیر د تصرفونو د حکمونو تابع دی.

(۲) د حجر د قرار د ثبتیدلو تر مخه تصرف، صحیح دی، د باطلیدلو وړ نه گڼل کیږی، مگر داچه د استثمار یا توطیې په نتیجه کښی یی صورت موندلی وی.

۵۴۷ ماده:

دهغه چا وصیت یا وقف چه د سفاهت یا غفلت په سبب محجور کړی شوی وی هغه وخت صحیح کیږی چه محکمی په دی باره کښی اجازه ورکړی وی.

۵۴۸ ماده:

د هغه چا تصرف چه د سفاهت په وسیله محجور کړی شوی وی د هغه مالونو د اداری پوری د مربوطو کارونو چه تسلیمیدل یی د محکمی له خوا ورته اجازه ورکول شوی، د قانون د حکمونو په حدود کښی صحیح دی.

۵۴۹ ماده:

که د چا دپاره قضائی مرستیال ټاکل شوی وی، مرستیال د ټاکل کیدو د قرار د ثبتولو وروسته، د هغه هر نوعه تصرف د قضائی مرستیال د گډون څخه په غیر د بطلان وړ گڼل کیږی.

۵۵۰ ماده:

د اهلیت نقصان لرونکی کولی شی چه د عقد د باطلیدو غوښتنه وکی. په هغه صورت کښی چه د خپل اهلیت د نقصان د پټولو دپاره یی د حیلې څخه کار اخیستی وی د هغه دا کار د خساری د جیبیری د الزام نه مانع کیږی.

دوه یم جزء - په عقد کښی د رضا عیبونه

لومری - زور

۵۵۱ ماده:

زور عبارت دی د یو شخص د مجبورولو څخه په ناحقه، د داسی کار په کولو چه ورباندی راضی نه وی، عام له دی چه زور مادی وی یا معنوی.

۵۵۲ ماده:

زور په دوه نوع دی:
پوره او ناقص.

۵۵۳ ماده:

پوره زور عبارت دی د فاحش بدنی یا مالی خطر د تهدیدولو څخه. په غیر فاحش خطر باندی تهدیدولو ته، ناقص زور ویل کیږی.

۵۵۴ ماده:

پوره زور رضا د منځه وړی او اختیار فاسدوی. ناقص زور رضا د مینځه وړی خو اختیارنه فاسدوی.

۵۵۵ ماده:

خپلو والدینو، میړه یا محارمو ته د ضرر رسولو تهدید یا د داسی خطر تهدید چه د حیثیت منافی وی، زور گڼل کیږی، محکمه کولی شی د حالونو او کیفیتونو د په نظر کښی نیولو سره، تهدید دغور لاندی ونیسی.

۵۵۶ ماده:

زور د اشخاصو، عمر، اجتماعی حالت صفتونو او د هغی د تاثیر د اندازی له نظره د تهدید د نوعی د شدت او خفت له حیثه، فرق کوی.

۵۵۷ ماده:

کوم زور چه رضاء د مینځه وړی هغه وخت اعتبار لری چه تهدیدوونکی د تهدید د عمل په کولو قادر وی او هغه څوک چه تهدید شوی وی د تهدید د نه اجراء کیدو په صورت کښی، د زور واقع کیدل په غالب گمان سره هرو مرو وگڼی.

۵۵۸ ماده:

که د عقد په تړون کښی د زور د یوه نوعی واقع کیدل ثابت شی، عقد صحیح نه دی.

۵۵۹ ماده:

که زور د فسخ کیدو وړ عقدونو د جملی څخه په کوم یو کښی صورت موندلی وی، تهدید شوی کولی شی د هغی د دعوی وروسته عقد فسخ کی، دا حق د تهدید کوونکی د مرگ سره یا د عقد د دواړو خواوو څخه د یوه په مرگ د منځه نه ځی، دمړی وارثان د هغه قایم مقام پیژندل کیږی.

۵۶۰ ماده:

د تهدید شوی شخص عقد په فاسد صورت منعقد کیږی، که د تهدید د لیری کیدو وروسته تهدید شوی شخص په ضمنی یا صریحه توگه دهغی اجازه ورکی، عقد صحیح کیږی.

۵۶۱ ماده:

د تهدید شوی شخص د عقدونو نفاذ د تهدید دلیری کیدو وروسته د هغه د اجازی پوری موقوف نه دی، د میبعی قبضول فاسد ملکیت افاده کوی. په داسی حالت کښی هر نوع تصرف چه د نقضولو قابلیت ونه لری صحیح دی، تهدید شوی د تسلیمدلو د ورځی قیمت یا د تصرف د ورځی د قیمت په غوښتنه کښی اختیار لری.

دوه یم- غلطی

۵۶۲ ماده:

که د عقد په موضوع کښی غلطی شوی وی او څه شی چه عقد پری شوی وی مسمی یا اشاره ورته شوی وی، د راتلونکو حکمونو مراعات کیږی:

- ۱- د جنس د اختلاف په صورت کښی، عقد د مسمی پوری تعلق نیسی او د مسمی د نشتوالی په صورت کښی عقد باطل گڼل کیږی.
- ۲- د جنس د یووالی او د صفت د اختلاف په صورت کښی عقد د هغه شی پوری تعلق نیسی چه اشاره ورته شوی وی. او د اشاری کړی شوی شی د وجود په صورت کښی عقد منعقد کیږی، په دی حالت کښی عقد کوونکی د صفت د نشتوالی له امله د عقد د فسخ کولو او تړون ترمنځ اختیار لری.

۵۶۳ ماده:

که څوک په اساسی غلطی کښی واقع شوی وی په دی شرط کولی شی چه د عقد د فسخ کیدو غوښتنه وکی چه مقابله خوا یی هم په عین غلطی کښی واقع شوی وی یا د غلطی څخه خبروی یا دا چه په آسانتیا سره یی کولی شو په هغی خبر شی.

۵۶۴ ماده:

که غلطی په دومره اندازی فاحشه وی چه عقد کوونکی په هغی د خیریدو په صورت کښی د عقد د تړون څخه ځان ژغوره نو دارنگه غلطی، اساسی گڼل کیږی.

۵۶۵ ماده:

که غلطی په شخص یا د عقد کوونکی د صفتونو څخه په یوه صفت کښی واقع شوی وی په دی ډول چه د عقد کوونکی شخصیت یا صفت د عقد د منعقد کیدو عمده سبب وی، نو دارنگه غلطی اساسی گڼل کیږی.

۵۶۶ ماده:

په قانون کښی د غلطی په سبب هغه وخت عقد فسخ گڼل کیږی چه د غلطی شرطونه د عقد پوری په مربوطو واقعو کښی متحقق شی مگر داچه قانون د هغی په خلاف تصریح کړی وی.

۵۶۷ ماده:

حسابی یا مادی غلطی د عقد په صحت تاثیر نه لری او تصحیح کول یی هرو مرو دی.

۵۶۸ ماده:

که څوک په غلطی کښی واقع شوی وی نه شی کولی چه په هغی په داسی ډول تمسک وکی چه هغه څه چه ښه نیت یی تقاضا کوی دهغی معارض واقع شی. که مقابل لوری ددی عقد د تنفیذ دپاره خپله تیاری اظهار کی د عقد په تړون ملزم گڼل کیږی.

۵۶۹ ماده:

د غلطی پوری مربوط حکمونه د قاصد یا د هری واسطی په باره کښی چه د عقد دیوی خوا اراده بلی خواته تحریف شوی نقل کی، د تطبیق وړ دی.

درپیم جزء- دوکه کول او غبن

۵۷۰ ماده:

دوکه کول د داسی حیله ناکو قولی یا فعلی وسیلو په کار اچول دی چه د عقد مقابله خوا د عقد د منعقیدو راضی کیدو ته مجبور کی، په داسی توگه که دا وسیلی په کار نه وای اچول شوی نو د هغه رضائیت په عقد کښی منخ ته نه راتلل.

۵۷۱ ماده:

(۱) که د عقد دیوی خوا د دوکه کولو له امله بلی خواته فاحش غبن متوجه شی، دوکه شوی کولی شی چه د عقد د فسخ کیدو غوښتنه وکی.

(۲) غبن ته هغه وخت فاحش ویل کیږی چه د عقد په وخت کښی د مال د حقیقی قیمت او د هغه قیمت ترمنځ چه مال پری خرڅ شوی پنځلس په سلو کښی یا تر هغی څخه زیات توپیر ولری.

۵۷۲ ماده:

که څوک د امانت په عقدونو کښی دوکه شی نو هغه وخت کولی شی چه د عقد د فسخ کیدو غوښتنه وکی چه د بلی خوا تڼگی او تدلیس ثابت کی.

۵۷۳ ماده:

سلبی دوکه د حقیقت د پتیدو سره سمه پیدا کیږی. دی دوکی ته تدلیس ویل کیږی.

۵۷۴ ماده:

په هغه صورت کښی چه د درپیم شخص له خوا په عقد کښی دوکه واقع شی، دوکه شوی هغه وخت کولی شی چی د عقد د فسخ کیدو غوښتنه وکی چه د مقابلی خوا خبرتیا د عقد په وخت کښی د درپیم شخص په دوکه یا په داسی خبرتیا د هغه قادریدل ثابت کی.

۵۷۵ ماده:

(۱) فاحش غبن د عقد د فسخ کیدو موجب گرځی.
(۲) که هغه څوک چه د هغه په باره کښی غبن صورت موندلی دی د عقد په وخت کښی په غبن خبر وی او په هغی راضی شوی وی نه شی کولی چه عقد فسخ کی، مگر په هغه صورت کښی چه رضائیت یی د دروغجن معلومات، یا د حقیقت د پتیدو او یا د مقابلی خوا دوکه کیدو ته راجع وی.

مدنی قانون / دوهم ټوک ۳۲

(۳) د دولت د مالونو، وقف او د حجر کړې شوی شخص د مالونو په باره کښې چه فاحش غبن په هر ترتیب صورت موندلی وی، د عقد د فسخ کیدو موجب گرځي.

۵۷۶ ماده:

په هغه عقدونو کښې د علنی مزایدې د لاری صورت مومی، د غبن د وجود په باره کښې اعتراض جواز نه لری.

۵۷۷ ماده:

که د عقد کونکو د یوی خوا د احتیاج، بی تجربه گی یا د ادراک د ضعف له امله، بده استفاده وشي او د هغی په اثر په عقد کښې فاحش غبن موجود شي، دوکه شوی شخص کولی شي چه د عقد د منعقیدو له نېټې څخه د یوه کال په موده کښې د عقد د باطلیدو یا په معقولی اندازی د خپلو التزاماتو د تنقیص غوښتنه وکي.

۵۷۸ ماده:

که د غبن د لیری کیدو دپاره هغه څه چه قاضی ټاکلی کافی وگڼل شي مقابلله خوا کولی شي چه د معاوضی په عقدونو کښې د فسخ کیدو د دعوی څخه انصراف وکي.

څلورمه فرعه- د عقد موضوع

۵۷۹ ماده:

د عقد څخه د هرنوع پیدا شوی التزام دپاره، دهغی موضوع وجود چه د عقد نسبت ورته شوی او د عقد د حکم قابلیت ولری، هرو مرو دی. د عقد موضوع عین، پور، گټه یا نور مالی حقوق تشکیلولی شي، همدارنگه د یوه کار اجرا کول یا د هغی څخه د خان ژغورل، د عقد موضوع کیدای شي.

۵۸۰ ماده:

د عقد څخه د پیدا شوی التزام موضوع باید چه ممکنه، ټاکلی یا د ټاکلو وړ او جایزه وی، د هغی په غیر عقد باطل گڼل کیږی.

۵۸۱ ماده:

(۱) که د التزام موضوع د ذات له حیثه ناممکنه وی، عقد باطل گڼل کیږی.

(۲) که د التزام موضوع د ذات له حیثه ناممکنه نه وی او یواځی د پوروونکی شخص په باره کښی ناممکنه وگڼل شی، عقد صحیح دی خو پوروونکی د التزام د نه ادا کولو له امله د خساری په جبره کولو مکلف دی.

۵۸۲ ماده:

د التزام موضوع باید چه په داسی ډول ټاکلی او معلومه وی چه د فاحش جهالت مانع وگرځی. که د التزام د موضوع جهالت جگړی ته منجر شی، عقد فاسد گڼل کیږی.

۵۸۳ ماده:

(۱) د التزام د موضوع ټاکل د جنسیت او ممیزه صفتونو د بیان سره یا دهغی د اندازی د ټاکلو سره صورت مومی. که د التزام موضوع د عقد په مجلس کښی موجوده وه، ټاکل په اشاری سره او د هغی په غیر دځای په ټاکلو صورت مومی خو د ټولو هغو شیانو بیان چه فاحش جهالت د مینځه وړی هرو مرو دی.

(۲) د جنسیت د بنودلو موضوع د اندازی او صفت نه پرته په هیڅ صورت کافی نه گڼل کیږی.

۵۸۴ ماده:

که د التزام موضوع د یوه کار کول وی باید چه ذکر شوی کار وټاکل شی او یا د ټاکلو قابلیت ولری.

۵۸۵ ماده:

که په عقد کښې د التزام د موضوع ټاکل د عقد د دواړو خواوو څخه د یوه یا د درېیم شخص په غاړه کښیښودل شی نو که په ټاکلو کښې وروسته والی راغی یا عادلانه نه وو، محکمه به د التزام موضوع ټاکي.

۵۸۶ ماده:

که دالتزام د موضوع ټاکل د درېیم شخص په اختیار کښې کښیښودل شی، نو که ذکر شوی شخص د موضوع په ټاکلو قادر نه وی یا دهغی اراده و نه لری یا د التزام د موضوع ټاکل په عادلانه توگه یا د مناسبی مودی په اوږدوکښې صورت نه وی موندلی، عقد باطل گڼل کیږي.

۵۸۷ ماده:

د التزام موضوع باید په داسی توگه د معاملی قابلیت ولری چه د اصلی هدف سره چه موضوع د هغی پوری اختصاص موندل منافات و نه لری.

۵۸۸ ماده:

که د التزام موضوع پیسی وی، پوروونکی د هغی اندازی په ورکولو مکلف دی چه په عقد کښې ذکر شوی دی، دپیسو د نرخ پورته والی یا ټیټوالی د پور په ورکولو تاثیر نه لری، مگر داچه په قانون یا د دواړو خواوو په موافقه کښې بل رنگه صراحت شوی وی.

۵۸۹ ماده:

(۱) که د التزام د موضوع موجودیت په راتلونکی وخت کښې حقیقت پیدا کی، عقد په دی شرط جواز لری چه په اټکل صورت نه وی، جهالت او ضرر پکی موجود نه وی.

مدنی قانون / لومری کتاب ۳۵

(۲) د شخص د متروکی په باره کښی معامله چه هغه ژوندی وی جواز نه لری، که څه هم مالک په هغی راضی وی، مگر داچه قانون د هغی په خلاف حکم کړی وی.

۵۹۰ ماده:

که د التزام موضوع د نظام او عمومی آدابو مخالفه وی، باطله گڼل کیږی.

پنځمه فرعه - سبب

۵۹۱ ماده:

سبب د هغه اصلی مقصد څخه عبارت دی چه عقد هغی ته د رسیدو دپاره مشروع و سیله شوی وی.

۵۹۲ ماده:

که د التزام سبب د نظام او عمومی آدابو مخالف وی یا اصلاً وجود ونه لری، باطل گڼل کیږی.

۵۹۳ ماده:

د مشروع سبب وجود په هر التزام کښی، اصلی حالت گڼل کیږی، مگر داچه د هغی په نفی دلیل موجود شی.

۵۹۴ ماده:

کوم سبب چه په عقد کښی تصریح شوی وی، حقیقی سبب گڼل کیږی، مگر داچه دهغی خلاف ثابت شی.

درېیم مبحث - د عقد شرطونه لومړی فرع - عمومي احکام

۵۹۵ ماده:

(۱) شرط عبارت دی د راتلونکي وخت د التزام څخه په هغه کار کښي چه د راتلونکي زماني پوري تعلق لري او په خاصه صيغه صورت مومي.

(۲) تعليق، عبارت دی د يو کار د مرتب کولو څخه چه د راتلونکي زماني پوري متعلق وي، په راتلونکي زماني کښي د يو بل کار په متحقق کيدو، د شرط د ادواتو څخه د يوه په وسيله.

۵۹۶ ماده:

که د عقد صيغه د شرط پوري معلقه نه وي اوراتلونکي زماني ته منسوب نه وي، دارنگه عقد سرته رسيدلي گڼل کيږي او في الحال نافذ يږي.

۵۹۷ ماده:

د واقف شرط پوري معلق عقد هغه وخت منعقد او حکم يي لازم گڼل کيږي چه شرط موجود شوی وي.

۵۹۸ ماده:

عقد چه د يو موجود کار پوري معلق وي في الحال واقع کيږي. شرط د ناممکن کار پوري معلق کول يا شرط چه د نظام او عمومي آدابو مخالف وي، اعتبار نه لري.

۵۹۹ ماده:

(۱) کوم عقد چه فسخ کيدل يي د فسخ کوونکي شرط پوري معلق وي، نافذ او غير لازم گڼل کيږي، که شرط موجود شو نو عقد فسخ کيږي. په دی صورت کښي پور ورکوونکي په ردولو د هغه څه چه يي

اخیستی دی او که د ردولو امکان یی نه لرلو دضمان په ورکولو مکلف گڼل کیږی. که شرط موجود نه شونو عقد لازمیږی. (۲) د شرط د تحقق سره سره د پور ورکونکی تصرفونه د شیانو د اداری په باره کښی نافذگڼل کیږی.

۶۰۰ ماده:

په معلق عقد کښی د شرط د تحقق سره یوځای دهغی اثرونه د عقد د واقع کیدو له وخته د اعتبار وړ گڼل کیږی، مگر داچه د عقد کوونکو د ارادی یا د عقد د طبیعت څخه معلومه شی چه د التزام وجود یا زوال د شرط د تحقق د وخته پوری مربوط شوی.

۶۰۱ ماده:

که د عقد تنفیذ د شرط د تحقق څخه ترمخه د یو د باندنی سبب په اساس یی د پوروونکی د مداخلی ناممکن شی نو په شرط باندی رجعی اثرنه شی مرتبیدلی.

۶۰۲ ماده:

راتلونکی وخت ته سپارل شوی عقد، د هغه عقد څخه عبارت دی چه د نافذیدلو نسبت یی راتلونکی زمانی ته شوی وی، دا رنگه عقد فی الحال منعقد یری او حکم یی ترتیاکلی وخته پوری په تعویق اچول کیږی.

۶۰۳ ماده:

په عقد کښی تأجیل د پوروونکی په گټه گڼل کیږی، مگر داچه د عقد، د قانون د نص یا د مربوطو حالونو څخه داسی معلومه شی چه تأجیل دپور ورکونکی یا د عقد د دواړو خواوو په گټه صورت موندلی دی.

۶۰۴ ماده:

که تأجیل د هرچا په گټه صورت موندلی وی، کولی شی چه په خپله اراده ورڅخه منصرف شی.

۶۰۵ ماده:

د هغه چا په گټه چه تأجیل صورت موندلی، که د افلاس په سبب د هغه د مالونو د حجز حکم صادر شی یا د پورورپی تأمینات تنقیص یا بیخی ورکول شوی نه وی، نو د تأجیل حق ساقطیږی.

۶۰۶ ماده:

تأجیل د پورورپی په مرگ د مینځه ځی مگر داچه دین عینی تأمینات ولری یا پور ورکوونکی د پورورپی د مرگ سبب شوی وی یا داسی موافقه شوی وی چه تأجیل د پورورپی د مرگ په صورت کښی هم د مینځه نه ځی. د پور ورکوونکی مرگ د پور په تأجیل کښی تاثیر نه لری.

**دوه یم فرعه - د شرط حکم
لومړی جزء - عمومی احکام**

۶۰۷ ماده:

کوم شرط چه د عقد سره مناسب وی یا هغه شرط چه عقد د هغی اقتضاء کوی یا د عقد حکم ټینگ کی، همدارنگه هغه شرط چه د روان تعامل سره موافق وی یا د عقد د اقتضاء منافی نه وی، صحیح گڼل کیږی.

۶۰۸ ماده:

په شرط کښی چه د عقد کوونکو گټه نه وی لغو دی، د هغی سره یوځای عقد صحیح گڼل کیږی.

۶۰۹ ماده:

په کوم عقد کښی چه د هغی رکن یا د شرطونو څخه یو شرط موجود نه وی، باطل گڼل کیږی.

۶۱۰ ماده:

د عقد سره نامناسب شرط یا داسی شرط چه عقد د هغی اقتضاء نه کوی یا د عقد حکم ټینګ نه کی، همدارنگه هغه شرط چه دروان تعامل سره موافق نه وی یا په کښی د دوکه کولو څخه کار اخیستل شوی وی، فاسد گڼل کیږی.

۶۱۱ ماده:

په کوم عقد کښی چه د پوره تصرف واک یا د تصرف یوه نوعه سلب شوی وی، عقد موقوف گڼل کیږی.

۶۱۲ ماده:

که عقد د داسی شرط متضمن وی چه د عقد څخه رجوع افاده کی، عقد غیرلازم گڼل کیږی.

دوه یم جزء- باطل عقد

۶۱۳ ماده:

باطل عقد هغه دی چه د اصل او صفت له حیثه نامشروع وی.

۶۱۴ ماده:

باطل عقد بیخی نه منعقدیږی او د حکم افاده نه کوی که څه هم قبض صورت موندلی وی.

۶۱۵ ماده:

که باطل عقد نافذ شوی وی د دواړو بدلونو ردول او د اصلی حالت اعاده هرو مرو ده. په هغه صورت کښی چه د دواړو بدلونو ردول متعذر وی محکمه به په عادلانه ضمان حکم کوی.

مدنی قانون / دوهم ټوک ۴۰

۶۱۶ ماده:

په باطل عقد اجازه، قانونی اثر نه لری، علاقه لرونکی کولی شی چه د عقد په بطلان تمسک وکی.

۶۱۷ ماده:

که د عقد دیوی حصی بطلان ظاهر شی، پاتی حصه یی د یوځانگړی عقد په حیث صحیح گڼل کیږی مگر په هغه صورت کښی چه عقد د تجزیی وړ نه وی.

۶۱۸ ماده:

که په باطل عقد کښی د بل صحیح عقد رکنونه موجود شی، ذکر شوی عقد د دوهم عقد په اعتبار صحیح گڼل کیږی، په دی شرط چه د عقد دواړو خواوو د هغی اراده کړی وی.

۶۱۹ ماده:

باطل عقد د قانونی عقد د تاثیرونو نتیجه نه ورکوی مگر د عادی حادثی په حیث د ضمان مستوجب گرځی.

درېیم جزء - فاسد عقد

۶۲۰ ماده:

فاسد عقد هغه دی چه د اصل له حیثه مشروع او دصفت له حیثه نامشروع وی په داسی توگه چه اصل یی صحیح وی د هغی په رکن او موضوع کښی خلل وجود و نه لری، مگر د ځینو خارجی سببونو په اساس فاسد وگڼل شی.

۶۲۱ ماده:

فاسد عقد د هغه شی ملکیت چه عقد پری شوی، نه افاده کوی، مگر داچه قبض د هغی د مالک په رضاء صورت موندلی وی.

۶۲۲ ماده:

په هغه عقد کښی چه په عین مال وی د هغی تعلیق او یوځای والی د فاسد شرط سره جواز نه لری او عقد فاسد گڼل کیږی.

۶۲۳ ماده:

د مال بدلون د غیر مال سره یا په عقد کښی د داسی تغییرونو واردول چه د فاسد شرط سره یوځای وی، صحیح دی او شرط لغو دی. په فاسد شرط د عقد تعلیق دهغی د بطلان موجب گرځی.

۶۲۴ ماده:

هغه عقدونه چه محض اسقاطات وپیژندل شی سره د دی چه د مناسب یا نامناسب شرط پوری معلق شوی وی منعقدیږی، او یایی د فاسد شرط سره یوځای والی صحیح گڼل کیږی، په دی صورت کښی شرط لغو کیږی.

۶۲۵ ماده:

کوم عقدونه چه اطلاقونه وپیژندل شی د هغی تعلیق د مناسب او فاسد شرط پوری صحیح دی، شرط لغو گڼل کیږی.

۶۲۶ ماده:

د عقد د دواړو خواوو څخه هریو یا د هغوی وارثان کولی شی چه فاسد عقد فسخ کی مگر داچه د فساد سبب د مینځه تللی وی.

۶۲۷ ماده:

په فاسد عقد اجازه، قانونی اثر نه لری او د فسخ کولو د حق څخه تنازل جواز نه لری.

۶۲۸ ماده:

که پخپله عقد کښی فساد موجود شی نو د عقد دواړه خواوی کولی شی چه عقد د قبض ترمخه یا ترهغی وروسته فسخ کی.

۶۲۹ ماده:

که فساد د شرط په اثر موجود شی، دواړه خواوی کولی شی چه عقد د قبض ترمخه فسخ کی، مگر داچه د دواړو خواوو په رضا، فاسد شرط د مینځه ولاړ شی. همدارنگه د عقد دواړه خواوی کولی شی په هغه صورت کبسی چه د فاسد شرط خاوند د خپل شرط څخه تیرنه شی، عقد د قبض څخه وروسته فسخ کی.

۶۳۰ ماده:

د فاسد شرط خاوند کولای شی د عقد د صحیح جزء په تمسک شرط ساقط کی او د مقابل لوری څخه د عقد د تنفیذ غوښتنه وکی. مقابل لوری د شرط د ساقطولو وروسته نه شی کولی د عقد، د فسخ کیدلو غوښتنه وکی. د عقد د صحیح جزء تاثیر هغه وخت ظاهریږی چه د یوځانگړی عقد په حیث مینځ ته راشی.

۶۳۱ ماده:

په فاسد عقد کبسی قبض د فسخ کیدو وړ ملکیت افاده کوی، او تصرف کوونکی د قیمت یا مثل په ورکولو مکلف کیږی نه د مسمی. دا عقد د قبض شوی مال تصرف بیرته اعاده کوی او دهغی څخه دگتی اخیستل نه افاده کوی.

۶۳۲ ماده:

په فاسد عقد کبسی قبض کوونکی د قبض شوی مال عقد د درپیم شخص سره وکی د فسخ کیدو حق ساقطیږی. په دی صورت کبسی اصلی مالک کولی شی د عقد کره شوی مال د اعادی غوښتنه د درپیم شخص څخه وکی. همدارنگه درپیم شخص کولی شی چه د عقد کره شوی مال قیمت یا مثل د قبض کوونکی څخه وغواړی.

۶۳۳ ماده:

په قبض شوی مال کښی د متصل یا منفصل زیادت په اساس تغییر د فسخ کیدو مانع نه گرځی. په دی صورت کښی د قبض شوی مال ردول د زیادت سره، لزمیری.

۶۳۴ ماده:

که په قبض شوی مال کښی د نقصان په سبب تغییر راغلی وی، د مال خاوند کولی شی د خساری د جبران سره د ذکر شوی مال د اعادی غوښتنه وکی، مگر داچه نقص د مالک د عمل څخه پیدا شوی وی.

۶۳۵ ماده:

که د قبض شوی مال شکل تغییر وکی نو فسخ باطله او د قبض د ورځی قیمت لزمیری.

۶۳۶ ماده:

فاسد عقد د قانونی عقد د تاثیرونو نتیجی ته نه رسیږی مگر د یوی عادی حادثی په حیث د ضمان مستوجب گرځی.

څلورم جزء- موقوف عقد

۶۳۷ ماده:

(۱) غیر نافذ موقوف عقد د حقوقی اثر نشتوالی لری، او د هغی څخه د ملکیت ثبوت نه افاده کیږی مگر د هغه شخص په اجازه چه د عقد په موضوع او په هغی کښی د تصرف د واک خاوند وی، او د هغه اجازه د صحت د ټولو شرطونو لرونکی وی.

(۲) د راتلونکو اشخاصو عقد موقوف گیل کیږی:

۱- فضولی.

۲- هغه خرڅوونکی چه عین مال دوه یم ځل د اخیستونکی څخه په غیر په بل چا خرڅ کی.

- ۳- غصبوونکی.
- ۴- نایب یا د نایب وکیل چه دنیايت د ټاکلو حدودو څخه عدول وکی.
- ۵- د عین مرهونی مالک.
- ۶- د هغه مخکو مالک چه مخکه یی په دهقانی ورکول شوی وی او تخم د دهقان وی مگر داچه په خاص قانون کښی بل رنگه حکم شوی وی.
- ۷- د مرگ د مرض رنخور چه پخپل وارث یی خرڅ کی.
- ۸- مختار وصی چه په خپل وارث یی خرڅ کی.
- ۹- هغه وارث چه پخپل رنخور مورث یی چه د مرگ په مرض کی وی خرڅ کی.
- ۱۰- هغه وارث چه په قرض باندی مستغرقه متروکه خرڅه کی.
- ۱۱- ممیز صغیر.
- ۱۲- ممیز معتوه.
- ۱۳- سفیه.
- ۱۴- په غفلت اخته.

۶۳۸ ماده:

که څوک بی له وکالته یا نیابته دبل چا له خوا یو تصرف ترسره کی ورته فضولی ویل کیږی.

۶۳۹ ماده:

دفضولی تصرف صحیح دی او د مالک داجازی پوری موقوف دی که مالک اجازه ونه کړه عقد باطل گڼل کیږی.

۶۴۰ ماده:

که قانونی تصرف کوونکی دفضولی تصرف په قول یا فعل تأیید کړی، دا تأیید د پخوانی وکالت حکم لری، فضول د وکیل په شان د

کومو شیانو چه دهغه په تصرف شوی د هغی په بنودلو او ردولو مکلف دی.

۶۴۱ ماده:

که فضولی هغه مال چه د تصرف موضوع شوی د عقد بلی خواته تسلیم کی، او مال د اجازی ترمخه تلف شی، مالک کولی شی د هغی قیمت د فضولی څخه یا د عقد د بلی خوا څخه وغواړی.

۶۴۲ ماده:

که فضولی شخص هغه مال چه د تصرف موضوع شوی د عقد بلی خواته تسلیم کی، او کوم شخص چه مال یی تسلیم کړی د مال عقد د بل چا سره وکی، مالک کولی شی چه ددی دواړو عقدونو څخه دیوه اجازه ورکی.

۶۴۳ ماده:

فضولی او د عقد بله خوا کولی شی چه د مالک د اجازی ترمخه عقد فسخ کی.

۶۴۴ ماده:

که خو فضولی اشخاص په یوه عقد کښی گډون وکی یو د بل د ضامن په صورت، مسؤل گڼل کیږی.

۶۴۵ ماده:

(۱) که فضولی شخص مړشونو د هغه د وارثانو مکلفیت د وکیل د وارثانو په شان دی.

(۲) که مالک مړ شو نو فضولی شخص د هغه د وارثانو په مقابل کښی عیناً داسی مکلفیت لری چه د مالک په مقابل کښی یی لرلو.

۶۴۶ ماده:

د فضولی د تصرف د اجازی دپاره، پخپله د فضولی وجود، د مقابلی خوا، د اصلی مال د مالک، د مال او د هغی د بدل موجودیت د

۴۶ مدنی قانون / دوهم ټوک

اجازی د صادریدلو په وخت کښی شرط دی. همدارنگه د تصرف د صادریدلو په وخت کښی د اجازی ورکوونکی وجود لازم گڼل کیږی.

۶۴۷ ماده:

د موقوف عقد اجازه د هغه شخص له خوا چه واک یی لری په صریحه یا ضمنی توگه صورت موندلی شی. هغه څوک چه د اجازی واک لری کولی شی چه پر عقد باندی خپل اعتراض د یوه کال په اوږدوکی، په تصرف باندی د علم یا د اهلیت د نقصان د مینځه تللو یا د عقد موقوف کیدلو د سبب د مینځه تللو د نېتی څخه وړاندی کی.

۶۴۸ ماده:

په موقوف تصرف کښی اجازه د تصرف د صادریدلو وخت ته راجع کیږی نه د اجازی د صادریدلو وخت ته.

۶۴۹ ماده:

په موقوف تصرف کښی، تصرف کوونکی نه شی کولی په هغه وخت کښی چه د عقد د موضوع ملکیت د هغه پوری تعلق ونیسی، ورڅخه انصراف وکی.

پنځم جزء - غیر لازم نافذ عقد

۶۵۰ ماده:

که عقد د خپل طبیعت له حیثه د عقد په دواړو خواوو یا پریوه خوا د الزام موجب نه شی یا په هغی کښی د عقد د دواړو خواووته یا یوی خوانه دفسخ کیدوخیار موجود وی، نو غیر لازم نافذ عقد گڼل کیږی.

۶۵۱ ماده:

که د عقد یوه خوا چه عقد د هغه د الزام موجب شوی نه دی د هغی څخه رجوع وکی، عقد د رجوع د نېتی څخه فسخ کیږی، او په هغی باندی مرتب تاثیرونه د رجوع د نېتی پوری په خپل حال باقی دی.

درېمه فرعه - هغه خیارونه چه د عقد لزوم وروسته اچوی لومری جزء - د شرط خیار

۶۵۲ ماده:

(۱) عقد کوونکی په ټولو عقدونو کښی کولی شی چه د عقد په وخت کښی یا ترهغی وروسته چه زیاته موده بی دری ورځی وی د فسخ کیدو خیار یا د عقد د دوام شرط کښیږدی.

(۲) د خیار د شرط موده د وقف، کفالی او د پور د حوالی اخیستونکی په باره کښی په استثنا یی ډول د دری ورځو څخه زیات جواز لری، که شرط د عقد په وخت کښی کښیښودل شوی وی، نو د خیار موده د عقد د وخت او که د عقد څخه وروسته کښیښودل شوی وی د شرط د موجودیدو له وخت پیل کیږی.

۶۵۳ ماده:

د شرط خیار په هغه لازمی عقد کښی چه د فسخ کیدو احتمال ولری، صحیح دی، د نکاح، طلاق، صرف، سلم، اقرار، وکالت، هبی او وصیت په عقد کښی صحیح نه گڼل کیږی.

۶۵۴ ماده:

د شرط د خیار ورکول د عقد دواړو خواوو ته یا یوی خواته یا د هغوی څخه غیر بل چاته جواز لری.

۶۵۵ ماده:

(۱) که په معاوضه کښی د شرط د خیار د عقد دواړو خواوو ته مال ورکول شوی وی د عقد بدلونه د یوه د ملکیت څخه هم نه وځی.
(۲) که د شرط خیار د عقد یوی خواته ورکول شوی وی، د خیار د خاوند مال د هغه د ملکیت څخه نه وځی. او د بلی خوا مال هم د خیار د خاوند په ملکیت کښی نه داخلېږی.

۶۵۶ ماده:

د کوم عقد فسخ کیدل چه د خیار پوری شرط شوی وی، هغه وخت فسخ کیږی چه د خیار خاوند هغه په ټاکلی موده کښی قولایا فعلاً فسخ کی. په قولی فسخ کی په ټاکلی مودی کښی د عقد په فسخ کیدو کی د مقابل لوری علم شرط دی.

۶۵۷ ماده:

که د شرط د خیار خاوند په ټاکلی مودی کښی داسی قولی یا فعلی اجازه وکی چه د عقد په لزوم د هغه رضاء افاده کی، نو هغه عقد چه فسخ کیدل یی د خیار پوری مشروط شوی، پوره او لازم گرځوی، که څه هم بله خوا په هغی علم ونه لری.

۶۵۸ ماده:

(۱) که د عقد دواړو خواوو ته د شرط خیار ورکول شوی وی یواځی د هغی خوا خیار چه ورته اجازه ورکول ساقطیږی او د بلی خوا خیار، د خیار د مودی ترپایه پوری پاتی کیږی.
(۲) که یو د عاقدینو څخه عقد فسخ کی د بلی خوا اجازه اعتبار نه لری.

۶۵۹ ماده:

که په مشروط عقد کښی د خیار موده د خیار د خاوند د فسخ کیدو یا اجازی په غیر، تیره شی، عقد لازم او پوره گڼل کیږی.

۶۶۰ ماده:

(۱) که د خیار خاوند د خیار مودی په اوږدو کښی د عقد د فسخ کیدو یا اجازی ترمخه مړ شی، عقد لازمیږی او وارثان د خیار د حق څخه گټه اخیستی شی. مگر دا چه موافقه د هغی په خلاف شوی وی.
(۲) که د خیار شرط د عقد دواړو خواوو ته ورکول شوی وی او د عقد یوه خوا مړ شی، عقد د مړی په باره کښی لازمیږی او د بلی خوا په باره کښی د خیار د مودی ترپای پوری پاتی کیږی.

۶۶۱ ماده:

د عقد لازمیدل د هغی د صادریدلو له وخته اعتبار لری.

دوهم جزء - د ټاکلو خیار

۶۶۲ ماده:

(۱) د یوه ټاکلی شی د عقد د موضوع په حیث قرار ورکول جایز دی، د عقد دواړه خواوی کولی شی د ټاکلو د خیار څخه گټه واخلي.
(۲) که د ټاکلو خیار په مطلق صورت ذکر شوی وی نو چاته چه په شی کښی تصرف کولو ارتباط پیدا کړی وی، د خیار خاوند گڼل کیږی مگر داچه قانون یا موافقی د هغی په غیر حکم کړی وی.

۶۶۳ ماده:

کوم شیان چه د خیار د موضوع په حیث ټاکل کیږی باید چه د دری شیانوڅخه زیات نه وی.

۶۶۴ ماده:

د ټاکلو د خیار موده د دری ورځو څخه نه شی زیاتیدلی، د مودی پیل د موافقی د وخته اعتبار لری.

۶۶۵ ماده:

ترڅو چه د خیار څخه کار اخیستل کیږی تر هغی وخته عقد غیر لازم دی، که خیار په صریحه یا ضمنی توگه پوره شو، په هغه څه کښی چه خیار پوره شوی په هغی کښی عقد نافذ او لازم گڼل کیږی.

۶۶۶ ماده:

خیار ټاکل د عقد د صادریدلو وخت ته راجع کیږی.

۶۶۷ ماده:

که د ټاکلو خیار متصرف الیه ته ورکول شوی وی نو حکم یی په یوه شی کنبی د ملکیت ثابتیدل دی او پاتی نورشیان که یی په تصرف کی وی، امانت گنل کیږی.

۶۶۸ ماده:

(۱) که تصرف کوونکی دخیار دمودی د تیریدو ترمخه د خیار د موضوع په یوه شی کنبی تصرف وکه، نو تصرف یی د متصرف الیه د اختیار پوری موقوف دی.
(۲) که د تصرف مورد شی بیا وروسته د متصرف الیه له خوا وټاکل شی، حکم یی د منعقدیدو له وخته اعتبار لری، د تصرف کوونکی تصرف باطل گنل کیږی.

۶۶۹ ماده:

(۱) که د ټاکلو د خیار د موضوع د شیانو څخه کوم یو د قبض ترمخه هلاک شی متصرف الیه په پاتی کنبی خیار لری.
(۲) که د پورتنی فقری ټول درج شوی شیان هلاک شی، عقد باطل گنل کیږی.

۶۷۰ ماده:

(۱) که د ټاکلو د خیار د موضوع یو شی د قبض کولو وروسته هلاک شی، نو هلاک شوی شی د عقد موضوع گنل کیږی او متصرف الیه د هغی د ثمن په ورکولو مکلف کیږی.
په دی صورت کنبی پاتی شیان امانت گنل کیږی او متصرف ته د ردولو وړ دی، که ټول ذکر شوی شیان د قبضولو وروسته هلاک شی نو په هغه صورت کنبی چه یو د بل پسې هلاک شوی وی لمړنی شی د عقد موضوع او پاتی شیان امانت گنل کیږی.
(۲) که ټول شیان په یوه وخت کنبی هلاک شوی وی، متصرف الیه د یوه شی د ثمن په ورکولو مکلف دی او پاتی امانت گنل کیږی.

۶۷۱ ماده:

(۱) که خیار متصرف ته ورکول شوی وی، د خیار د موضوع شيان د ټاکلو تر وخته د هغه په ملکیت کښې پاتې کېږي او د ټاکلو وروسته یو ټاکل شوی شی د عقد موضوع گڼل کېږي.

(۲) که متصرف په یوه شی کښې تصرف کړی وی نو تصرف یې جایز گڼل کېږي.

۶۷۲ ماده:

(۱) کوم متصرف ته چه د ټاکلو خیار ورکول شوی وی، کولی شی چه عقد فسخ او یا یې تړون وکړي، د هغه تصرف د ټاکلو د خیار د موضوع په شيانو کښې جایز دی، د هغه دا تصرف د عقد فسخ کیدل گڼل کېږي.

(۲) که متصرف د پورتنیو شيانو څخه په یوه شی، متصرف الیه مکلف کی، نو متصرف الیه ورباندې ملزم کېږي.

۶۷۳ ماده:

که د ټاکلو د خیار د موضوع ټول شيان تر قبضیدو د مخه هلاک شی، هلاک شوی شيان د متصرف په حساب دی او تصرف باطل گڼل کېږي. که ځینې شيان هلاک شو د متصرف خیار پاتې دی، هغه کولی شی چه متصرف الیه د پاتې شی په قبولولو یا د عقد په فسخ کولو ملزم کی.

۶۷۴ ماده:

(۱) که د ټاکلو د خیار د موضوع یو شی د قبض کولو وروسته هلاک شی، هلاک شوی شی د امانت په صفت د متصرف په حساب دی، هغه کولی شی چه متصرف الیه د یوه پاتې شی په قبولولو ملزم کی او یا عقد فسخ کی، که ټول ذکر شوی شيان د یوبل پسې هلاک شی، لمړنی هلاک شوی شی د امانت په صفت د متصرف په حساب او د

مدنی قانون / دوهم توک ۵۲

پاتی شیانو هلاک د هغی د قیمت په اساس د متصرف الیه په حساب گنل کیږی.

(۲) که ټول شیان په یوه وخت کښی هلاک شو، یو یی د امانت په صفت د متصرف په حساب او د پاتی نورو شیانو هلاک د هغی د قیمت په اساس د متصرف الیه په حساب گنل کیږی.

۶۷۵ ماده:

د ټاکلو خیار وارثانو ته انتقالیږی.

درېم جزء - د لیدلو خیار

۶۷۶ ماده:

په لاندنیو مواردو کښی د لیدلو په خیار بی له پخوانی شرط څخه د عقد د فسخ کولو حق ثابتیږی:

- ۱- د هغه اعیانو اخیستل چه ټاکل یی لازم وی او په ذمه بانندی د ثابتو پورونو د جملی څخه نه وی.
- ۲- د اعیانو اجاره.
- ۳- د غیر مثلی اعیانو ویشل.
- ۴- په هغه مال صلحه چه په خپل ذات کښی عین وی.

۶۷۷ ماده:

په هغی عقدونو کښی چه د فسخ کیدو احتمال نه لری، د لیدلو خیار نه ثابتیږی.

۶۷۸ ماده:

د لیدلو د خیار د ثابتیدو دپاره باید کوم شی چه پری عقد شوی د ټاکلو وړوی او متصرف الیه هغه د عقد په وخت کښی نه وی لیدلی.

۶۷۹ ماده:

د لیدلو د خیار حق تر هغه وخته پوری پاتی کیږی چه لیدنه د هغی مودی په اوږدو کښی چه دواړو خواوو پری موافقه کړی، پوره شی یا د خیار د سقوط علت پیدا شی.

۶۸۰ ماده:

د لیدلو خیار د خیار د موضوع په لیدلو، د خیار د خاوند په صریح یا ضمنی رضایت، د خیار د خاوند په مرگ، د ټول عین یا د هغی د یوی برخی په هلا کیدو، په عین کښی د خیار د خاوند په دارنگه تصرف سره چه د فسخ کیدو احتمال و نه لری یا د بل چا حق د عین پوری تعلق ونیسی، ساقطیږی.

۶۸۱ ماده:

د لیدلو په خیار کښی د عقد د فسخ کیدلو حق په صریح یا ضمنی قول یا فعل پوره گڼل کیږی، د محکمی د حکم یا د بلی خوا د رضایت پوری موقوف نه دی.

څلورم جزء - د عیب خیار

۶۸۲ ماده:

د عقد د فسخ کیدلو حق د عیب په خیار سره بی د پخوانی شرط څخه ثابتیږی.

۶۸۳ ماده:

د عیب خیار په هغه عقدونو کښی ثابتیږی چه د فسخ کیدو احتمال ولری.

۶۸۴ ماده:

عیب هغه وخت د خیار موجب کیدی شی چه د عقد ترمخه موجود وی او د مبیعی په قیمت کښی تاثیر ولری، همدارنگه چه متصرف-

اليه په هغی علم ونه لری او متصرف د عیب څخه برائت نه وی شرط کړی.

۶۸۵ ماده:

(۱) که عیب د دی قانون د (۶۸۴) مادی د درج شوو شرطونو لرونکی وی، عقد په متصرف اليه نه لازمیږی او هغه کولی شی چه خپله اراده د قبضیدو تر مخه نقض کی او د هغی څخه متصرف ته خبر ورکی.

(۲) د عیب په سبب د قبضیدو وروسته د عقد نقضول بی د دواړو خواوو درضا یا د واک لرونکی محکمی د حکمه په غیر صورت نه شی موندلی.

۶۸۶ ماده:

که متصرف اليه د عیب په خیار یو عقد نقض کی عقد فسخ کیږی، که مبیعه قبض شوی وه د هغی ردول او که ثمن ورکول شوی وو د هغی غوښتنه لازمیږی.

۶۸۷ ماده:

متصرف اليه نه شی کولی که یی معیوب شی د ځان سره ساتلی وو د متصرف څخه د ثمن د نقصان غوښتنه وکی، مگر په هغه صورت کښی چه د شی ردول بی د متصرف د مداخلی ممکن نه وی او د هغی عوض ورته نه وی رسیدلی.

۶۸۸ ماده:

د عیب خیار، د خیار د موضوع په هلاکیدو، د هغی د زیاتوالی یا نقصان په سبب، د خیار د خاوند له خوا د خیار ساقطیدل، یا د عیب د علم څخه وروسته په هغی رضایت او یا د عیب د علم څخه تر مخه په شی کښی د هغه تصرف، ساقطیږی.

۶۸۹ ماده:

د عیب خیار د متصرف الیه په مرگ نه ساقطیږي او وارثان د هغه قایم مقام گڼل کیږي.

څلورم مبحث – د عقد آثار

لومړی فرعه – د عقد آثار د عقد د دواړو خواوو په باره کښی

۶۹۰ ماده:

د صحیح عقد په منعقیدو چه آثار لکه حکمونه او حقوق مرتب کیږي د داسی عقد څخه عبارت دی چه د ذات او صفت له حیثه مشروع وی او صیغه یی دهغه شی په باره کښی چه د حکم وړ وی د اهلیت لرونکی شخص څخه صادره شوی وی، همدارنگه صفتونه یی صحیح او دخلل څخه خالی وی او د عقد د فاسدوونکی شرط سره یوځای نه وی.

۶۹۱ ماده:

د عقد اثر د عقد په دواړو خواوو او د هغوی په عام خلف بی له دی چه د میراث عامی قاعدی اخلال کی تطبیقیري، مگر داچه د عقد، د معاملی د طبیعت یا د قانون د نص څخه معلومه شی چه دا اثر عام خلف ته نه راجع کیږي.

۶۹۲ ماده:

که د عقد څخه شخصی التزامات او حقوق پیدا شو او داسی مال ته راجع وو چه وروسته خاص خلف ته انتقال پیدا کوی، نو ذکر شوی التزامات او حقوق هم د مال د تقلیدو په وخت کښی نقلیږي خو په دی شرط چه د مال مستلزم وی او خاص خلف ورباندی هغه ته د مال د تقلیدو په وخت کښی علم ولری.

۶۹۳ ماده:

که د معاوضی عقد چه په اعیانو واقع شوی وی او د صحت د ټولو شرطونو لرونکی وی نو د خپل ملکیت په بدل کښی د عقد د دواړو خواوو د ملکیت د ثبوت تقاضا کوی او هریو د خپل هغه ملکیت په تسلیمیدو بل ته مکلف دی چه عقد پری شوی دی.

۶۹۴ ماده:

که د معاوضی عقد د اعیانو په گټو واقع شوی وی او دصحت او نفاذ ټول شرطونه ولری، نو په عین کښی د متصرف التزام دا ایجابوی چه هغه گټی اخیستونکی ته او د گټی اخیستونکی التزام دا ایجابوی چه د عین خاوند ته په بدل کښی د هغو منافعو چه مستحق شوی تسلیم کی.

۶۹۵ ماده:

د ملکیت د نقلیدو او د گټو د مرتبیدو په غیر د معاوضی د عقد د آثارو څخه دا هم ده چه پور په ذمه ثابتوی، یایی په کار کولو لارموی او یا پور محکموی.

۶۹۶ ماده:

(۱) عقد د نافذیدو وروسته لازم گڼل کیږی د عقد څخه رجوع او د هغی تعدیل بی د دواړو خواوو د رضاء یا د قانون د حکم په غیر، جواز نه لری.

(۲) په هغه صورت کښی چه استثنائی حادثی یا طبیعی آفتونه یا داسی واقعی ظهور وکی چه دهغی اټکل ممکن نه وی، او پورورپی دهغی په علت د داسی سختیو سره مخامخ شی چه هغه په فاحشی خساری تهدید کی که څه هم د عقد څخه د پیدا شوی التزام تنفیذ مستحیل نه وی، محکمه کولی شی چه د عقد د دواړو خواوو د گټو د موازنی وروسته د پورورپی دا ډیر مشکل التزام تریوی عادلانه

اندازی پوری راکبسته کی، د دی حکم په خلاف هر قسم موافقه باطله گنبل کیږی.

۶۹۷ ماده:

عقد په هغه څه چه ورته شامل دی او ښه نیت د هغی تقاضا کوی نافذیږی. عقد علاوه په دی چه څه شی په عقد کښی ذکر شوی او دواړه خواوی پری ملزمه وی، ټولو هغه شیانو ته هم شامل دی چه د التزام طبیعت یی د قانون د حکمونو، عرف، او عدالت سره سم، تقاضا کوی.

۶۹۸ ماده:

(۱) که عقد د اذعان په صورت او د غیر عادلانه شرطونو لاندی شوی وی، نو محکمه کولی شی ذکر شوی شرطونه تعدیل کی یا دمقابلې خوا د ذمی په برائت لکه چه عدالت یی تقاضا کوی، حکم وکی. مگر داچه د اذعان شرطونه د دولتی مراجعو له خوا وضع شوی وی.

(۲) د خصوصی مؤسسو د اذعان په عقدونو کښی د قراردادونو د فورمو درج شوی شرطونه په شمول د نرخ، د دولت دصلاحتیت لرونکو مراجعو له خوا منظور او مراقبت کیږی.

دوه یمه فرعه - د عقد آثار د درېیم شخص په باره کښی

۶۹۹ ماده:

(۱) که عاقدینو د مواضعی، یا جبر یا د ټوکو په صورت عقد ترسره کړی وی د عقد کوونکو پورورکوونکی او خاص خلف که د ښه نیت لرونکی وی کولی شی چه په ظاهری عقد تمسک وکی، همدارنگه کولی شی چه د عقد هغه شکلیات چه د هغی له امله ورته ضرر رسیدلی ثابت کی او په غیر ظاهری عقد تمسک وکی.

(۲) که د علاقې لرونکی اشخاصو ښیگڼی په داسی عقد کښی یو د بل معارض واقع شی، ځینی په ظاهری او ځینی نور په غیر ظاهری عقد تمسک وکی نو ظاهری عقد ته ترجیح ورکول کیږی.

۷۰۰ ماده:

(۱) د عقد کونکو او دهغوی دعام خلف ترمنځ، غیرظاهری عقد نافذ ګڼل کیږي، په ظاهری عقد کوم اثر نه مرتبېږي.
(۲) که د عقد دواړه خواوی د ظاهری عقد په وسیله، حقیقی عقد پټ وساتي، نو حقیقی عقد که د صحت ټول شرطونه ولري، صحیح ګڼل کیږي.

۷۰۱ ماده:

(۱) که څوک د درېیم شخص په التزام وعده وکي، درېیم شخص په دی وعده نه ملزم کیږي، که درېیم شخص وعده رد کړه، نوپه وعده ورکونکي لازم دی چه د هغه سره د عقد کولو تعویض ورکي، که وعده ورکونکي، ذکر شوی التزام بی له دی چه پور ورکونکي ته ضرر ورسېږي، اجراء کي د وعدی په تعویض نه مکلف کیږي.
(۲) که درېیم شخص وعده تأییدکي نود تأیید د صادریدو له وخته په هغی ملزم ګڼل کیږي مگر داچه د تأیید څخه په صراحت یا ضمنی توګه معلومه شي چه دتأیید نسبت د وعدی ورځی ته شوی.

۷۰۲ ماده:

(۱) شخص کولی شي چه پخپل نوم په هغه التزاماتو عقدو کي چه هغه یی دبل چا د ګټی دپاره شرط کړي وی خو په دی شرط چه ددی التزاماتو په تنفیذ کښی پخپله د هغه مادی یا معنوی ګټه موجوده وی، درېیم شخص د دی شرط په سبب د ذکر شوی شرط په تنفیذیدو کښی مستقیم حق پیدا کوی، مگر داچه د هغی په خلاف موافقه شوی وی.
(۲) متعهد کولی شي چه د مستقیم حق څخه د استفادی په مقابل کښی په درېیم شخص په داسی دفعی تمسک وکي چه پرعقد واردېږي.

همدارنگه شرط ایښودونکي کولی شي د هغی گټی د تنفیذ غوښتنه وکي چه د درېیم شخص په گټه یی شرط کړی مگر داچه د عقد څخه د هغی خلاف معلوم شی.

۷۰۳ ماده:

(۱) شرط ایښودونکي کولی شي پخوا له دی چه درېیم شخص د خپلی موافقی څخه د شرط څخه د استفادی په باره کښی متعهد یا شرط ایښودونکي ته خبر ورکي، کوم شرط چه یی ایښی دی نقض کی مگر داچه د عقداقتضاء دهغی په خلاف وی. د شرط ایښودونکي، پور ورکونکي او وارثان له دی حق څخه استفاده نه شی کولی.

(۲) د شرط ایښودل د متعهد د ذمی برائت د شرط ایښودونکي په مقابل کښی نه افاده کوی، مگر داچه په صراحت یاضمنی توگه د هغی په خلاف موافقه شوی وی. شرط ایښودونکي کولی شي چه درېیم شخص ته تغییر ورکي او یا پخپله د هغه په ځای قرار ونیسی.

۷۰۴ ماده:

کوم شرط چه د درېیم شخص په گټه ایښودل کیږی، کیدای شي چه گټه اخیستونکي مستقل شخص یا مستقل جهت وی، همدارنگه جواز لری چه د عقد په وخت کښی شخص یا جهت بالذات نه وی ټاکل شوی خو په دی شرط چه د عقد د تاثیر د نتیجیو په وخت کښی د هغوی ټاکل ممکن وی.

درېیمه فرعه - د عقد تفسیر

۷۰۵ ماده:

په عقد کښی اصل د عقد د دواړو خواوو رضا او د هغه څه نتیجه ده چه دواړو خواوو د عقد په وسیله پرځان لازم کړی دی.

۶۰ مدنی قانون / دوهم ټوک

۷۰۶ ماده:

په عقدونو کېنې د عقد د دواړو خواوو د ظاهري ارادې په نظر کېنې نیولو سره، مقصودونو او معنی گمانو ته اعتبار ورکول کېږي نه لفظونو او حرفونو ته.

۷۰۷ ماده:

په خبرو کېنې اصل د حقیقي معنی اراده ده، ترڅو چه حقیقي معنی امکان لري د مجازی معنی اراده جواز نه لري. او که حقیقي معنی متعذره وي نو د مجازی معنی اراده جواز لري.

۷۰۸ ماده:

د صریح په مقابل کېنې، د لالت اعتبار نه لري، که د دواړو مفهوم یو ډبل معارض واقع شي نو صریح ته ترجیح ورکول کېږي.

۷۰۹ ماده:

په باطنی امورو کېنې د یوشی دلیل د هغی قایم مقام کېږي.

۷۱۰ ماده:

که مانع او اقتضاء یو ډبل معارض واقع شي، مانع ته ترجیح ورکول کېږي.

۷۱۱ ماده:

په خبره عمل کول دهغی ډیرینودو څخه ښه دي. ترڅو چه خبره په یوی معنی حملیدای شي، د هغی ډیرینودل جواز نه لري، که ئی عمل کول متعذر شونو ډیرینودله کېږي.

۷۱۲ ماده:

د ځینو هغو ذکر چه د تجزیې وړ نه دی د ټولو د ذکر په شان دی.

۷۱۳ ماده:

ترڅو چه د مطلق د تغییر دلیل په صریح یا ضمنی توگه معلوم نه شي پخپل اطلاق پاتی کېږي.

۷۱۴ ماده:

په حاضر کښی صفت لغو دی او په غایب کښی اعتبار لری.

۷۱۵ ماده:

تصدیق شوی سوال د مخاطب د خواب په ضمن کښی اعاده شوی
گڼل کیږی.

۷۱۶ ماده:

کوم شی چه په خو شرطونو مشروط شوی وی، د یوه شرط په نفی
کولو سره، نفی کیږی.

۷۱۷ ماده:

شک د پوروږی په گټه تفسیر کیږی.

۷۱۸ ماده:

حکم د علت د پیداکیډو سره پیدا او د هغی د لیری کیډو سره لیری
کیږی.

۷۱۹ ماده:

کوم شی چه د قیاس په خلاف ثابت شوی وی، بل شی پری نه شی
قیاسیدلی.

۷۲۰ ماده:

کوم شی چه په عرف کښی معروف وی د هغه څه په څیردی لکه چه
شرط ایښودل شوی وی.

۷۲۱ ماده:

عادت عام وی او که خاص د حکم مدار کیډای شی.

۷۲۲ ماده:

عادت هغه وخت اعتبار لری چه عمومیت یا اکثریت ولری.
خپور اغلیت ته اعتبار ورکول کیږی نه نادر اغلیت ته.

۶۲ مدنی قانون / دوهم ټوک

۷۲۳ ماده:

کوم شی چه په عادت کښی منع وی لکه چه په حقیقت کښی منع وی.

۷۲۴ ماده:

حقیقت د عادت په دلالت ترک کیري.

۷۲۵ ماده:

فرعه د اصل حکم لری.

۷۲۶ ماده:

تابع، د متبوع حکم تابع دی ځانگړی حکم پری نه مرتب کیري.

۷۲۷ ماده:

که څوک د یوشی مالک شی د هغه څه مالک هم گړځی چه دهغی د ضروریاتو څخه دی.

۷۲۸ ماده:

د اصل د ساقطیدو سره، فرعه ساقطیري، او که باطل شی نوهغه شی چه دهغی په ضمن کښی دی هم باطلیري.

۷۲۹ ماده:

د کوم شی چه صرفول او ترکول یی بی د شرط ایښودلو جواز لری، د شرط ایښودل لازمیږي.

څلورمه فرعه – د عقد آثار د عقد د ضمان په باره کښی

۷۳۰ ماده:

که په عقد باندی ملتزم شوی ونه شو کړی د عین د محال والی له امله پخپل التزام وفا وکی او یایی خپل التزام د موافقی شوی میعاد څخه وروسته که، نومحکمه کولی شی چه د ضمان حکم ورباندی صادرکی، مگر داچه ثابتہ کی چه دتنفیذ محال والی یا د ادا کولو وروسته والی د داسی سبب له امله وو چه دهغه د ارادی نه وتلی وو.

۷۳۱ ماده:

د عقد دواړه خواوې کولی شی د تنفیذ د نشتوالی یا د ادا کولو د وروسته والی په حالت کښی، په عقد یا تر هغی وروسته موافقه کښی، د مستحق ضمان قیمت تحدید کی.

۷۳۲ ماده:

که پورورپی ثابت کی چه ټاکل شوی ضمان عادلانه، نه دی او د هغه ضرر سره چه د نه تنفیذیدو له امله پیدا شوی متناسب نه دی، پور ورکوونکی یی نه مستحق کیږی.

۷۳۳ ماده:

په هغه حالتونو کښی چه ضرر د موافقه شوی ضمان د قیمت څخه زیات وی، نو پور ورکوونکی نه شی کولی چه د موافقه شوی قیمت څخه دزیات غوښتنه وکی، مگر په هغه صورت کښی چه ثابته کی چه پوروونکی د غش یا د لوی خطا مرتکب شوی وی.

۷۳۴ ماده:

که د ضمان په اندازه تر مخه موافقه نه وه شوی یا په قانون کښی ورباندی صراحت نه وو شوی، محکمه کولی شی پور ورکوونکی ته د وارد شوی خساری او دکاره پاتی کیدو په نظر کښی نیولو سره، هغه وټاکی.

۷۳۵ ماده:

(۱) که پورورپی په داسی پور ورکولو کښی تأخیر وکی، چه موضوع یی نقدی پیسی وی او د غوښتنی په وخت کښی د هغی مقدار معلوم وی، پور ورکوونکی کولی شی چه دپور د ادا کولو د وروسته والی له امله د خساری جبره چی په مدنی موضوعاتو کی ددری په سلو کښی دی، وغواړی.

(۲) که د دواړو خواوو د موافقې یا د عرف څخه د پور د تأخیر له امله د خسارې د جبیرې اخیستلو نېټه نه شوه معلومېدې، نو د تعویض د تطبیق نېټه د قضائې غوښتنې د نېټې څخه شروع کېږي.

۷۳۶ ماده:

د عقد دواړه خواوې کولې شی چه د موافقې په اساس د دی قانون (۷۳۵) مادې درج شوی تضمین، په کال کښې د درې په سلو کې زیات وټاکي، خو په دی شرط چه په کال کښې د اووه په سلو کې زیات نه شی، که ددی څخه زیاته موافقه شوی وی، اعتبار نلري، داین د زیاتې اندازې په بیرته ورکولو مکلف کېږي.

۷۳۷ ماده:

هرنوع عمل یا گټه چه ددی قانون د (۷۳۵) مادې د اندازې څخه د پور ورکونکي له خوا زیاته شرط شی، پټه گټه گڼل کېږي او باید چه د پورتنی اندازې پوری کمه شی.

۷۳۸ ماده:

که ثابته شی چه پور ورکونکي د پور د غوښتنې په حالت کښې، د جگړې د اوږدېدو سبب شوی دی، محکمه کولې شی چه قانونی یا موافقه شوی تعویض کم یا د هغې مودی په تعویض حکم ونه کی چه په هغې کښې بی موجهه جگړه اوږده شوی ده.

پنځمه فرعه - د عقد آثار د عقد د منحلیدو په باره کښې

لومړې جزء - فسخ

۷۳۹ ماده:

په هغه عقدونو کښې چه د عقد دواړو خواوو ته الزام متوجه کوی نوکه یوی خوا خپل التزام ترسره نه که، بله خوا کولې شی چه د عقد د فسخ کیدو او د اقتضاء په وخت کی د تعویض سره غوښتنه وکی.

هغه عقودچه طبیعتاً غیر لازم وی یا هغه خیار ته مقتدرن شوی وی چه د فسخ موجب گرځی، له دی حکمه مستثنی دی.

۷۴۰ ماده:

د فسخ کیدو د ابلاغ په صورت کښی، محکمه کولی شی پوروی ته د خپل التزام د تنفیذ دپاره تریوی ټاکلی مودی دپاره مهلت ورکی.

۷۴۱ ماده:

کوم شی چه پوروی نه وی ترسره کړی او نسبت التزام ته ډیر کم وی، محکمه کولی شی چه د فسخ کیدو غوښتنه ردکی.

۷۴۲ ماده:

که دواړه خواوی موافقه وکی چه د عقد څخه پیدا شوی التزامونه هریو ترسره نه کړل، نو عقد به د خپله خانه بی د محکمی د حکمه فسخ گڼل کیږی، دا موافقه جواز لری. خو دا موافقه دفسخ کیدو ابلاغ دمینځه نه وړی، مگر داچه دواړو خواوو په لیکلی توگه ورباندی موافقه کړی وی.

۷۴۳ ماده:

(۱) که په مالی اعیانو باندی وارد د معاوضی عقد فسخ شی په هغی مرتب التزام ساقطیږی، په دی صورت کښی د هغه عوض تسلیمول چه د عقد په وسیله ثابت شوی نه لازمیږی.

(۲) او که عوض ترمخه ورکول شوی وی د هغی په بیرته ورکولو او که بیرته ورکول بی ممکن نه وو، په ضمان حکم کیږی.

۷۴۴ ماده:

که په مالی معاوضو کښی د عقد موضوع د هغی د څښتن په لاس کښی هلاکه شوه، عقد فسخ کیږی، او که عوض قبض شوی وو نویلی خواته د هغی بیرته ورکول هرو مرو دی، عام له دی چه دا هلاک د مالک په ارادی صورت موندلی وی یا د هغه د ارادی د باندی.

۷۴۵ ماده:

د معاوضو په عقدونو کېښی که متقابل له التزامونه یو له بله وروسته وی، نو د وروستنی التزام خاوند کولی شی ترهغی وخته د خپل التزام د تنفیذیدو څخه ځان وژغوری ترڅو چه بلی خوا خپل التزام نه وی ترسره کړی.

۷۴۶ ماده:

که معاوضو په عقدونو کېښی د دواړو خواوو التزامونه په یوه وخت کېښی واجب التنفیذ وی، د عقد دواړه خواوی کولی شی چه د التزام موضوع په یوه وخت کېښی یویل ته تسلیم کی او یایی دواړه یوه عادل شخص ته ورکی ترڅو چه هریو خپل حق په یوه وخت کېښی تسلیم شی. دوه یم جزء - اقاله

۷۴۷ ماده:

د عقد دواړه خواوی پخپله رضا کولی شی چه عقد اقاله کی، اقاله د عقد د منحلیدو موجب گرځی.

۷۴۸ ماده:

اقاله په هغه یوتر بله ورکولو سره چه د ایجاب او قبول قایم مقام گرځی، صحیح ده.

۷۴۹ ماده:

د اقالی په وخت کېښی د عقد د موضوع قیام او شته والی هرو مرو دی، که د عقد موضوع د اقالی تر مخه هلاکه شی اقاله باطلېږی، که د عقد د موضوع یوه برخه هلاکه شی، نو اقاله په پاتی موضوع کېښی صحیح گڼل کېږی.

۷۵۰ ماده:

اقاله د عقد د دواړو خواوو په باره کېښی د فسخ حکم لری، او د درېیم شخص په باره کېښی نوی عقد گڼل کېږی.

دوه یم قسمت- ځانگړې اراده

۷۵۱ ماده:

د عقد پورې ټول مربوط حکمونه په ځانگړې ارادې تطبیقېږي، مگر په هغه حالت کې چې د التزام د پیدا کولو دپاره د دوه مطابقو ارادو د وجود د ضرورت پورې تعلق پیدا کي.

۷۵۲ ماده:

د ځانگړې ارادې خاوند په هغه حالونو کې چې قانون پری حکم کوي، ملزم گڼل کېږي.

۷۵۳ ماده:

ځانگړې اراده کله د التزام یا د وعدې د پیدا کېدو سبب گرځي او کله د ملکیت د پیدا کېدو یا ساقطیدو موجب گرځي یا د تصرف د اجازې کولو، او کله د یوه خیار د استعمال موجب گرځي.

۷۵۴ ماده:

وعده د هغه شی څخه عبارت ده چې شخص یې په خپل ځان باندې د بل چا دپاره په راتلونکې زمانه کې لازمی. او التزام فی الحال نه لازمیږي. وعده کله په عقد او کله په عمل واقع کېږي.

۷۵۵ ماده:

ترڅو چې وعده کوونکي مړ یا مفلس نه شي پخپله وعده ملزم دی.

۷۵۶ ماده:

که څوک د چاسره د یوه ټاکلې کار په سرته رسولو سره د جایزې وعده وکي نو کله چې کار ترسره شي کار کوونکي ته د جایزې په ورکولو مکلف دی، که څه هم بی له دی چې وعده په نظر کېښي ونيول شي کار ترسره شي.

۷۵۷ ماده:

که وعدی ورکونکی د کار د تر سره کولو دپاره موده نه وی ټاکلی، پخوا له دی چه شخص ټاکلی کار تر سره کی وعده کوونکی دخپل وعدی څخه گرځیدای شی. که څوک د وعدی کړی شوی جایزی غوښتنه د وعدی څخه د رجوع کولو د اعلان د نېټی تردری میاشتنو پوری، ونه کی بیایی دا غوښتنه نه اوریدله کیږی.

درېیم فصل قانونی واقعی

لومړی قسمت- مضر فعل

لومړی مبحث - هغه فعل چه په مال واقع کیږی

لومړی فرعه - تلفول

۷۵۸ ماده:

هرڅوک چه د چا مال تلف کی د ضرر په ضمان مکلف کیږی.

۷۵۹ ماده:

که څوک د چا مال تلف کی عام له دی چه مال د مالک په لاس کی وی یا دهغه د امین، په قصد سره وی او که بی قصد، دخپل فعل څخه د پیدا شوی ضرر په ضمان مکلف دی.

۷۶۰ ماده:

لکه چه د تلفولو د سبب پیدا کول د ضمان موجب گرځی، همدارنگه په لازمی وسایلو کښی چه پاملرنه یی امکان لری، قصور هم د ضمان موجب گرځی.

۷۶۱ ماده:

که ټول مال تلف شوی وو نوټول ضمان او که تلف جزئی وو نو کوم نقصان چه مال ته پیدا شوی په تلفوونکی د هغی ضمان لازمیری.

۷۶۲ ماده:

که ممیز صغیر یا نا ممیز صغیر او یا هغه څوک چه دهغه په حکم کښی دی ډبل چا مال تلف کی د هغه د خپل مال څخه د تلف کولو ضمان لازمیری، که یی مال نه لرلو نو د شتمنی پوری ورته مهلت ورکول کیږی، ولی، وصی او قیم د تلف شوی مال په ضمان نه مکلف کیږی مگر په هغه صورت کښی چه محکمه یی د مال په ضمان مکلف کی په دی حالت کښی ولی، وصی او قیم کولی شی د هغه چا له خوا چه ضرر واقع شوی پری رجوع وکی.

۷۶۳ ماده:

که په یوه ضرر کښی مستقیم ضرر رسوونکی او متسبب یوځای شی نو هریو چه تعدی کړی وی یا متعدی وی، ضامن گڼل کیږی. که دواړه شریک وو، نو په شریکه د ضمان په ورکولو مکلف گڼل کیږی.

۷۶۴ ماده:

د ضرر متسبب هغه وخت د ضمان په ورکولو مکلف گڼل کیږی چه د فعل څخه یی ضرر پیدا شوی وی.

دوهمه فرعه – غصب

۷۶۵ ماده:

(۱) غصبوونکی د هغه څه په بیرته ورکولو مکلف دی چه یی اخیستی دی.

(۲) که دغصب په اثر، ضرر ورسید، غصبوونکی د غصب په ځای کښی د عین غصب شوی مال په بیرته ورکولو او د ضرر په تعویض مکلف دی.

۷۶۶ ماده:

که غصب شوی مال د غصبوونکي له خوا استهلاک شی، یا ټول یا ځینی ئی ورسره هلاک شی یا د هغه د تیري په اثر یایی د تیري کولو تلف شی، د غصب شوی مال ضامن گڼل کیږی.

۷۶۷ ماده:

که غصب شوی مال د غصبوونکي سره تغییر وکی نو هغه څوک چه ورڅخه مال غصب شوی، اختیار لری چه عین غصب شوی مال د ضرر د تعویض سره اخلی یا د غصبوونکي څخه ضمان غواړی.

۷۶۸ ماده:

د غصب شوی مال زواید د هغی د مالک پوری تعلق لری، په هغه صورت کښی چه زواید هلاک شی یا د غصبوونکي له خوا استهلاک شی نو غصبوونکي د هغی په ضمان ورکولو مکلف دی.

۷۶۹ ماده:

(۱) که غصب شوی مال عقار وی نو غصبوونکي د هغی په بیرته ورکولو، سره د مثلی اجوری سره د هغی خاوند ته مکلف دی.
(۲) که غصبوونکي په عقار کښی بنا آباډه کړی وی او یایی ونی کرلی وی، مالک کولی شی چه ونی او بنا ونړوی او یا که غصب کوونکي موافقه وکی د هغی د نړول شوی قیمت ورکی.
(۳) که عقار تلف شو یا یی قیمت نقصان پیدا کړو که څه هم غصبوونکي تیری نه وی کړی، ضمان ور باندی لازمیری.

۷۷۰ ماده:

د غصب کوونکي غصبوونکي د غصبوونکي حکم لری، که یی غصب شوی مال تلف او یا یی په لاس کښی هلاک شو، دواړه غصبوونکي د هغه چا په مقابل کښی د تضمین په ورکولو مکلف دی چه مال یی غصب شوی وی.

۷۷۱ ماده:

که د غصب کوونکي، غصب کوونکي غصب شوی مال لمړني غاصب ته بیرته ورکړو نو پخپله بری الذمه کیږي، که یی هغه چاته ورکړو چه مال یی غصب شوی، نو دواړه غصب کوونکي بری الذمه کیږي.

۷۷۲ ماده:

که غصب کوونکي، غصب شوی مال معاوضه یا تبرع کی، او د هغی په نتیجه کینی ټول یا یوه برخه مال تلف شی نو د متصرف الیه سره یوځای ضامن گڼل کیږي، د چا څخه چه مال غصب شوی، کولی شی چه دهریو څخه چه یی زړه وی د مال ضمان وغواړی.

۷۷۳ ماده:

کوم شی چه د تصرف په لیری کولو کینی د غصب سره مساوی وی، د غصب حکم لری.

دوه یم مبحث – کوم فعل چه په نفس واقع کیږي

۷۷۴ ماده:

که څوک پرنفس باندي د ضرر رسوونکي فعل ارتکاب کوونکي شی لکه قتل، زخم، وهل او د اذیت نوری نوعی، نوکوم ضرر یی چه رسولی د هغی په تعویض ورکولو مکلف دی.

۷۷۵ ماده:

که څوک د زخم کیدو یا بل هر مضر عمل په سبب د بل چا د قتل یا مرگ موجب وگرځی نو د هغه اشخاصو د نفقی په تعویض مکلف دی چه د هغوی نفقه د مړه شوی په غاړه وه او هغی څخه د قتل یا مرگ په سبب محروم شو.

درېیم مبحث - شریک حکمونه

٧٧٦ ماده:

که څوک په خطا یا تقصیر بل چا ته ضرر ورسوي، په تعویض ورکولو مکلف دی.

٧٧٧ ماده:

په غیر د هغه ضررونو څخه چه تر مخه ذکر شو، هر نوع تیری چه د هغی څخه بل چا ته ضرر ورسپړي، ارتکاب کوونکی په تعویض ورکولو مکلف دی.

٧٧٨ ماده:

(١) تعویض ورکول د معنوی ضرر سنجولو ته هم شامل دی.
(٢) که په چا تیری وشي او مې شي او دهغی په سبب بنځي یا دهغه خپلوانو ته معنوی ضرر ورسپړي، محکمه کولی شي چه بنځي او تر دوهمی درجی پوری خپلوانو ته د تعویض په ورکولو حکم وکي.
(٣) د معنوی ضرر څخه پیدا شوی تعویض بل چا ته نه نقلیږي مگر داچه اندازه یی د دواړو خواوو په موافقه یا د محکمی په قطعی حکم ټاکل شوی وی.

٧٧٩ ماده:

محکمه به تعویض د رسیدلی ضرر په تناسب ټاکي، په دی شرط چه ذکر شوی ضرر په مستقیمه توگه د مضر فعل څخه پیدا شوی وی.

٧٨٠ ماده:

که د محکمی سره د تعویض د اندازی د د قیقو ټاکلو امکانات موجود نه وو، نوکولی شي چا ته چه ضرر رسیدلی د تعویض د ټاکلو په باره کښی د هغه د بیبا غوښتنی حق تربوی معقولی مودی پوری وساتي.

۷۸۱ ماده:

محکمه به د تعویض د ورکولو طریقه د حالونو د په نظر کښی نیولو سره ټاکی، د تعویض ورکولو په قسطونو یا د مرتبو عایداتو په صورت کیدای شی، په دی حالت کښی جواز لری چه پوروی د تأمیناتو په ورکولو مکلف شی.

۷۸۲ ماده:

هغه چا ته چه ضرر رسیدلی او د خپلی خطا په سبب د رسیدلی ضرر په پیدا کیدو یا زیاتیدو کښی گډون ولری، محکمه کولی شی چه د تعویض اندازه کمه کی او یا پری بیخی حکم ونه کی.

۷۸۳ ماده:

که څوک ثابتته کی چه رسیدلی ضرر بی د هغه د مداخلی د باندنی سبب څخه پیدا شوی، یا د غیر مترقبه حادثی یا د مجبره سببونو څخه پیدا شوی یا پخپله د ضرر رسیدلی د خطا یا د بل چا له خوا پیدا شوی، په ضمان نه مکلف کیږی، مگر داچه قانون یا د دواړو خواوو موافقه د هغی په خلاف حکم وکی.

۷۸۴ ماده:

(۱) ضرورت د ضرورت په اندازی ټاکل کیږی.
(۲) که څوک د خپل ځان یا مال څخه یا د بل چا د ځان یا مال څخه د مشروعی دفاع په حالت کښی د ضرر ارتکاب کوونکی شی، مسئول نه گڼل کیږی، خو په دی شرط چه په دفاع کښی یی د ضروری اندازی څخه تیری نه وی کړی، دهغی په غیر د داسی تعویض په ورکولو مکلف دی چه عدالت یی تقاضا کوی.

۷۸۵ ماده:

شدید ضرر په خفیف ضرر زائلیری. که څوک د خپل ځان د ساتنی دپاره د هغه ضرر څخه چه ده ته رسیدلی دی بل چاته ډیر ضرر

مدنی قانون / دوهم ټوک ٧٤

ورسوی، د هغه تعویض په ورکولو چه محکمه یی عادلانه وگڼی
محکومیری.

٧٨٦ ماده:

خاص ضرر د عام ضرر د لیری کولو دپاره منل کیږی.

٧٨٧ ماده:

(١) فعل فاعل ته مضافیږی نه آمرته، مگر داچه فاعل مجبوره شوی
وی. په فعلی تصرفونو کښی یواخی پوره زور، دااعتبار وړ
مجبوریت گڼل کیږی.

(٢) دعمومی خدمتونو مؤظف چه بل چا ته ضرر ورسوی هغه وخت
مسئول نه گڼل کیږی چه هغه یی د خپل داسی آمر په امر اجراء کړی
وی چه اطاعت یی لازم دی او یایی په وجوب عقیده ولری، او ثابتته
کی چه دکوم عمل ارتکاب کوونکی شوی دی، دهغه په عقیده
مشروع وو او ثابتته کی چه اعتقاد یی په معقولو سببونو بناوو او
پخپل عمل کښی یی دپوره احتیاط څخه کار اخیستی دی.

٧٨٨ ماده:

د ضرر رسول او دضرر مقابله په ضرر جواز نه لری، همدارنگه ضرر د
هغی په مثل نه زائلیری.

٧٨٩ ماده:

که د مضر فعل مسئول کسان ډیروی نو د ضرر د تعویض په الزام
کښی متضامن دی او مسئولیت د هغوی ترمنځ مساوی دی مگر که
قاضی په تعویض کښی د هر یوه حصه وټاکله.

څلورم مبحث - د بل د عمل څخه مسئولیت

۷۹۰ ماده:

پلار او نیکه بالترتیب د هغه ضرر د تعویض په ورکولو مکلف دی چه صغیر نه صادر شوی، پلار او نیکه کولی شی چه ثابت کی چه د څارنی وظیفه یی ترسره کړی، نو په دی حالت کینی دمسئولیت څخه خلاصیږی یا د اچه ضرر د څارنی د وجیبی د ادا کولو سره هم هرو مرو واقع کیده.

۷۹۱ ماده:

(۱) که څوک د قانون په حکم یا د موافقی په اساس د یو شخص د نظارت مکلفیت په غاړه ولری، کوم شخص چه د هغه د نظارت لاندی دی، لکه صغیر او لیونی نو د هغه د مضرو کارونو مسئول گنل کیږی.

(۲) استخدام کوونکی د خپل لاس لاندی استخدام شوی شخص د هغه کارونو مسئول دی، چه د وظیفی د اجراء کولو په وخت کینی د هغه د غیر مجاز کار په سبب او یا د هغی په سبب واقع کیږی، مگر د اچه موافقه یا قانون بل رنگه صراحت ولری.

۷۹۲ ماده:

هغه څوک چه د بل د عمل مسئول دی، کولی شی چه د خپل ورکول شوی ضمان د خپل تابع څخه وغواړی.

پنځم مبحث - د حیوان او شیانو څخه مسئولیت

۷۹۳ ماده:

کومه جنائی حادثه چه د حیوان څخه پیدا کیږی مسئولیت نه لری، مالک هغه وخت د حیوان د ضرر رسولو مسئول دی چه ثابته شی چه د هغه له خوا د حادثی د واقع کیدو د مخ نیوی دپاره لازم احتیاط نه وو نیول شوی.

٧٩٤ ماده:

که مالک خپل حیوان ولیدلو چه د بل چا مال ته ضرر رسوی او منعی یی نه که، یا د خپل حیوان د عیب څخه خبر وو او د هغی ساتنه یی ونه کړه، ضامن گڼل کیږی.

٧٩٥ ماده:

که څوک خپل حیوان د چا په ملکیت کښی بی د هغه د اجازی داخل کی، د رسیدلی ضرر ضامن گڼل کیږی.

٧٩٦ ماده:

(١) د عمارت ساتونکی که څه هم د هغی مالک نه وی د نړیدو څخه د پیدا شوی ضرر که څه هم نړیدل جزئی وی مسئول گڼل کیږی، مگر داچه ثابتنه شی چه نړیدل د ساتنی د اهمال په سبب یا د عمارت د زوروالی یا د هغی د عیب په سبب صورت موندلی.

(٢) که څوک د بل چا د عمارت له پلوه د خطر سره مخامخ وی، کولی شی چه د هغی د مالک څخه، د خطر د مخ نیوی دپاره د لازمو تدبیرونو د نیولو غوښتنه وکی، که مالک دا غوښتنه ونه منله نو هغه کولی شی د محکمی د اجازی د حاصلولو وروسته د مالک په حساب د داسی تدبیرونو نیولو ته اقدام وکی.

٧٩٧ ماده:

که څوک تخنیکي آلی یا داسی نور شیان په اختیار کښی ولری چه د هغی دضرر د پیدا کیدو د مخ نیوی دپاره خاصه پاملرنه لازم وی، که د ذکر شوو آلو او شیانو څخه ضرر واقع شو مسئول گڼل کیږی مگر داچه ثابتنه کړی چه د ضرر د واقع کیدو د مخ نیوی دپاره یی دپوره احتیاط څخه کار اخیستی. کوم خاص احکام چه په دی باره کښی وروسته وضع کیږی. هم د مراعات وړ دی.

۷۹۸ ماده:

د تعویض دعوی چه د هرنوع مضر فعل څخه پیدا شوی وی چاته چه ضرر رسیدلی، ضرر او د ضرر رسوونکی باندی یی علم پیدا کړی وی د دری کلونو د تیریدو وروسته، نه اوریدله کیږی، همدارنگه په ټولو حالو کښی د مضر فعل د واقع کیدو د نښتی څخه د پنځلسو کلونو وروسته نه اوریدله کیږی.

۷۹۹ ماده:

هرڅوک که څه هم غیر ممیز وی بی د مشروع سبب څخه د بل په ضرر ځان ته گټه حاصله کی، د هغی گټی په حدودو کښی چه ځان ته یی رسولی ده چاته چه ضرر رسیدلی د تعویض په ورکولو مکلف دی، که څه هم داگټه دوام ونه کی.

دوه یم قسمت- گټور فعل

لومری مبحث- ناحقه ورکول

۸۰۰ ماده:

که څوک یوشی په دی گمان بل چاته ورکی چه راباندی واجب دی ییا ثابتہ شی چه ورکول یی ورباندی واجب نه دی، نوکولی شی چه د هغه چا څخه یی بیرته واخلی چه ناحقه ئی اخیستی دی.

۸۰۱ ماده:

(۱) که د اهلیت نقصان لرونکی یوشی چه مستحق یی نه دی تسلیم شی، یواځی د همغه شی په بیرته ورکولو مکلف دی.
(۲) که د اهلیت د نقصان لرونکی عقد باطل شی نو یواځی د هغه شی په بیرته ورکولو مکلف دی چه د عقد د تنفیذ په سبب یی ترلاسه کړی دی.

٨٠٢ ماده:

که د نامستحق شخص بد نیت د شی د تسلیمیدو په وخت کښی یا ترهغی وروسته ثابت شی د مال په بیرته ورکولو علاوه د تسلیمیدو د وخته د حاصل شوی گټی او د هغه ضرر د تعویض سره چه د هغه د تصرف څخه پیدا شوی، هم مکلف دی.

٨٠٣ ماده:

که چا یو شی د داسی التزام د تنفیذ دپاره چه سبب یی نه وی متحقق شوی یا د تحقق څخه وروسته د مینځه تللی وی، بل چا ته ورکړی وی دهغی د بیرته اخیستلو غوښتنه جواز لری.

٨٠٤ ماده:

که چیرته پورورپی خپل التزام د نېټی د رسیدو ترمنځه ترسره کی او نېټه یی هیره کړی وی، نو هغه څه چه یی ورکړی د هغی د بیرته اخیستلو حق لری. سره ددی هم پور ورکوونکی کولی شی چه هغه څه بیرته پورورپی ته ورکی چه د معجلی تادیی په سبب یی گټلی دی او د هغه ضرر سره متناسب وی چه پورورپی ته رسیدلی، که التزام پیسی وی او پنخوا د مودی څخه ورکول شوی وی، پور ورکوونکی مکلف دی چه پورورپی ته په هغه نسبت تعویض ورکی چه ددی قانون په (٧٣٥) مادی کښی پری تصریح شوی یا پری موافقه شوی، دا تعویض یواځی د هغی مودی له درکه ورکول کیږی چه ټاکل شوی مودی ته پاتی ده.

٨٠٥ ماده:

(١) که پورورپی د خپل پور ادا کول بل چاته وسپارل، او ذکر شوی شخص پور ادا که، نو د اصلی پور ورکوونکی په ځای قرار نیسی اوکولی شی چه د پورورپی څخه پور وغواړی.

(۲) که پورورپی پخوا له هغه چا چه پوربی ورته سپارلی، پور ادا کی، نو چاته چه پور سپارل شوی کولی شی کوم پور بی چه ادا کړی دهغی غوښتنه یا د پورورپی او یا د پور ورکوونکی څخه وکی.

۸۰۶ ماده:

که څوک د بل چا پور بی د سپارلو څخه ادا کی، پور د پورورپی د ذمی څخه ساقطیږی، که بی قبول کی او که بی قبول نه کی. په دی صورت کښی دپور ورکوونکی متبرع گڼل کیږی او په پورورپی د رجوع حق نه لری، مگر داچه د قرائنو څخه داسی معلومه شی چه د پور په ورکولو کښی د پور د ورکوونکی گټه ده یا بی بیخی د تبرع نیت نه لرلو.

۸۰۷ ماده:

که څوک د بل چا مال بی له اجازی استعمال کی د هغی د گټو په ورکولو مکلف کیږی، مگر داچه ذکر شوی مال منقول وی او په ښه نیت استعمال شوی وی.

۸۰۸ ماده:

که دچا ملکیت دبل چا د ملکیت سره داسی یوځای شی چه جلاوالی بی بی د ضرره ممکن نه وی، نو د کوم ملکیت قیمت چه کم وی د قیمت د ادا کولو وروسته د هغه ملکیت تابع گڼل کیږی چه قیمت بی زیات دی.

۸۰۹ ماده:

هرڅوک که څه هم غیر ممیز وی بی د مشروع سبب څخه د بل په ضرر ځان ته گټه حاصله کی، د هغی گټی په حدودو کښی چه ځان ته بی رسولی ده، چا ته چه ضرر رسیدلی دی، د تعویض په ورکولو مکلف دی که څه هم دا گټه دوام ونه کی.

۸۱۰ ماده:

په ټولو ذکر شوو حالونو کېنې کومه دعوی چه دبی سببه اکتساب څخه پیدا شوی وی د هغی نېټی څخه چه د پور ورکونکی علم د رجوع په حق پیدا شوی د دری کلونو د تیریدو وروسته او درجوع د حق د شروع د نېټی څخه د پنځلسو کلونو په تیریدو، نه اوریدله کېږی.

دوه یم مبحث – فضولی عقد

۸۱۱ ماده:

(۱) په هغه حالونو کېنې چه فضولیت گټور فعل وی او فضولی د هغی کولوته اضطرار یا وکالت یا د امر اقتضاء مجبور کی نو فضولی مکلف دی چه د کار د اجراء کولو په باره کېنې د یو عادی شخص په شان توجه وکی. فضولی د خپلی خطا او د بل چا د خطا چه د فضولی له خوا د یو کار په اجراء کولو مکلف شوی وی، ضامن گنل کېږی.

(۲) دکار خاوند کولی شی د هغه شخص څخه په مستقیمه توگه د ضمان غوښتنه وکی چه د ذکر شوی عمل په اجراء کولو سره د فضولی له خوا مکلف شوی دی.

۸۱۲ ماده:

فضولی کولی شی ددی قانون د (۸۱۱) مادی په درج شوو حالونو کېنې کوم مصرفونه یی چه دکار په اجراء کولو کېنې کړی دی، د کار د خاوند په هغی باندی د خبریدو د نېټی څخه د دری میاشتو په اوږدو کېنې، غوښتنه وکی او که نه متبرع گنل کېږی د رجوع حق نه لری.

در پیم باب
د وجیبی آثار
لومری فصل
طبیعی وجیبه

۸۱۳ ماده:

که تصرف طبیعی حق پیدا که، محکمه کولی شی چه د هغی ساحه
د شرعی او د قانون په حدودو کنبی وټاکی.

۸۱۴ ماده:

طبیعی حق دمدنی التزام سبب کیدای شی.

دوه یم فصل
عینی تنفیذ

۸۱۵ ماده:

پوروری دعین هغه څه په تنفیذ مکلف دی چه تعهد یی کړی. که هغه
متعذر وو نو د متعهد الزام په مال تعویض جواز لری، خو په دی شرط
چه د مالی تعویض څخه پور ورکوونکی ته ضرر ونه رسیږی.

۸۱۶ ماده:

د ملکیت په نقلیدو یا په بل هر نوع عینی حق تعهد د اسنادو د ثبت
د مربوطو قاعدو په نظر کنبی نیولو سره، د دی حق د فوری نقلیدلو
موجب گرځی، خو په دی شرط چه د تعهد موضوع بالذات ټاکلی وی
او متعهد د هغی مالک وی.

۸۱۷ ماده:

که څوک د یو عینی مثلی حق په نقلیدو چه نوعیت یی ټاکل شوی وی
تعهدوکی، د دی حق د نقلیدو دپاره باید چه د تعهد موضوع

مشخصه شی، د هغی په غیر پور ورکونکی کولی شی چه دمحکمی په اجازه د تعهد موضوع د همغی نوعی څخه په لاس راوړی، همدارنگه پورورکونکی کولی شی چه د تعهد موضوع د تعویض سره، په دواړو حالتونو کبسی وغواړی.

۸۱۸ ماده:

په عینی حق د نقلیدو د تعهد سره، تسلیمیدل او د تعهد د موضوع ساتنه د هغی د تسلیمولو تر وخته پوری هم د تعهد په ضمن کبسی راخی.

۸۱۹ ماده:

که د تعهد طبیعت یا د دواړو خواوو موافقه دیو کار اجراء کول پخپله په پورورپی واجبول، پور ورکونکی کولی شی چه د ذکر شوی کار تنفیذ بی له پورورپی د بل چا څخه قبول نه کی.

۸۲۰ ماده:

(۱) که تعهد په کار کولو شوی وو او پورورپی خپل تعهد اجراء نه کړو او داهم ضروری نه وه چه پخپله بی تنفیذ کی، پور ورکونکی کولی شی چه د هغه کار د تنفیذیدو اجازه د پورورپی په حساب واخلي.

(۲) په عاجلو حالونو کبسی پور ورکونکی کولی شی بی دمحکمی د اجازی دپورورپی دخبرولو وروسته تعهد د هغه په حساب تنفیذ کی.

۸۲۱ ماده:

که پورورپی د یوه کار په اجراء کولو مکلف وو، او پور ورکونکی د بل کار غوښتنه کوله، پورورپی د خپل تعهد په تنفیذ مکلف دی، د هغی په غیر که د معاملی طبیعت تقاضا کوله نو د محکمی حکم د دی تنفیذ قایم مقام گرخی.

۸۲۲ ماده:

که د کار د اجراء کولو په تعهد کې د پورورپی څخه د یو شی ساتنه یا اداره یا د تعهد په تنفیذ کېنې احتیاط غوښتل شوی وو، نو تعهد هغه وخت اجراء شوی گڼل کیږي چه د هغی په تنفیذ کېنې دومره احتیاط وکی چه یو عادی شخص یی مراعات کوی، که څه هم غوښتنه محققه نه شی، مگر داچه قانون یا د دواړو خواوو موافقه د دی په خلاف وی. په ټولو حالونو کېنې که پورورپی د غش یا د لوی خطا ارتکاب کوونکی شو، مسؤل گڼل کیږي.

۸۲۳ ماده:

که پورورپی د یو کار څخه د ځان ژغورلو تعهد وکړ او خپل تعهد یی اخلال که نو پور ورکوونکی کولی شی چه کوم کار پورورپی اخلال کړي د هغی د زائلیدو غوښتنه وکی او د لزوم په حالت کېنې کولی شی چه ورسره د پورورپی څخه تعویض هم وغواړي.

درېیم فصل

د تهدیدوونکی تاوان د لاری تنفیذ

۸۲۴ ماده:

(۱) که دعینې تعهد تنفیذ بی له دی چه پورورپی پخپله هغه اجراء کی ناممکن یا نامناسب وی پور ورکوونکی کولی شی چه دمحمکی څخه ددی تنفیذ دپاره د پورورپی د الزام حکم وغواړي. که یی داونه منله نو ورسره دی د تهدیدوونکی تاوان غوښتنه هم وکی.

(۲) که محکمې ته معلومه شوه چه د تنفیذ څخه د ځان ژغورونکی پورورپی د زور اچولو دپاره د تاوان اندازه کافی نه ده نو کولی شی چه دحالونو سره سم د تاوان اندازه زیاته کی.

۸۲۵ ماده:

که پوروی د تاوان د تهدید څخه وروسته د عینی تنفیذ تعهد پوره که او یایی د تنفیذ په نه اجراء کولو اصرار وکړه، محکمه به پور ورکوونکی ته د رسیدلی ضرر او د پوروی د لچری په نظر کښی نیولو سره، د تعویض اندازه ټاکي.

څلورم فصل د تعویض د لازی تنفیذ

۸۲۶ ماده:

د تعویض د لازی تنفیذ، د قانون د حکمونو سره سم صورت نیسی.

۸۲۷ ماده:

د تعویض استحقاق د پوروی د خبرتیا ترمخه د حکم مدار کیدی نه شی، مگر داچه قانون بل رنگه حکم کړی وی.

۸۲۸ ماده:

د پوروی خبرتیا د خبرولو د لازی یا هغه چه د خبرولو قایم مقام کیدای شی صورت مومی. که دواړو خواوو موافقه کړی وه چه څرنګه د پور د ورکولو وخت راورسید نو پوروی خبر ګڼل کیږی او نورو اجراءاتو ته ضرورت نه شته، نو دا موافقه هم د خبرتیا قایم مقام کیدای شی.

۸۲۹ ماده:

په راتلونکو حالونو کښی د پوروی خبرتیا ضرور نه ده:
۱- په هغه حالت کښی چه د عینی تعهد تنفیذ پخپله د پوروی په فعل ناممکن شوی وی.
۲- که د تعهد موضوع داسی تعویض وی چه په نامشروع عمل مرتب وی.

۳- که د تعهد موضوع دداسی شی ردول وی چه پوروپی پوهیبری هغه شی غلا شوی، او یا داسی شی وی چه ناحقه وی. سره ددی چه د هغی په ناحقی علم لری تسلیم شوی یی وی.

۴- که پوروپی په لیکلی توگه د تعهد څخه د ځان ژغورنه ظاهره کړی وی.

۸۳۰ ماده:

(۱) د دواړو خواوو دا موافقه جواز لری چه پوروپی د نا خاپی پینسو او د مجبره قواوو عواقب په غاړه واخلي.

(۲) همدارنگه دا موافقه جواز لری چه پوروپی د ټولو هغو مسئولیتونو څخه عفو شی چه د هغه د تعاقدی تعهد په نه تنفیذ یدو باندی مرتب دی. هغه مسئولیت چه د متعهد د غش او لوی خطا څخه پیدا شوی وی، د دواړو خواوو د موافقی په اثر نه شی لیری کیدای. خو سره ددی هم پوروپی کولی شی چه دا شرط کی چه د هغه اشخاصو د غش او لوی خطا مسئولیت زما په غاړه نه دی چه دتعهد د تنفیذ دپاره یی استخدایوم.

(۳) هره نوعه موافقه چه د نامشروع عمل د مسئولیت په عفو کیدو حکم کوی، باطله گنل کیږی.

پنځم فصل

د پور ورکونکو د حقوقو تضمین

لومړی قسمت - عمومی حکمونه

۸۳۱ ماده:

(۱) د پوروپی ټول مالونه د هغه د پور ورکولو په تضمین کینی اینبودل کیدای شی.

(۲) ټول پور ورکونکي د پورورپي په مالونو کښي مساوي حق لري مگر هغه پور ورکونکي چه د قانون د حکم سره سم د وړاندې والي حق لري.

دوه یم قسمت- د تنفیذ وسیلي

لومړي مبحث - غیر مستقیم دعوي

۸۳۲ ماده:

هر پور ورکونکي کولي شي چه د پورورپي حقوق د پورورپي په نامه استعمال کي که څه هم پور د اداکولو حق نه وي پيدا کړي خو په دي شرط چه ذکر شوي حقوق د مالي حقوقو څخه په غير يواځي د پورورپي پوري خاص او ملصق وي يا هغه حقوق چه نه شي حجز کيداي. پور ورکونکي هغه وخت کولي شي چه د پورورپي حقوق استعمال کي، کله چه ثابته کي چه پورورپي دا حقوق نه دي استعمال کړي او د هغه دا اهمال د هغه د مفلسيدو يا د افلاس د زياتيدو سبب گرځي، په دي حالت کښي د پورورپي خبرتيا شرط نه ده مگر په دعوي کي يي د جگړه ماري خوا په حيث داخلول هرو مرو دي.

۸۳۳ ماده:

پور ورکونکي د پورورپي د حقوقو د استعمال په صورت کښي د هغه نائب پيژندل کيږي، کومه گټه چه د حق د استعمال په نتيجه کښي لاس ته راځي هغه د پورورپي حق دي او د ټولو پور ورکونکو په تضمين کښي نيول کيږي.

دوه یم مبحث - د تصرف د نه نافذيدو دعوي

۸۳۴ ماده:

که د پور ورکونکي حق د اداکولو وړ وو او پورورپي په هغي کښي داسي تصرف وکه چه د پور ورکونکي حقوقوته ضرر ورسوي او د

پورورپی حقوق کم کی یایی په التزاماتو کښی زیاتوالی راوړی او د هغی په اثر پورورپی مفلس شی یایی افلاس زیات کی، نو پور ورکوونکی کولی شی ددی قانون د (۸۳۵) مادی د درج شوو شرطونو په نظر کښی نیولو سره د داسی تصرف د نه نافذیدو غوښتنه وکی.

۸۳۵ ماده:

(۱) د پورورپی د معاوضی تصرف هغه وخت د پور ورکوونکی په حق کښی بی اعتباره گڼل کیږی چه ذکر شوی تصرف کښی د پورورپی له خوا غش موجود وی او د چا دپاره چه دا تصرف صادر شوی په دی غش باندی خبروی. د پورورپی تصرف هغه وخت په غش مشتمل گڼل کیږی چه پورورپی د تصرف د صادریدلو په وخت کښی پخپل افلاس باندی خبروی.

(۲) د هغه چا دپاره چه تصرف صادر شوی دی د هغه علم د پورورپی په غش کفایت کوی، د پورورپی هر تصرف چه بی عوضه وی د پور ورکوونکی په حق کی اعتبار نه لری که څه هم مقابله خوا د ښه نیت لرونکی وی او پورورپی د غش ارتکاب کوونکی نه وی.

(۳) هغه خلف ته چه د پورورپی له خوا ورته مال نقل شوی دی، که هغه مال د عوض په مقابل کښی بل خلف ته انتقال کی، نو پور ورکوونکی نه شی کولی چه د تصرف په نافذیدو تمسک وکی، مگر دا چه دوهم خلف د لمړنی خلف چه پورورپی دی د معاوضی د عقد د تصرف په وخت کښی د پورورپی په غش یا د هغه عقد په وخت کښی چه عوض نه لری، د هغه په افلاس خبروی.

۸۳۶ ماده:

که پور ورکوونکی د پورورپی د افلاس دعوی وکی، یوازی د هغی اندازی د پورونو په ثابتنولو مکلف دی چه د پورورپی په ذمه دی. پورورپی مکلف دی چه ثابته کی، د هغه اندازی مال مالک دی چه د هغه د پورونو سره مساوی دی او یا د هغی اندازی څخه زیات دی.

۸۳۷ ماده:

کله چه د تصرف د نه نافذیدلو قرار صادر شی، ټول هغه پور ورکوونکی چه ذکر شوی تصرف د هغوی په ضرر صادر شوی، د دی حکم څخه استفاده کولی شی.

۸۳۸ ماده:

(۱) که پورورپی خپل التزامونه ترسره کی او مالونه یی په ذمه باندی پورونو ته کفایت وکی، نو د پور ورکوونکی حق د پورورپی د تصرف د صادریدلو په نه نافذیدو د تمسک په باره کنبی ساقطیږی.
(۲) د پورورپی مقابله خوا هغه وخت د تصرف د نه نافذیدو د دعوی څخه خلاصیږی چه پورورپی خپل پورونه پخپله ادا کی یا ثابته کی چه دومره مال لرم چه د هغه د پورونو د ادا کولو دپاره کفایت کوی.

۸۳۹ ماده:

که څوک د مفلس پورورپی څخه یو حق بی د ثمن د ورکولو څخه په لاس راوړی، نو هغه وخت ورباندی د پور ورکوونکو دعوی د اوریدلو وړ نه دی چه ذکر شوی ثمن مثلی وی او په داسی خزانه یا بانک کنبی چه محکمه یی ټاکی په ودیعت ایښودل شوی وی.

۸۴۰ ماده:

(۱) که د غش څخه دا مقصد وو چه یو پور ورکوونکی ته ناحقه په بل پور ورکوونکی دلومړی والی حق ورکول شی نو ددی کار څخه پور ورکوونکی یواخی دلومړی والی دحق څخه محرومیږی.
(۲) که مفلس پورورپی د مودی د رسیدو ترمخه د یوه پور ورکوونکی پور ادا کی، نو دی پورورپی ته د پور ادا کول د نورو پور ورکوونکو حقوق د تصرف دنه نافذیدو د دعوی په اقامه کولو کنبی نه متأثره کیږی. همدا رنگه که د پور ورکول دوعدی د رسیدو وروسته دواړو خواوو د یو جوړښت په اساس صورت نیولی وی، د همدی حکم تابع گڼل کیږی.

۸۴۱ ماده:

د تصرف د نه نافذیدو دعوی د هغی ورځی څخه چه پور ورکونکی په کښی د تصرف د نه نافذیدلو په سبب پوه شوی، د دری کلونو د تیریدلو وروسته نه اوریدله کیږی. په نورو ټولو حالونو کښی د تصرف د صادریدلو د نېتی څخه د پنځلس کلونو د تیریدو وروسته نه اوریدله کیږی.

درېیم قسمت- د ضمان مسئلی

لومړی مبحث- د بند ساتلو حق

۸۴۲ ماده:

د عقد دواړه خواوی کولی شی په هره مالی معاوضه کښی هغه شی د خان سره بند وساتی چه عقد پری شوی، ترڅو چه د هغی مستحق بدل ورته نه وی تسلیم شوی.

۸۴۳ ماده:

که څوک دبل چا په ملکیت کښی چه د ده په جایز تصرف کښی دی، ضروری یا گټور مصرفونه وکی، کولی شی د هغه څه چه قانوناً مستحق گرځیدلی د هغی د حصول تر وخته پوری، مالک ته د ملکیت د بیرته ورکولو څخه خان وژغوری مگر داچه د بیرته ورکولو التزام د نامشروع عمل څخه پیدا شوی وی.

۸۴۴ ماده:

که څوک چاته د مال په ورکولو تعهد وکی ترڅو چه پور ورکونکی هغه تعهد چه د ده په ذمه دی نه وی ترسره کړی او دپورپوری د تعهد په سبب پیدا شوی وی او د هغی پوری مربوط وی، یا داچه د ذکر شوی تعهد د اداکولو دپاره کافی تأمینات ور نه کی، کولی شی چه د ذکر شوی مال د ورکولو څخه خان وژغوری.

۸۴۵ ماده:

د یوشی د بند ساتلو د حق ثابتول په هغی باندی د امتیاز حق نه ثابتوی. بندساتونکی مکلف دی چه د شی ساتنه وکی او د هغی د حاصلاتو حساب وړاندی کی. که د بند ساتل شوی شی، د هلاک یا د عیب د پیداکیدو ویره وه، بند ساتونکی کولی شی چه د هغی د خرڅولو اجازه د محکمی څخه د حیازی مرهونی د خرڅولو د اجرااتو سره سم واخلی، په دی صورت کبسی د شی بند ساتلو حق د هغی څخه د هغی ثمن ته نقلیږی.

۸۴۶ ماده:

(۱) د شی د بند ساتلو حق د حیازت د مینځه تللو سره د مینځه ځی.
(۲) که شی د بند ساتونکی د حیازت څخه په پټه یا داچه د هغه د اعتراض سره سره وویستل شو، کولی شی چه د حیازت د بیرته اعادی غوښتنه وکی. خو په دی شرط چه د بیرته ورکولو غوښتنه یی د یوی میاشتی په اوږدو کبسی د هغی نپتی څخه چه دشی په ویستلو خبر شوی او د ذکر شوی نپتی څخه د یوه کال ترمخه، شوی وی.

دوه یم مبحث - د مدیون مفلس حجر

۸۴۷ ماده:

که پوروپی د هغه پورونو د ورکولو څخه ځان و ژغوری چه ورکول یی ورباندی حق دی، او معلومه شی چه پورونه د هغه د مال څخه زیات دی، او پور ورکونکی د هغه د شتمنی ضایع کیدو ویره ولری، یا پوروپی خپله شتمنی پټه کړی وی اویایی د بل چا په نوم قید کی، نو دا پوروپی مفلس گنل کیږی.

۸۴۸ ماده:

(۱) که د دی قانون د (۸۴۷) مادی درج شوی شرطونه د پوروپی په باره کبسی تحقق پیدا کی، نو هر پور ورکونکی کولی شی چه د هغی

محکمی څخه چه د پورورپی اوسیدلو ځای د هغی په قضائی حوزه کینی واقع دی د پورورپی د تصرف حجر د هغه په مال کینی و غواړی. دا غوښتنه په مربوطو دفترو کینی ثبتیږی.
(۲) د مطالبی د ثبتیدلو وروسته د پورورپی هره نوعه تصرف د اعتبار وړنه گڼل کیږی.

۸۴۹ ماده:

(۱) کله چه په پورورپی د تصرف څخه د حجر حکم صادر شو او وروسته له دی چه ثبت شی او په رسمی جریدی کینی خپور شی نو د مفلس پورورپی هر پور ورکوونکی کولی شی چه د مربوطی محکمی څخه د هغه د ټولو منقولو، نامنقولو او د هغه پورونو چه پورورپی یی په نورو لری د حجر غوښتنه وکی، او کوم مالونه چه حجر یی روانه دی. د دی حکم څخه مستثنی دی. د پورورپی مفلس په مالونو د ټولو پور ورکوونکو په گټه ترهغی پوری حجر باقی پاتی کیږی ترڅو چه حجر پای ته ورسېږی.

(۲) دپورورپی مفلس مالونه چه د حجر لاندی راغلی یو د اعتبار وړ شخص ته چه ټول پور ورکوونکی ورباندی موافقه ولری د اداره کولو د پاره سپارل کیږی، معتمد به ددی مالونو حساب هغی محکمی ته وړاندی کوی چه د حجر حکم یی صادر کړی.

۸۵۰ ماده:

د حجر کړه شوی پورورپی نفقه او د هغه چا نفقه چه د حجر په موده کینی د هغه په ذمه لازمه ده د هغه د مال څخه ورکول کیږی. د نفقی اندازه د هغی محکمی له خوا ټاکل کیږی چه په جزیی حکم کړی دی.

۸۵۱ ماده:

(۱) کله چه د پوروپي مفلس په حجر حکم صادر شي، د مؤجلو پورونو د تأجيل موده د مينځه ځي او ددی پورونو څخه د هغی مرتبو گټو اندازه کميری چه د مودی په ساقطیدو کميری.

(۲) محکمه کولی شي چه د پوروپي دغوبستنې په اساس او د پور ورکونکو مخامخ چه د مهلت د مودی په پاتي کیدو یا د اوریدو حکم وکي، همدارنگه کولی شي چه په معجلو پورونو کښی پوروپي ته مهلت ورکي خو په دی شرط چه حالونه یی تقاضا وکي او د پوروپي او د پور ورکونکو د گټو تضمین وکي.

۸۵۲ ماده:

که حجر کړي شوی پوروپي په پور اقرار وکي، اقرار ئی اعتبارنه لري، او که داسی پور چه د هغه په ذمه دی د خپل مال څخه يوه پوروپي ته ورکي، نور پور ورکونکی د هغی دبیرته ردولو غوښتنه کولی شي.

۸۵۳ ماده:

کوم امین شخص چه د پوروپي د مالونو د اداري دپاره ټاکل شوی د مال گټه به په هغی بانک کښی چه محکمه یی ټاکي، د پور ورکونکو په حساب په ودیعت کښیږدي، همدارنگه کولی شي چه د محکمی په اجازه او د پوروپي او پور ورکونکی په موافقه هغه حجز شوی مالونه چه د پور د اداکولو دپاره حجز شوی او خرشول ئی جایز وی، خرڅ کي.

۸۵۴ ماده:

(۱) حجر کړه شوی پوروپي کولی شي د اکثر پور ورکونکو په موافقه چه د پورونو (۳ پر ۴) برخه تمثیل کي، خپل ټول یا ځینی مالونه خرڅ کي، خو په دی شرط چه څمن یی د هغوی د پورونو د اداکولو دپاره، تخصیص کي.

(۲) که پور ورکوونکی د ثمن په توزیع کښی په یوه نظر نه وی نو ذکر شوی ثمن دی د ودیعت په توگه په هغی بانک کښیښودل شی، چه محکمه یی ټاکي، او محکمه به هغه د قانون د حکمونو سره سم توزیع کوی.

۸۵۵ ماده:

پورورپی د محکمی په اجازه که څه هم پور ورکوونکی موافقه ونه لری، کولی شی چه پخپل مال کښی تصرف وکی خو په دی شرط چه په بالمثل ثمن وی او اخیستونکی هغه د پور وړو په حساب په خزانی یا بانک کښی چه محکمه یی ټاکي په ودیعت کښیږدی.

۸۵۶ ماده:

پورورپی په راتلونکو حالونو کښی د تقلب په جزاء محکومیري:

۱- په هغه حالت کښی چه د پور دعوی په پورورپی اقامه شی او پورورپی عمداً خپل افلاس د پور ورکوونکو د ضرر په قصد ښکاره کی خو په دی شرط چه دعوی د افلاس د حکم په صادریدلو او د پور په ثابتولو پای ته ورسیري.

۲- کله چه ورباندی د هغه د افلاس له امله د حجر حکم صادر شی او وروسته پور ورکوونکو ته د ضرر رسولو د پاره خپل ځینی مالونه د حکم د تنفیذیدو د مخ نیوی د پاره پټ کی، یا داچه ساختگی پورونه جوړ کی یا په پور کښی مبالغه وکی.

۸۵۷ ماده:

په راتلونکو حالونو کښی د علاقی لرونکو اشخاصو په غوښتنه او د واک لرونکی محکمی په حکم افلاس پای ته رسیري:

۱- په هغه حالت کښی چه د پورورپی مالونه دهغه د پورونو څخه زیات ثابت شی.

۲- په هغه حالت کښی چه ټول یا ځینی پور ورکوونکی، پورورپی ته ابراء وکی، او د پورورپی مالونه د پاتی پور څخه زیات وی.

۳- په هغه حالت کښې چه پورورپی خپل معجل پورونه بی له دی چه د افلاس حکم ورباندې په تعجیل کښې تاثیر کړی وی، ادا کړی وی، په دی حالت کښې هغه معجل پورونه چه د افلاس د حکم په اساس معجل شوی دی بیرته خپل لمړنی حالت ته گرځی، په دی شرط چه د کومو قسطونو موده پوره شوی وی هغه یی ورکړی وی.

۴- په هغه حالت کښې چه ټول پورونه د پور ورکونکو، امین او پورورپی د تصفیې په اساس ادا شی.

۸۵۸ ماده:

(۱) د حجر د حکم د پای ته رسیدو وروسته موضوع به د محکمی د امین له خوا د حجر د حکم د ثبت په حاشیه کښې رسول کيږی او د پورورپی په مصرف به په رسمی جریډی کښې خپريږی.

(۲) پاتی مالونه به د امین د تصرف څخه ویستل کيږی او پورورپی ته به ورتسليمول کيږی.

شپږم فصل

دالتزام د دواړو خواوو تعدد

لومړی قسمت- شریک او ناشریک پور

۸۵۹ ماده:

که د پور سبب یو وو، نو شریک گڼل کيږی عام له دی چه سبب د عقد د یو والی وی یایی سبب داسی پوروی چه د میراث په وسیله څو وارثانو ته نقل شوی وی، یایی سبب استهلاك شوی شریک مال وی او یایی سبب د داسی قرض بدل وی چه د شریک مال څخه قرض اخیستل شوی وی.

۸۶۰ ماده:

ناشریک پور هغه دی چه سبب یی مختلف وی.

۸۶۱ ماده:

که پور د دوه وو یا زیاتو اشخاصو ترمنځ شریک وو، هر یو شریک کولی شی چه خپله حصه د پورورپی څخه وغواړی. که یو شریک یوه برخه پور قبض کړو، نور شریکان د خپلو حصو په اندازه په هغی کښی شریک دی، که په پور کښی ځینی شریک اشخاص غایب وو، حاضر کولی شی چه دخپلی حصی د ادا کولو په باره کښی د حکم غوښتنه وکی.

۸۶۲ ماده:

که یو شریک د شریک پور یوه برخه قبض کی، بل شریک کولی شی چه په عین قبض شوی اندازی کښی شریک شی او پاتی پور په شریکه د پورورپی څخه وغواړی، او هم کولی شی چه خپله ټوله حصه پور د پورورپی څخه وغواړی.

۸۶۳ ماده:

که شریک دا غوره کړه چه خپله حصه د پورورپی څخه وغواړی نو نه شی کولی چه د قبض کوونکی شریک څخه څه شی وغواړی مگر په هغه صورت کښی چه د هغه حصه هلاکه شی نو کولی شی په قبض شوی مال کښی د خپلی حصی په اندازه قبض کوونکی ته رجوع وکی.

۸۶۴ ماده:

(۱) که قبض کوونکی شریک، قبض شوی اندازه په یو قسم د اقسامو څخه د خپله لاسه وباسی او یائی استهلاک کی، د نورو شریکانو په مقابل کښی د هغوی د حصو په اندازه، ضامن دی.
(۲) که قبض شوی شی د قبض کوونکی په لاس کښی بی د هغه له قصوره تلف شی نو د نورو شریکانو د حصو په قبض شوی پور کښی که ئی خپله حصه پوره اخیستی وه ضامن نه گڼل کیږی، او کوم پور چه د پورورپی په ذمه پاتی دی د نورو شریکانو حق دی او قابض شریک په هغی کی شریک نشی کیدی.

۸۶۵ ماده:

که یوه شریک د پوروړی څخه په شریک پور کښی د خپلی حصی په اندازه کفیل واخلی یا پوروړی د هغه حصه په بل چا حواله کی، نو کومه اندازه پیسی چه د کفیل یا حواله ور کړ شوی څخه اخلی په هغی کښی نور شریکان هم شریک دی.

۸۶۶ ماده:

که یو شریک د خپلی حصی په اندازه د پوروړی څخه یوشی په اجاره واخلی، د خپلی حصی قبض کوونکی گڼل کیږی. نور شریکان کولی شی چه د خپلو حصو په اندازه هغه ضامن کی او یا یې د پوروړی څخه وغواړی.

۸۶۷ ماده:

که یو شریک په شریک پور کښی خپله حصه پوروړی ته هبه کی او یا د هغی څخه ورته ابراء وکی نو دهغه هبه او ابراء دواړه صحیح دی، د نورو شریکانو د حصو ضامن نه گڼل کیږی.

۸۶۸ ماده:

که پوروړی مړ شو او متروکه د هغه د پورونو څخه کمه وه ټول شریکان د خپلو حصو په اندازه په هغی کښی شریک دی.

۸۶۹ ماده:

که شریک پور میراثی مال وو، هیڅ شریک نه شی کولی د خپل شریک حصه بی د هغه د اجازی څخه مؤجله کی، یواخی کولی شی چه خپله حصه مؤجله کی.

۸۷۰ ماده:

که شریک پور د قرض په عقدو واجب وو، نو هیڅ شریک نه شی کولی چه په یواخی ځان هغه مؤجل کی بلکه په تأجیل کښی د ټولو موافقه شرط ده.

۸۷۱ ماده:

په شریک پور کښی شریکان کولی شی په دی موافقه وکی چه هر یو حق لری چه د پوروپی څخه د خپل پور حصه قبض کی بی له دی چه نور شریکان ورباندی د مراجعی حق ولری. دا موافقه د پور د تقسیم حکم لری نو د هر شریک حصه بی د نورو د شرکت څخه پخپله د هغه پوری اختصاص لری.

۸۷۲ ماده:

که د پوروپی څخه دغوبستنی وپ پورونه شریک نه وو، هر پور ورکوونکی کولی شی په ځانگړی توگه خپل پور تر لاسه کی، نور پور ورکوونکی د دی حق نه لری چه په قبض شوی پور کښی ورسره شریک شی.

دوه یم قسمت - تضامن

لومری مبحث - عمومی حکمونه

۸۷۳ ماده:

تضامن د پور ورکوونکو او پور وپو ترمنځ بی د دواړو خواوو د موافقی یا قانونی نص څخه نه شی موجودیدلی.

دوه یم مبحث - د پورورکوونکی تضامن

۸۷۴ ماده:

(۱) پورورکوونکی د تضامن په اساس کولی شی چه ټول یوځای یا په ځانگړی توگه د پوروپی څخه ټول پور وغواړی.
(۲) که د پوروپی څخه د یوه متضامن پور ورکوونکی له خوا پور وغوښتل شی نو نه شی کولی په دی پور ورکوونکی په هغی دفاعی لارو تمسک وکی چه د نورو پور ورکوونکو پوری مربوطی وی. پوروپی کولی شی د خاصی دفاع له لاری چه پخپله د پور غوښتونکی

متضامن پور ورکونکی پوری خاص وی یا د هغه د حصی پوری تعلق لری یا د داسی دفلاح په لاروچه د ټولو پور ورکونکو ترمنخ شریکی وی، تمسک وکی.

۸۷۵ ماده:

پوروی کولی شی چه ټول پور یوه متضامن پور ورکونکی ته ورکی، مگر په هغه صورت کینی چه بل پور ورکونکی د مخکنی خبرتیا په وسیله هغه منع کړی وی.

۸۷۶ ماده:

(۱) که د پوروی د ذمی برانت د یوه متضامن پور ورکونکی په مقابل کینی بی د پور ورکولو څخه په بل سبب، حاصله شی د نورو پور ورکونکو په مقابل کینی نه بری الذمه کیږی. مگر د هغه پور ورکونکی د حصی په اندازی چه پوروی د هغه په مقابل کینی بری الذمه شوی دی.

(۲) که یو متضامن پور ورکونکی د داسی کار ارتکاب کوونکی شو چه دهغی په اثر نورو پور ورکونکو ته ضرر رسیده، نو داکار دهغوی په باره کینی نافذ نه گنیل کیږی.

۸۷۷ ماده:

کوم شی چه بی د متضامنو پور ورکونکو څخه یو د پور په مقابل کینی اخلی، د ټولو پور ورکونکو حق گنیل کیږی، مگر داچه د پور ورکونکو موافقه یا د قانون حکم د هغی په خلاف وی.

دریم مبحث - د پورونکو تضامن

۸۷۸ ماده:

(۱) که تضامن د پور وړو ترمنخ وو، نو پور ورکونکی کولی شی ټول پور د ټولو څخه یا د هر یو څخه یی چه زړه وی وغواړی، د یوه

متضامن پورورپی څخه د پور غوښتنه د نورو متضامنو پورورپو څخه د پور د غوښتنې مانع نه گرځي.

(۲) دکوم پورورپی څخه چه پور ورکوونکی پور غواړي، نه شی کولی چه د دفاع په هغه خاصو وسیلو چه د بل پورورپی پوری تعلق لری تمسک وکی مگر دخپلی حصی په اندازه او په دی شرط چه خپل پور یی په یوقسم داقسامو ادا کړی وی. پورورپی کولی شی چه د دفاع په خاصو وسیلو سره چه پخپله دهغه پوری تعلق لری یا دتولو پور وړو ترمنځ شریکه وی تمسک وکی.

۸۷۹ ماده:

که کوم متضامن پورورپی ټول پور د عین، عوض یا د حوالی د لازی ادا کی، پخپله هغه او هم نور پورورپی بری الذمه کیږی.

۸۸۰ ماده:

د پور نوی کیدل د پور ورکوونکی او دیوه متضامن پورورپی ترمنځ، د ټولو پور وړو د ذمی د برائت موجب گرځی، مگر داچه پور ورکوونکی د هغوی په مقابل کښی د غوښتنی حق ساتلی وی.

۸۸۱ ماده:

متضامن پورورپی نه شی کولی په هغی مجرائی باندی تمسک وکی چه د پور ورکوونکی او یو بل متضامن پورورپی ترمنځ واقع کیږی مگر ددی وروستنی ذکر شوی پورورپی دحصی په اندازی.

۸۸۲ ماده:

که د پور ورکوونکی ذمه د یوه متضامن پورورپی سره یوځای شوه، پور دنورو متضامنو پور وړو دذمی نه ساقطیږی مگر د هغه پورورپی د حصی په اندازی چه ذمه یی د پور ورکوونکی سره یوځای شوی ده.

۸۸۳ ماده:

که پور ورکوونکی یوه متضامن پوروپری ته ابراء وکی پور د هغه د ذمی څخه ساقطیږی، نور پوروپری بری الذمه نه گڼل کیږی مگر په هغه صورت کښی چه پور ورکوونکی په صریحه توگه د هغوی د ذمی د براءت یادونه کړی وی، په لمړنی صورت کښی پور ورکوونکی کولی شی پاتی اندازه پور د هغه چا د حصی وضع کیدو وروسته چه بی ورته ابراء کړیده د نورو متضامنو پور وړو څخه غوښتلی شی.

۸۸۴ ماده:

که پور ورکوونکی یوه متضامن پوروپری ته د تضامن څخه ابراء وکړه، کولی شی چه نورو متضامنو پور وړو څخه د ټول پور غوښتنه وکی، مگر دا چه د هغی په خلاف موافقه شوی وی.

۸۸۵ ماده:

(۱) په ټولو هغو حالونو کښی چه پور ورکوونکی یوه متضامن پوروپری ته ابراء کوی عام له دی چه ابراء د پور یا د تضامن څخه وی، نور متضامن پوروپری د اقتضاء په وخت کی د دی قانون د (۸۹۲) مادی د حکم سره سم کولی شی کومه اندازه پور چه د مفلس متضامن په پور د حصی څخه، ابراء کړه شوی متضامن پوروپری ته رسیږی، ورته رجوع وکی.

(۲) که پور ورکوونکی، ابراء کړه شوی متضامن پوروپری د پور دهر قسم مسئولیت څخه آزاد کړی وی نو د مفلس پوروپری د پور حصه پخپله په پور ورکوونکی تحمیلېږی.

۸۸۶ ماده:

(۱) که پور د یوه متضامن پوروپری په باره کښی د زمانی د تیریدو د حکم لاندی راغی نور پوروپری نه شی کولی چه د هغی څخه استفاده وکی مگر د ذکر شوی پوروپری د حصی په اندازی.

(۲) که د زمانی تیریدل د یوه متضامن پوروړي په باره کښی قطع یا نافذیدل یی متوقف شی، پور ورکوونکی نه شی کولی د نورو پور وړو په مقابل کښی ورباندی تمسک وکی.

۸۸۷ ماده:

(۱) متضامن پوروړي د التزامونو په تنفیذ کښی یواځی د خپل فعل مسئول دی. که پور ورکوونکی یوه متضامن پوروړي ته خبرتیا ورکی. دا خبرتیا په نورو متضامنو پور وړو تاثیر نه لری مگر داچه موافقه بل ډول شوی وی.

(۲) او که خبرتیا د یوه متضامن پوروړي له خوا پور ورکوونکی ته ورکول شوی وی نور پوروړي له دی خبرتیا څخه گټه اخیستی شی.

۸۸۸ ماده:

(۱) که پور ورکوونکی د یوه متضامن پوروړي سره صلحه وکی، او صلحه د پور څخه د ابراء متضمنه وی یا داچه د پوروړي د ذمی برائت په یو قسم داقسامو افاده کی نو ددی صلحی څخه نور پوروړي گټه اخیستی شی.

(۲) که دا صلحه د پور وړو په ذمه دالتزام متضمنه وه یا د هغه التزام د زیاتیدو متضمنه وه چه هغوی ورباندی ملزم دی، نو دا صلحه د نورو پور وړو په حق کښی نه نافذیری، مگر که نور پوروړي یی قبوله کی.

۸۸۹ ماده:

(۱) که د متضامنو پور وړو څخه یو په پور اقرار وکی، دا اقرار په نورو پور وړو د تطبیق وړنه دی.

(۲) که د متضامنو پور وړو څخه یوه د قسم خوړلو څخه انکار وکه او یا د هغه له خوا پور ورکوونکی ته قسم متوجه شو او سوگند یی وکه. نو دا نورو پور وړو ته ضرر نه رسوی.

۱۰۲ مدنی قانون / دوهم توك

(۳) كه پور وركوونكى د متضامنو پوروونكو څخه يوه ته د قسم په توجیه كولو اکتفاء وكړه او هغه سوگند وكه نو پوروي ورڅخه گټه اخیستی شي.

۸۹۰ ماده:

(۱) كه په يو خاص سبب د متضامنو پوروونكو څخه په يوه حكم صادر شو نو دا حكم د نورو پور وړوباندی د تمسك وړ نه شي كيداى.
(۲) كه حكم د يوه په گټه صادر شو په دې صورت كېنى نور متضامن پوروي ورڅخه گټه اخیستی شي، مگر په هغه صورت كېنى چه حكم په داسې سبب بناوى چه د هغه پوروي پوري چه حكم يې په گټه صادر شوى، خاص وي.

۸۹۱ ماده:

(۱) كه د متضامنو پوروونكو څخه يو، ټول پور اداء كى نو كولى شي نورو پور وړو ته د هغوى د حصى په اندازى رجوع وكى. كه د اصلى پوروي په ځاى بل چا پور ادا كه، په دې صورت كېنى ذكر شوى شخص كولى شي په اصلى پوروي د پور وركوونكى په حيث رجوع وكى.

(۲) كه د متضامنو پوروونكو څخه يوه پور ادا كه د ټولو متضامنو پوروو، ترمنځ په مساوى حصو تقسيمېرى مگر داچه موافقه يا د قانون حكم د هغى په خلاف وي.

۸۹۲ ماده:

كه د متضامنو پوروونكو څخه يو مفلس شي، نو هغه پوروي چه پور يې اداء كړې او هم نور پوروي چه د پور د وركولو قدرت لرى، هر يو به د خپلى حصى په اندازى د مفلس پوروي پور ادا كوى.

۸۹۳ ماده:

که د متضامنو پورورکونکو څخه یوځای یو په پور کښی د گټی
خاوند وو، نو یوځای هغه د نورو پورونکو په مقابل کښی د پور په
ادا کولو مکلف دی.

۸۹۴ ماده:

په راتلونکو حالونو کښی تعهد د تقسیمولو وړنه دی:
۱- په هغه حالت کښی چه د تعهد موضوع پخپل طبیعت کښی
تقسیم نه قیلوی.
۲- په هغه حالت کښی چه د عقد د دواړو خواوو د غرض اونیت څخه
واضحه شی چه د تعهد تنفیذ د تقسیمولو وړنه دی.

۸۹۵ ماده:

(۱) که په داسی تعهد کی چه د تقسیمولو وړنه وی، پوروری متعدد
وی، هریو د ټول تعهد په ادا کولو مکلف گڼل کیږی.
(۲) کوم پوروری چه پورا داء کی، کولی شی چه په نورو پور وړو د
هغوی د حصو په اندازه رجوع وکی، مگر داچه د حالونو څخه د هغی
عکس معلومه شی.

۸۹۶ ماده:

(۱) که په داسی تعهد کی چه د تقسیمولو وړنه وی، پور ورکونکی
یا د پور ورکونکی وارثان متعدد وی، نو هر پور ورکونکی یا هریو
وارث کولی شی چه د پوروری څخه د ټول تعهد د پوره کولو غوښتنه
وکی، که کوم یو پور ورکونکی یا وارث په دی اعتراض وکه، نو
پوروری ټولو پور ورکونکی ته یوځای د التزام په ادا کولو یا د التزام
د موضوع په ودیعت اینښودلو مکلف دی.
(۲) کوم پور ورکونکی چه ټول حق ترلاسه کړی پر هغه به نور پور
ورکونکی دخپلو حصو په اندازه رجوع کوی.

اووم فصل د پور اداکول

لومړی قسمت - د اداء کولو طریقه

۸۹۷ ماده:

د پور ادا کول د هغی په ورکولو په نقدی، مجرا کولو، ابراء، حوالی ورکولو او یا د نوی کولو په توگه صورت مومی.

دوه یم قسمت - د پور اداکولو دواړه خواوی

۸۹۸ ماده:

(۱) پور د پوروړی یا د هغه د نائب یا د هغه چا له خوا چه د پور ورکول د هغه په گټه وی، د دی قانون د (۸۱۹) مادی د حکمونو په نظر کښی نیولوسره ورکول کیدای شی.
(۲) همدارنگه د پورتنی فقری په مراعات کولو سره، د پور اداکول د بل چا له خوا چه د پور ادا کول د هغه په گټه نه وی د پوروړی په امر یا د هغه د امر په غیر صحیح دی. که پوروړی د بل چا له خوا د پور په ادا کولو اعتراض وکه او پور ورکوونکی یی په دی اعتراض خبرکه نو پور ورکوونکی کولی شی چه د بل چا اداکول ونه منی.

۸۹۹ ماده:

(۱) که بل چا د پوروړی په های پور اداء که نو کولی شی دهغه څه په اندازه چه پور ورکوونکی ته یی ورکړی دی، د پوروړی څخه یی وغواړی.
(۲) سره ددی هغه پوروړی چه پوریی بی دهغه د ازادی څخه ورکول شوی دی، کولی شی. د هغه چا د رجوع څخه چه پوریی ټول یاخینی ادا کړی دی، ځان وژغوری، خو په دی شرط چه ثابتہ کی چه د پور په ادا کولو باندى، اعتراض کولو کښی دده کومه گټه شته دی.

۹۰۰ ماده:

که پوروپی ممیز صغیر وو یا حجر کپی شوی وو او خپل پوری اداء کړو د پور ورکول یی صحیح دی او بری الذمه گنل کیږی.

۹۰۱ ماده:

که پوروپی د مرگ په مرض پروت وو او د یوه پور ورکوونکی پوری ادا که او نورو پور ورکوونکو ته ددی پور ورکولو څخه ضرر ورسید، د هغه داکار جواز نه لری.

۹۰۲ ماده:

د پور د ورکولو د صحت دپاره شرط ده چه پور ادا کوونکی د هغه شی مالک وی چه پور پری اداء کوی او په هغی کنبی د تصرف کولو اهلیت ولری. که ورکول شوی شی د بل چا له خوا په استحقاق ویول شی یا د هغی د هلاکیدو وروسته د هغی بدل واخیستل شی، نو پور ورکوونکی کولی شی چه خپل پور د پوروپی څخه واخلی.

۹۰۳ ماده:

که بل څوک د پوروپی پور اداء کی نو په لاندنیو حالونو کنبی د پور ورکوونکی قایم مقام گنل کیږی:

۱- که چیرته اداء کوونکی د پوروپی سره یوځای او یا د هغه له خوا د پور په ورکولو مکلف وی.

۲- په هغه حالت کنبی چه د پور اداء کوونکی، پور ورکوونکی وی او د داسی پور ورکوونکی پور ورکی چه عینی تأمین ولری او د هغی په نسبت د وړاندی والی حق ولری که څه هم د پور اداء کوونکی تأمین ونه لری.

۳- که څوک داسی عقار واخلی چه د پور ورکوونکو د حقوقو د تضمین لاندی وی او د ذکر شوی عقار ثمن یی هغوی ته ورکړی وی.

۱۰۶ مدنی قانون / دوهم ټوک

۴- په هغه حالت کې چې د پور ادا کونکي د قانون په صريح حکم
قائم مقام پيژندل شوی وي.

۹۰۴ ماده:

کوم پور ورکوونکي چې د خپل پوروي په غير د بل چا څخه پور
حاصل کړي نو کولی شي چې د ذکر شوي غير په موافقه هغه خپل
قائم مقام کي، که څه هم پوروي په دي موافقه راضي نه وي. بايد چې
دا موافقه د ادا کولو د وخته وروسته نه شي کيدای.

۹۰۵ ماده:

که پوروي د پور د اداء کولو په مقصد د بل چا څخه قرض واخلي،
کولی شي چې قرض ورکوونکي د هغه چا قائم مقام کي چې د هغه
پوربي ورکړي دي، که څه هم ذکر شوي پور ورکوونکي ورباندې
موافقه ونه لري خو په دي شرط چې د قرض په عقد کې ددې خبرې
يادونه وشي چې کوم مال قرض اخیستل شوی دي د پور د اداء کولو
دپاره تخصیص شوی دي او د پور په رسید کي په ډاگه شي چې د پور
ورکول د همدې قرض شوي مال څخه صورت موندلی دي.

۹۰۶ ماده:

که څوک د قانون په حکم بيا په موافقي د پور ورکوونکي قائم مقام
گرځي د پور ورکوونکي ټول حقوق او ددې حقوقو ټول خصوصيات،
توابع، تأمينات او اداء کول چې پري مرتب کيږي، د هغه پوري تعلق
نيسي، نو ذکر شوي شخص يواځي د هغی مال په اندازي چې پور
ورکوونکي ته يي ورکړي دي د هغه قائم مقام کيږي.

۹۰۷ ماده:

(۱) که بل څوک د پوروي يوه برخه پور ورکي او په هغی کې د پور
ورکوونکي قائم مقام شي، پور ورکوونکي ددې اداء کولو څخه نه
متضرر کيږي نو د خپلي پاتي برخي د پور په اخیستلو کې د هغه

چا څخه وړاندې حق لری چه د پور یوه حصه یی اداء کړی ده، مگر دا چه موافقه ددی په خلاف وی.

(۲) که د پور ورکوونکی پاتی برخه پور دبل چا لخوا ورکول شو او هغه هم د پور ورکوونکی قایم مقام شو، هر یوه د پور په تقسیمولو کښی د خپلی حصی په تناسب پوروی ته مراجعه کولای شی.

۹۰۸ ماده:

پور اساساً پور ورکوونکی یا د هغه وکیل ته ورکول کیږی که پور ورکوونکی محجور وی، نو پور به د هغه ولی، وصی یا قیم ته چه د قبضولو صلاحیت ولری، ورکول کیږی. که پور، محجور پور ورکوونکی ته ورکړل شو، اعتبار نلری او پوروی د پور څخه نه بری-الذمه کیږی. د هلاک او ضایع کولو په صورت کښی د هغه ولی، وصی او قیم کولای شی چه پور وغواړی.

۹۰۹ ماده:

که پور د پور ورکوونکی یا د هغه د وکیل څخه غیر بل چاته ورکول شو، پوروی بری الذمه نه گڼل کیږی مگر په هغه صورت کښی چه پور ورکوونکی د پور اداء کول تأیید کی یا پور په بنه نیت سره داسی شخص ته ورکول شوی وی چه په ظاهر حال کښی د هغی مستحق وی.

۹۱۰ ماده:

(۱) که پور ورکوونکی ته پور په صحیحی توگه عرضه شواو د هغی قبول یی رد کړل او یا یی هغه کارونه رد کړل چه د پور اداء کول بی له هغی نه ترسره کیږی یا یی پوروی ته خبر ورکه چه په هیڅ صورت به د پور اداء کول قبول نه کی، پوروی کولی شی چه د ټاکلی مودی په اوږدو کښی د پور په قبولولو پور ورکوونکی ته رسمی اخطار ورکی.

(۲) د پوروی اخطار پور ورکوونکی ته لاندی حقوقی نتیجی پیدا کوی:

- ۱- دپور د هلاکیدو او ضایع کیدو مسئولیت نقلیدل د پورپوری د ذمی څخه دپورورکونکی ذمی ته.
- ۲- د گټو د جریان متوقف کیدل.
- ۳- په بانک یا د دولت په خزانه کښی د پور په ودیعت ایښودل د پور ورکونکی په مصرف.
- ۴- دپورورکونکی څخه درسیدلی خساری د جیبری غوښتنه.

۹۱۱ ماده:

د پور په ودیعت ایښودل هغه وخت د پور د اداء کولو قایم مقام کیدی شی، چه پور ورکونکی یی قبول او یا محکمه د هغی په صحت حکم وکی.

۹۱۲ ماده:

که د پور د اداء کولو موضوع عقار وی یا بل داسی شی وی چه د دوام دپاره تیار شوی وی او په هر وخت کښی د هغی دوام په نظر کښی وی، پورپوری د محکمی څخه وغواړی چه یو عادل شخص ته دی ورکړه شی، نو د شی ورکول عادی شخص ته د ودیعت قایم مقام گرځی.

۹۱۳ ماده:

پورپوری د محکمی د اجازی وروسته کولی شی هغه شیان چه زرتلفیږی یا داچه د هغی په ودیعت ایښودل او ساتنه زیات مصرف ایجابوی، د مزایدی په توگه خرڅ کی او ثمن یی د بانک په امانت حساب کښی په ودیعت کښیږدی.

۹۱۴ ماده:

پورپوری په هغه حالت کښی کولی شی چه ودیعت ایښودلو یا هغه اجرااتو ته چه د ودیعت قایم مقام وی اقدام وکی چه دپور ورکونکی شخصیت یا د اوسیدلو ځای ورته معلوم نه وی، یا داچه پور ورکونکی د اهلیت نه لرونکی یا د اهلیت نقصان لرونکی وی او

داسی نائب ونه لری چه د هغه په ځای د پورا داء کول قبول کی، یا دا چه په پور دڅو نفرو تر ترمنځ جگړه وی یا داسی نور جدی سببونه موجود وی چه دپورتنیو اجراتو ایجاب کوی.

۹۱۵ ماده:

(۱) که پورورپی، پور عرضه کړی او ورپسی یی په ودیعت کنسیرپدی او یانورو مماثلو اجراتو ته اقدام وکی، نو که پور ورکونکی عرضه نه وی قبوله کړی، کولی شی چه د خپلی عرضی څخه رجوع وکی، همدارنگه که د محکمی قطعی حکم د هغی په صحت نه وو صادر شوی، رجوع کولی شی. په دی صورت کنبی شریکان او یا ضامنان د پور، بری الذمه نه پیژندل کیږی.

(۲) که پورورپی د پور د عرضی څخه د پور ورکونکی د قبلولو یا د مربوطی محکمی څخه د هغی په صحت د حکم د صادریدلو وروسته رجوع وکی او پور ورکونکی هم د هغه رجوع قبوله کی، نو دا پور ورکونکی تر هغی وروسته نه شی کولی په هغه تأمیناتو تمسک وکی چه د هغه د حقوقو متکفل دی، په پورکنبی شریکان او ضامنان بری-الذمه گڼل کیږی.

درېم قسمت- د پور د اداء کولو موضوع

۹۱۶ ماده:

(۱) که پور داسی شی وی چه په ټاکلو ټاکل کیدی شی، نو پورورپی نه شی کولی پور ورکونکی ته بی د هغه د رضا نه بل شی ورکی، که څه هم د بدل قیمت د هغه شی د قیمت سره مساوی یا ورڅخه زیات وی چه مستحق الاء دی.

(۲) که پور د داسی شیانو د جملی څخه وو چه په ټاکلو نه شو ټاکل کیدی او په عقد کنبی ټاکل شوی وی، نو پورورپی کولی شی چه مثل یی اداء کی، که څه هم پور ورکونکی ورباندی راضی نه وی.

۹۱۷ ماده:

که پور ورکوونکي يوه متاع د خپل حق د جنس څخه په مشروعه توگه ترلاسه کي، کولي شي چه هغه حجز کي، خويه دي شرط چه ذکر شوي متاع عين صفتونه ولري.

۹۱۸ ماده:

په فوري پور کښي، پوروري نه شي کولي، پور ورکوونکي د يوي برخي پور په قبلولو مجبور کي که څه هم پور د تقسيم وړوي.

۹۱۹ ماده:

که چيري په پوروري دوه داسي پورونه وو چه يويي مطلق او بل يي په کفالي يا په گروي تضمين کړي شوي وو، يا يويي قرض او بل يي د بيغي ثمن وو، يا يو شريک او بل يي خاص وو، يا دواړه پورونه په يو قسم د اقسامو جلا وو، او اداء کول يي د هغه په ذمي واجب وو، او پوروري ددي دواړو نوعو پورونو څخه يو اداء کولو، و ليکن پوروري او پور ورکوونکي د پور په نوعه کښي اختلاف پيدا که، نو پوروري کولي شي د پور د اداء کولو په وخت کښي هغه وټاکي.

۹۲۰ ماده:

که پوروري مکلف وي چه پور دهغي د مصرفونو او تعويضو نو سره اداء کي او هغه څه چه يي اداء کړي دي پور او دهغي ملحقات يي نه پوره کول، نو ددي اندازي څخه مصرفونو بيا تعويضونه او ورپسي د اصلي پور وضع کيږي، مگر داچه موافقه د هغي په خلاف وي.

۹۲۱ ماده:

(۱) که پور مؤجل وو يا په ټاکلو قسطونو قسط شوي وو، نو پور ورکوونکي نه شي کولي چه د ميعاد د رسيدو تر مخه د پور غوښتنه وکړي.

(۲) که پور معجل وو يا د اداء کولو ميعاد پوره شوي وو، نو پوروري د پور په فوري اداء کولو مکلف دي. سره ددي هم د ضرورت په وخت

کښی او د قانونی موانعو د نیشستوالی په صورت کښی او د پورورپی د حالت په نظر کښی نیولو سره، محکمه کولی شی چه پورورپی ته مهلت ورکی خو پدی شرط چه د مهلت څخه پور ورکونکی ته زیات ضررنه رسیږی.

۹۲۲ ماده:

(۱) که پور مؤجل وو، پورورپی کولی شی چه هغه د مودی درسیدو تر مخه اداء کی، خو په دی شرط چه په تأجیل کښی دهغه گټه وی، په دی صورت کښی پور ورکونکی د پورپه قبلولو مجبورول کیږی. مگر داچه د هغی په خلاف موافقه شوی وی یا ددی مجبورولو څخه پور ورکونکی متضرر شی.

(۲) که پورورپی خپل پور د تأجیل د مودی د رسیدو تر مخه اداء کی، او قبض شوی پور په استحقاق ویورل شی، په دی صورت کښی پور د تأجیل لمړنی حالت ته گرځی.

۹۲۳ ماده:

(۱) که پورورپی د داسی شی په تسلیمولو تعهد کړی وو چه ورل او مصرف یی ایجابولو او په عقد کی د هغی د تسلیمولو ځای نه وی ټاکل شوی نو ذکر شوی مال به په هغه ځای کی په تسلیم ورکول کیږی چی د عقد په وخت کی په کی موجود وو.

(۲) په نورو تعهدونو کی د پور اداء کول د پورورپی د اوسیدلو په هغه ځای کی کیږی چه د پور د اداء کولو د وجوب په وخت کی هلته اوسیدنی یایی د کار کولو په ځای کی صورت مومی.

۹۲۴ ماده:

که پورورپی خپل پور د خپل استاخی په وسیله ولیري او پخوا له دی چه پور ورکونکی ته ورسیږی هغه تلف شی. نو پورورپی د پور څخه نه بری الذمه کیږی، او که پور د پورورکونکی نماینده ته د هغه په

مدنی قانون / دوهم ټوک ۱۱۲

امر ورکول شوی وی او تلف شی په دی صورت کښی پورورپی بری-
الذمه گڼل کیږی.

۹۲۵ ماده:

دپور د اداء کولو مصرف د پورورپی په غاړه دی مگر داچه موافقه،
عرف او د قانون صراحت د هغی په خلاف وی.
څلورم قسمت
د عوض په مقابل کښی دپور اداء

۹۲۶ ماده:

که پور ورکونکی دهغی شی په عوض چه د هغی مستحق دی بل
شی قبول کی، ذکر شوی تعویض د پور د اداء کولو قایم مقام گرځی.

۹۲۷ ماده:

که د پور اداء کولو په عوض کښی د ملکیت انتقال ورکول شوی وی،
نو ورباندی د بیعی حکمونه خصوصاً هغه چه د عقد د دواړو خواوو د
اهلیت د استحقاق د ضمان، او د پتو عیبونو د ضمان پوری تعلق
لری، تطبیقیږی. او د پور د اداء کولو له حیثه د اداء کولو حکمونه
خصوصاً هغه چه د اداء کولو د نوعیت د ټاکلو او د تأمیناتو د مینځه
تللو پوری تعلق لری، تطبیقیږی.

پنځم قسمت- د پور نوی کول او نیابت

۹۲۸ ماده:

د پور نوی کول د یو نوی عقد په اساس چه د موضوع
له لحاظه د لمړنی عقد سره توپیر ولری، جواز لری.

۹۲۹ ماده:

په راتلونکو حالونو کښی د پور نوی والی جواز لری:

۱- دځای په اختلاف د پور تغییر، یا د دواړو خواوو په موافقه د لمړنی پور تغییر.

۲- د پور ورکونکی تغییر د پور ورکونکی پوروی او د درېیم شخص په موافقه په دی ډول چه درېیم شخص نوی پور ورکونکی وگڼل شی.

۳- په هغه حالت کښی چه پوروی تغییر وکی په داسی ډول چه پور ورکونکی او بل څوک موافقه وکی چه ذکر شوی شخص به د اصلی پوروی په ځای وی او اصلی پوروی به بی له دی چه د هغه رضائیت په نظر کښی ونیول شی د پور څخه بری الذمه وپیژندل شی.

۴- په هغه حالت کښی چه بل څوک دا قبوله کی چه نوی پوروی دی وگڼل شی، او اصلی پوروی په دی باره کښی د پور ورکونکی موافقه حاصله کړی وی.

۹۳۰ ماده:

د عقد د نوی والی په صورت کښی اصلی پور ساقط او نوی پور د هغی قایم مقام کیږی.

۹۳۱ ماده:

که اصلی پور د شخصی یا عینی تأمیناتو لرونکی وو، د پور د نوی والی په صورت کښی د هغی تأمینات ساقطیږی مگر داچی د هغی په نوی والی موافقه شوی وی.

۹۳۲ ماده:

(۱) د پور نوی والی هغه وخت اعتبار لری چه پخوانی پور او نوی پور دواړه د باطلیدلو سببونه ونه لری.

(۲) که پخوانی پور د داسی عقد څخه پیدا شوی وی چه د باطلیدلو وړ وی، نو نوی والی جواز نلری، مگر داچه د نوی والی څخه د عقد اجازه او د پخوانی عقد په ځای د هغی قایم مقام کول منظور وی.

۹۳۳ ماده:

د پور نوی والی چه په صریحی موافقی صورت ونیسی او یا داچه د اوضاعو او حالونو څخه په وضاحت معلومه شی، د پور نوی والی په تخمیني صورت جواز نه لری.

۹۳۴ ماده:

په پور کښی نیابت هغه وخت جواز لری چه پور ورکونکی د بل چا تعهد د پور د اداء کولو په باره کښی د پوروی پرځای قبول کی، دی کار ته د پور نوی والی د پوروی په تغییر ویل کیږی. په نیابت کښی د پور نوی والی په تخمیني ډول اعتبار نه لری. که په نوی والی موافقه نه وی شوی نو نوی تعهد د لمړنی تعهد په خوا کښی موجود یری.

۹۳۵ ماده:

د نائب تعهد د پورور کونکی په مقابل کښی صحیح دی که څه هم د هغه تعهد د پوروی په مقابل کښی د باطلیدو او یا ردولو وړ وی، په دی صورت کښی نائب یواځی په پوروی د رجوع حق لری.

شپږم قسمت - مجرا کول

۹۳۶ ماده:

مجرائی دهغه پور دساقطیدلو څخه عبارت دی چه یو څوک یی په پوروی طلب لری د یو پور په مقابل کښی چه د همدی شخص څخه د هغه د پور ورکونکی له خوا طلب وی.

۹۳۷ ماده:

مجرائی به یا د قانون په قدرت صورت مومی چه د جبری مجرائی په نامه یاد یری او یا به اختیاری وی چه د دواړو خواوو په رضاء صورت مومی.

۹۳۸ ماده:

په جبري مجرائي کښي د دواړو پورونو د جنسونو، صفتونو او استحقاق يو والي شرط دی اما دا يو والي په اختياري مجرائي کښي شرط نه دی. که چيرته د دواړو پورونو په جنسيت يا صفت کښي اختلاف موجود وو يا يو پور معجل او بل مؤجل وو مجرائي بي د دواړو خواوو د رضائيت څخه صورت نه شي نيولي، عام له دی چه سبب بي يو وی او که مختلف وی.

۹۳۹ ماده:

که ودیعت اخیستونکي په ودیعت ایښودونکي داسی پور ولری چه د په ودیعت ایښودل شوی مال سره دیوه جنس څخه وی او یا غصبونکي د عین غصب شوی پر مالک داسی پورولری چه د هغی سره د یوه جنس څخه وی نو د دواړو خواوو د رضائيت په غیر، مجرائي صورت موندلی نه شی.

۹۴۰ ماده:

که پور ورکونکي د پوروي مال چه د پور د جنس څخه وی تلف کی، پور مجري کیږی. که جنس اختلاف لرلو د پور مجرائي بی د دواړو خواوو د رضائيت څخه صورت نه شي نيولي.

۹۴۱ ماده:

که چیری یو کفیل په هغه پور ورکونکي چه د هغه دپاره بی کفالت کړی د کفالت کړه شوی مال د جنس څخه پور ولری، د دواړو پورونو مجرائي بی د دواړو خواوو د رضائيت څخه صورت مومی. او که کفالت کړه شوی پور د جنس څخه نه وو نو د کفالت کړه شوی پور ورکونکي او د کفیل د رضائيت څخه په غیر مجرائي صورت موندلی نه شی. اما مجرائي د پوروي سره صورت موندلی شي.

۹۴۲ ماده:

مجرائی د دواړو پورونو په کمه اندازه صورت موندلی شی او هغه وخت اعتبار لری چه د گتیی خاوند ورباندی تمسک وکی.

۹۴۳ ماده:

که د پور، دعوی په مجرائی باندی د تمسک په وخت کبسی د زمانی د تیریدلو له امله د اوریدلو وړ نه وی. د پور د مجرائی مانع کیدی نه شی خو په دی شرط چه د هغی د مجراکولو امکان د زمانی د تیریدو تر مخه موجود وی.

۹۴۴ ماده:

(۱) هغه مجراکول چه دنورو کسب شوی حقوق متضرر کی جواز نه لری.

(۲) که بل چا د پوروپي هغه مال چه د هغه په تصرف کبسی دی، حجز که او تر هغی وروسته پوروپي د خپل پور ورکونکی، پور ورکونکی شو، نو پوروپي د حجز کونکی په ضرر نه شی کولی چه د پور مجرا کولو ته اقدام وکی.

(۳) د هغه پور مجری کول چه په ودیعت ایښودل شوی وی یا په عاریت ورکول شوی وی جواز نه لری.

۹۴۵ ماده:

که پوروپي دمجرا کولو د غوښتنی د حق لرلو سره هم پور اداء کړی، نو نه شی کولی د بل په ضرر د هغه تأمیناتو په باره کبسی چه د هغه د حق تضمین ئی کړی تمسک وکی مگر داچه په ذکر شوی حق علم ونه لری.

۹۴۶ ماده:

(۱) که پور ورکونکی د خپل حق بل چاته حواله ورکی، او پوروپي دا حواله په صراحت سره قبوله کی، پوروپي تر هغی وروسته نه شی کولی، په مجرا کولو د حوالی اخیستونکی بر علیه تمسک وکی، که

څه هم د حوالی د قبلولو تر مخه د دارنگه حق لرونکی وی، پورورپی په دی صورت کښی یواځی په حواله ورکونکی د رجوع حق لری. (۲) پورورپی ته یواځی د حوالی خبرتیا بی د هغه د قبلولو، په مجراء کولو د تمسک مانع نه گرځی مگر داچه د مجرا کولو د دعوی د مورد حق د حوالی د خبرتیا وروسته د حوالی ورکونکی په ذمی ثابت شوی وی.

اووم قسمت- د ذمی یووالی

۹۴۷ ماده:

که په یوه پور کښی دپورورپی او پور ورکونکی صفتونه په یوه شخص کښی جمع شی. ذکر شوی پور په هغی اندازی چه په کښی دذمی یووالی صورت موندلی ساقطیږی.

۹۴۸ ماده:

که هغه سبب چه د ذمی یووالی ئی پیدا کړی زایل شی، او دا زوال رجعی اثر ولری، پور او د هغی ملحقات د علاقی لرونکو اشخاصو په نسبت اعاده کیږی. په دی صورت کښی د ذمی یووالی دا مفهوم لری چه هیڅ پیدا شوی نه وه.

څلورم باب

د حق پای ته رسیدل

لومړی فصل

ابراء

۹۴۹ ماده:

د حق ابراء به یا د ساقطیدلو ابراء وی او یابه دپوره اخیستلو ابراء وی.

۹۵۰ ماده:

د ساقطیدلو ابراء داده چه پور ورکونکی خپل پورورپی ته دخپل ټول حق یا د ځینی حق په ساقطیدلو ابراء ورکی، د پوره اخیستلو ابراء هغه ده چه پورورپی د خپل ټول حق په قبضولو اقرار وکی.

۹۵۱ ماده:

ابراء به یا د یوه حق یا بوی دعوی پوری خاصه وی او یا به عامه وی چه د ټولو حقوقو او دعوو څخه به وی.

۹۵۲ ماده:

د ابراء دصحت دپاره دا شرط ده چه ابراء کونکی د تبرع اهلیت ولری.

۹۵۳ ماده:

ابراء د پورورپی د قبلولو پوری موقوفه نه ده، خو په ردولو یې ردیږی. که پورورپی د ابراء د قبلولو ترمنځه مړشو نو پور د هغه د ترکی څخه نه اخیستل کیږی.

۹۵۴ ماده:

ابراء د تملیک معنی افاده کوی د هغی تعلیق د شرط پوری صحیح دی.

۹۵۵ ماده:

که پور ورکونکی د خپل یوی برخی پور څخه په دی شرط پورورپی ته ابراء وکی چه پورورپی به د پور پاتی برخه په ټاکلی وخت کښی اداء کوی، نو که پورورپی شرط په ځای کړو، بری الذمه گڼل کیږی او که یی شرط په ځای نه کړو نو ټول پور د هغه په ذمه پاتی کیږی.

۹۵۶ ماده:

هرحق چه ساقطیدل نه قبلوی، ابراء ورڅخه هم نه قبلیږی.

۹۵۷ ماده:

که پوروپی متعدد وی نو په ابراء کښی د هریو پوره ټاکل هرومرو دی.

۹۵۸ ماده:

ابراء دهغه حقوقو څخه کیدای شی چه د ابراء کولو ترمخه ثابت وی. او هغه پور چه لزوم ئی د ابراء کولو څخه وروسته تحقیق پیدا کوی هغی ته نه ده شامله، که څه هم د پورسبب د ابراء کولو ترمخه پیدا شوی وی.

۹۵۹ ماده:

هر هغه حق چه د خاصی یا عامی ابراء متضمن وی د هغی په باره کښی دعوی د اوریدلو وړنه ده.

دوه یم فصل د تنفیذ محال والی

۹۶۰ ماده:

که پوروپی ثابتته کی چه د تعهد اداء کول دهغه سبب له امله چه دهغه د ارادی څخه د باندی دی محال شوی وی نو تعهد پای ته رسیږی.

۹۶۱ ماده:

که یوشی د عقد په اساس یا د هغی په غیر د مالک څخه بل چاته انتقال وکی او بی له تیری او تقصیر څخه هلاک شی. نو که تصرف د ضمان سره وو، د هلاک تاوان په متصرف لازمیږی او که تصرف د امانت تصرف وو، نو تاوان نه لری.

۹۶۲ ماده:

تصرف هغه وخت د ضمان سره دی چه تصرف کوونکی یوشی د ملکیت په قصد دخپل حیازت لاندی راوړی وی، او که تصرف

۱۲۰ مدنی قانون / دوهم ټوک

کوونکی یوشی د مالک څخه د نیابت په قصد پخپل حیاتت کښی راوړی وی، داتصرف امانت گڼل کیږی.

۹۶۳ ماده:

د امانت تصرف هغه وخت د ضمان په تصرف بدلیری چه تصرف کوونکی د شی مالک، ناحقه د خپل مال د تصرف کولو څخه منع کی یائی بی د مالک د اجازی واخلی، که څه هم د ملکیت په قصد نه وی.

۹۶۴ ماده:

(۱) که د شی ملکیت د عقد په اساس انتقال شی، د پخوانی مالک تصرف د ضمان سره تصرف گڼل کیږی.
(۲) که نوی مالک چه د شی تسلیمیدل ورته واجب شوی دشی دتسلیمیدو څخه ځان وژغوری نو د پخوانی مالک تصرف د امانت په تصرف بدلیری.

درېیم فصل

د زمانی تیریدل چه حق پای ته رسوی

۹۶۵ ماده:

(۱) حق د زمانی په تیریدلو پای ته نه رسیږی.
(۲) په منکر د حق دعوی په هر سبب چه وی د پنځلسو کلو نو د تیریدو وروسته او د خاصو حکمونو په نظر کښی نیولو او د لاندنیو استثناً آتو په مراعات کولو سره، نه اوریدله کیږی:

۹۶۶ ماده:

که استمراری، دورانی نوی کیدونکی حقوق لکه د کورونو کرایه، دمخکو اجاره، معاشونه، بی دقانونی عذر څخه د پنځو کلونو په اوږدو کښی ونه غوښتل شی، نو دعوی بی نه اوریدل کیږی. د هغه حاصلاتو دعوی چه دبد نیت تصرف کوونکی په ذمه پاتی وی یا

هغه مستحقه گټه چه دوقف دناظر په ذمه پاتی وی دهغی دعوی تر پنخلسو کلونو پوری اوریدل کیږی.

۹۶۷ ماده:

په راتلونکو حقوقو کښی دیوه کال وروسته، دعوی داوریډلو وړنه ده:

۱- دطیب، استاد، ددفاع دوکیل او دمهندس حقوق چه دوظیفی دسرته رسولو څخه پیدا شوی وی، په عمومی ډول دهر شخص حقوق چه آزاد کار ولری لکه دوا خرڅوونکی دلال، کمیشن کار او پوهان.

۲- د تاجر اوکسب کوونکی، هغه حقوق چه شیان یی خلکوته وارد کړی یا ئی صادرکړی وی او په دی شیانو کښی تجارت نه کوی.

۳- د هوتلونو دځاوندانو او رستورانونو حقوق دشیپی داوسیدلو اودطعام او نورو مصرفونو په مقابل کښی.

۴- دکارگر، مستخدم او اجیر حقوق چه د ورځنی یاغیر ورځنی اجوری څخه پیدا شوی وی.

۹۶۸ ماده:

د دی قانون په (۹۶۷) مادی کښی په درج شوو حالونو کښی دعوی نه اوریدل کیږی، که څه هم ذکر شوی اشخاص په خدمتونو، کارونو او تولیدولو مشغول وی.

۹۶۹ ماده:

که څوک دیوه کال په تیریدو د دعوی په نه اوریدلو تمسک کوی، نوچه دمحکمی له خوا ورته قسم متوجه کیږی باید داسی سوگند یاد کی، چه زه دپور څخه بری الذمه یم، که قسم د پوروپي وارثانو، اولیاوو، وصیانو او قیمانونه متوجه شو، باید چه دارنگه سوگند یاد کی، چه دپور په وجودیادهغی په اداکولو خبر نه یو.

۹۷۰ ماده:

(۱) د دی قانون د (۹۶۷) مادې درج شوی د زماني تیریدل د ورسپارل شوی وظيفی دپای ته رسیدو څخه شروع کیږی، که څه هم پور ورکوونکی نورو وظيفو ته دوام ورکی.

(۲) که کوم حق ددی حقوقو څخه په سند کښی ولیکل شی، د داسی حق غوښتنه نه ساقطیږی مگر داچه بی د کوم قانونی عذر څخه داستحقاق دنېتی څخه د پنخلسو کلونو په اوږدو کښی نه وی غوښتل شوی.

۹۷۱ ماده:

که سلف دعوی پرېږدی او دهغه خلف هم یوڅه موده دعوی پرېږدی او دا دواړه مودی د زماني د تیریدلو ټاکلی موده پوره کی، نو که دعوی کوی داوړیدلو وړنه ده.

۹۷۲ ماده:

د زماني د تیریدلو موده په ورځو حسابیږی نه په ساعتونو، لمړنی ورځ په مودی کښی نه حسابیږی او د آخرنی ورځی په تیریدلو، موده پوره کیږی.

۹۷۳ ماده:

(۱) د دعوی دنه منلو ټاکلی موده د پور د ادا کولو د استحقاق د نېتی څخه شروع کیږی.

(۲) د دعوی دنه منلو ټاکلی موده دهغه پور په باره کښی چه د شرط پوری معلق وی د شرط د تحقق د نېتی څخه، او دضمان د استحقاق په باره کښی د استحقاق د ثابتیدو د نېتی څخه، او دموجل پور په باره کښی دمودی دتیریدو دنېتی څخه، شروع کیږی.

(۳) که د پور د اداء کولو دمودی ټاکل، د پور ورکوونکی د ارادی پوری موقوف وی نو دزماني دتیریدلو موده دهغی نېتی څخه شروع کیږی چه پور ورکوونکی دخپلی ارادی په ظاهرولو قادر شی.

۹۷۴ ماده:

(۱) د مالیو او محصول دعوی چه دولت ئی مستحق وی د پنځو کلونو د تیریدلو وروسته نه اوریدله کیږی، د مالیو په باره کښی د زمانی د تیریدلو موده د استحقاق د نېټی د پای ته رسیدو څخه او د قضائی پایو د محصول په باره کښی دهغی دعوی د پای ته رسیدو د نېټی څخه چه ذکر شوی پانی دهغی په باره کښی لیکل شوی او یا د پایو د لیکلو د نېټی څخه که چیرته دعوی نه وی اقامه شوی، شروع کیږی.

(۲) د مالیی د بیرته اخیستلو دعوی او دهغه محصول دعوی چه بل چاته ورکول شوی وی، د پنځو کلونو وروسته نه اوریدله کیږی، ذکر شوی موده د ادا کولو د نېټی څخه شروع کیږی.

(۳) که پورتنی حکمونه د خاصو قانونو د حکمونو ضد واقع شی، نو د خاصو قانونو حکمونو ته ترجیح ورکول کیږی.

۹۷۵ ماده:

(۱) د دعوی د نه منلو ټاکلی موده په قانونی عذر، معنوی موانعو، او په داسی مانع چه د پور ورکونکی د حق غوښتنه محاله کی، متوقف کیږی.

(۲) کومه موده چه د عذر سره تیره شوی، اعتبار نه لری.

۹۷۶ ماده:

که ځینی وارثان بی له عذره په ټاکلی مودی کښی دخپل مورث د پور دعوی ترک کی، او نور وارثان د دعوی په ترک کولو کښی قانونی عذر ولری، نو دهغه وارثانو دعوی چه بی له عذره یی دعوی ترک کړی په پور کښی دهغوی د حصو په اندازه، داوریدلو وړ نه ده.

۹۷۷ ماده:

د دعوی د نه اوریدلو ټاکلی موده په قضائی غوښتنی که څه هم دعوی غیر اختصاصی محکمی ته وړاندی شوی وی، په خبرتیا، په حجز، یا

دهغی غوښتنی په اثر چه پور ورکوونکی ئی په افلاس یا توزیع کښی د خپل حق دقبلولو د پاره وړاندی کوی. همدارنگه په هر عمل کښی چه پور ورکوونکی دکومی دعوی دجریان په وخت کښی پخپل حق تمسک وکی، قطع کیږی.

۹۷۸ ماده:

(۱) که پوروی د پور ورکوونکی په حق په صراحت یا په دلالت اقرار وکی، د دعوی دنه اوریدلو ټاکلی موده قطع کیږی.
(۲) که پوروی دپور د اداء کولو دتأمین د پاره دگروی په توگه پور ورکوونکی ته څه مال ورکی، نو د پوروی په اقرار دلالت کوی.

۹۷۹ ماده:

(۱) که د دعوی دنه اوریدلو ټاکلی موده قطع شی، نوی موده د لمړنی مودی په څیر دسره شروع کیږی.
(۲) که حکم قطعی شی یا داچه د دعوی دنه اوریدلو ټاکلی موده یوکال وی او دپوروی په اقرار قطع شی، نو ددعوی دنه اوریدلو دپاره نوی موده، پنځلس کاله ده.

۹۸۰ ماده:

که دعوی د زمانی د تیریدو په سبب په اصلی پور د اوریدلو وړ ونه گرځی، نو دهغی دملحقاتو په باره کښی هم د اوریدلو وړ نه ده، که څه هم د دعوی د نه اوریدلو ټاکلی موده د پور په ملحقاتو کښی نه وی پوره شوی.

۹۸۱ ماده:

(۱) محکمه نه شی کولی چه مستقیماً د زمانی دتیریدو په نسبت د دعوی د اوریدلو څخه ځان وژغوری مگر دپور ورکوونکی یا دپوروی د دعوی په اساس یا د بل هرچا د غوښتنی په اساس چه دهغه گټه په غوښتنه کښی موجوده وی که څه هم پوروی په هغی تمسک ونه کی.

(۲) د زمانی په تیریدو تمسک د دعوی په هری مرحلی کښی جواز لری، که څه هم داستیناف دمحکمی د وړاندی وی.

۹۸۲ ماده:

(۱) د زمانی دتیریدو په سبب د دعوی دنه اوریدلو د دفعی دحق څخه انصراف ددفعی حق د ثابتولو ترمخه جواز نه لری همدارنگه د دواړو خواوو موافقه د دعوی د اوریدلو په عدم جواز دهغی مودی په خلاف چه په دی قانون کښی د زمانی دتیریدلو دپاره په نظر کښی نیول شوی، جواز نه لری.

(۲) که څوک پخپلو حقوقو کښی دتصرف کولو قدرت ولری نوکولی شی چه په هغی کښی د خپل حق دثابتولو وروسته د زمانی پر تیریدلو ددفعی دحق څخه انصراف وکی که څه هم په دلالت وی، خو سره ددی هم دا انصراف د نورو پور ورکونکو په حق کښی چه ورڅخه متضرر کیږی، نافذ نه گڼل کیږی.

پنځم باب

د حق ثابتول

لومړی فصل

عمومی قاعدی

۹۸۳ ماده:

په کوم دلیل کښی چه احتمال پیدا شی، استدلال ورباندی ساقطیږی.

۹۸۴ ماده:

کوم شی چه په دلیل ثابتیږی لکه چه په مشاهدی ثابت شوی وی.

۹۸۵ ماده:

د ذمی برائت اصلی حالت دی.

مدنی قانون / دوهم ټوک ۱۲۶

۹۸۶ ماده:

یقین په شک نه زائلېږي.

۹۸۷ ماده:

شاهدان په مدعی او قسم په منکر دی.

۹۸۸ ماده:

شاهدان د ظاهر د خلاف د ثابتولو دپاره دی او قسم د اصل دپاتې کیدو دپاره دی.

۹۸۹ ماده:

د نوی پیدا شوی شی اضافت دهغی ډیر نږدی وخت ته کیږي.

۹۹۰ ماده:

دشی پاتې کیدل پخپل حالت، اصل دی. او په معارضو صفتونو کښی نشتوالی دی.

دوه یم فصل

سندونه

لومړی قسمت - رسمی سند

۹۹۱ ماده:

(۱) رسمی سند یوه پاڼه ده چه عمومی مؤظف یا دعمومی خدمتونو کار کوونکی دقانون دحکمونو په اساس دخپل اختصاصی واک په حدودو کښی کوم شی چه دهغوی په حضور کښی پای ته رسیدلی یائی دعلاقی لرونکو اشخاصو خخه ترلاسه کوی په کښی ئی درج او ثبت کړي وی.

(۲) که ذکر شوی پاڼه د رسمی سند صفت پیدا نه کی مگر علاقه لرونکی اشخاص هغه امضاء، مهر یا په گوته نښه کړي وی دعرفی سند حیثیت لری.

۹۹۲ ماده:

د رسمی سندونو محتویات چه ددی قانون د (۹۹۱) مادی کښی دج شوی دی، حجت گڼل کیږی خو په دی شرط چه په هغی کښی داسی تزویر بنسکاره نه شی چه په قانون کښی توضیح شوی دی.

۹۹۳ ماده:

(۱) که درسمی سند اصل موجود وی نو رسمی نقل ئی عام له دی چه لیکلی وی او که فوتو کاپی شوی وی تر هغی اندازی چه داصل سره مطابقت ولری حجت گڼل کیږی.
(۲) ترڅو چه د دواړو خواوو څخه کوم یو دسند دنقل په مطابقت باندی د سند داصل سره اعتراض ونلری دسند نقل دسند د اصل مطابق گڼل کیږی او که اعتراض پیدا شو نو اصلی سند ته رجوع کیږی.

۹۹۴ ماده:

که اصلی سند موجود نه وو نو دسند نقل په لاندنی ډول حجت گڼل کیږی:

- ۱- په هغه صورت کښی چه رسمی نقل داصلی سند څخه اخیستل شوی وی او دهغی ظاهری شکل داصل سره بی دکوم شک او تردید څخه دمطابقت تأیید وکی په دی حالت کښی دواړه خواوی کولی شی چه دهغی دتطبیق غوښتنه داصل سره وکی.
- ۲- په هغه صورت کښی چه رسمی نقل داصلی سند دنقل څخه اخیستل شوی وی، حجت نه گڼل کیږی مگر قاضی کولی شی چه دهغی څخه د قضائی قرینو په حیث استفاده وکی.

دوه یم قسمت- عرفی سند

۹۹۵ ماده:

(۱) کومه عرفی پاڼه چه دامضاء کوونکی، مهر لگوونکی او گوتی لگوونکی له خوا صادره شوی وی، اعتبار لری، مگر دا چه شخص دخپلی امضاء، مهر او گوتی لگولو څخه په صراحت سره منکر شی او یا داچه خاص قانون بل رنگه حکم کړی وی.

(۲) د وارث یاخلف په باره کښی همدومره کفایت کوی چه د بی خبری قسم وکی.

۹۹۶ ماده:

(۱) دتاریخ له امله عرفی سند پر نورو حجت کیدای نه شی مگر له هغه وخته چه ثابت تاریخ ولری.

(۲) دسند تاریخ په لاندنی توگه ثابتیږی:

۱- دهغی ورځی څخه چه په مخصوص دفتر کښی درج شوی وی.

۲- دهغی ورځی څخه چه مضمون یی په بلی داسی پاڼی کښی ثبت شوی وی چه ثابت تاریخ ولری.

۳- له هغی ورځی څخه چه مربوط عمومی مؤظف هغه ملاحظه او امضاء کړی وی.

۴- دهغه چا دمړینی د ورځی څخه چه په سند ئی دااعتراف وپ تاثیر پریښی وی. یا د داسی حادثی د ورځی څخه چه دهغی د واقع کیدو ترمخه دسند صادریدل په قطعی صورت معلوم شی.

(۳) محکمه کولی شی دحالونو سره سم د دی مادی د حکم د تطبیق څخه په رسیداتو کښی صرف نظر وکی.

۹۹۷ ماده:

(۱) امضاء شوی لیکونه دعرفی سند حیثیت لری.

(۲) تلگرافی پاڼی چه اصل یی دتلگراف خانی په دفتر کښی دتلگرافی په امضاء موجود وی، دعرفی سند حیثیت لری، دتلگرام

پاڼه دهغی پوری اصل گڼل کیږی چه دهغی په خلاف کوم دلیل ظاهر نه شی، او که ئی اصل دمینځه تللی وونو د اعتبار وړنه دی.

۹۹۸ ماده:

(۱) تجارتی دفترونه دتجارانو په غیر په بل چا حجت کیدای نه شی، مگر هغه اظهارات چه په دی دفترونو کښی ثبت شوی وی نو دمحکمی په نزد د دواړو خواوو څخه یوی خواته دقسم دتوجیه کولو اساس کیدای شی اودا په هغی حالت کښی چه ثابتول یی دشاهدانو په شهادت جواز ولری.

(۲) کوم تجارتی دفترونه چه په منظمه توگه ترتیب شوی وی په دی تجارانو حجت کیدای شی، که څوک په دی دفترونو تمسک کوی نونه شی کولی یواخی په هغه څه تمسک وکی چه گټه ئی ثابتوی، او هغه څه چه دهغه ددعوی نقیض دی هغه ردکی.

۹۹۹ ماده:

کورنی دفترونه او پانی په هغه چاچه هغه ئی لیکلی دی حجت کیدای نه شی مگر په لاندینو دوه حالونو کښی:

۱- په هغه حالت کښی چه په هغی کښی په صراحت ذکر شوی وی چه خپل پورمی پوره اخیستی دی.

۲- په هغه حالت کښی چه په کښی ئی په صراحت ذکر کړی وی چه دپانو دلیکلو څخه دامقصد وو چه ذکر شوی پانی دگټی دځاوند دحق دثابتولو دپاره دسند قایم مقام وی.

۱۰۰۰ ماده:

(۱) په اصلی سند کښی دهغه څه لیکنه چه دپوروپری برائت افاده کوی ترڅو چه دهغی په ضد دلیل پیدانه شی، په پور ورکوونکی حجت دی، که څه هم ذکر شوی لیکنه هغه نه وی امضاء کړی، داحکم په هغه صورت کښی دی چه ذکر شوی سند دپور ورکوونکی دتصرف څخه بیخی نه وی وتلی.

۱۳۰ مدنی قانون / دوهم ټوک

(۲) کومه لیکنه چه دپور ورکونکی په لیک بی دهغه دامضاء په اصلی سند کښی شوی وی یا په ځانگړی سند کښی یا په رسید کښی شوی وی او دهغی څخه دپوروی برائت ثابت شي او هغه دپوروي په لاس کي وي، هم حجت گڼل کیږی.

درېیم فصل اقرار

۱۰۰۱ ماده:

اقرار دجگړی کونکی دداسی اعتراف څخه عبارت دی چه په محکمی کی یی دبل په حق، چه په ده دی، کوی.

۱۰۰۲ ماده:

اقرار دچا دپاره چه اقرار شوی دهغه دقبلولو پوری موقوف نه دی ولیکن دهغه په ردولو ردیږی، که ئی ځینی اقرار رد کړو په پاتی کښی صحیح گڼل کیږی.

۱۰۰۳ ماده:

(۱) داقرار دصحت دپاره شرط ده چه اقرار کونکی عاقل، بالغ او حجر کړی شوی نه وی.
(۲) دممیز صغیر اقرار چه ورته اجازه کړه شوی په هغی امورو کښی صحیح دی چه په هغی کښی ورته اجازه شوی وی.

۱۰۰۴ ماده:

په مجهول شی اقرار صحیح دی. مگر په هغی عقدونو کښی چه جهالت دهغی دصحت مانع گرځی.

۱۰۰۵ ماده:

داقرار کونکی داقرار دصحت دپاره شرط ده چه دهغه ظاهری حال دهغه اقرار دروغ نه کی.

مدنی قانون / لومری کتاب ۱۳۱

۱۰۰۶ ماده:

داقرار په سبب کښی داقرار کوونکی او اقرار کړه شوی اختلاف داقرار دصحت مانع نه گرځی.

۱۰۰۷ ماده:

دشرط پوری داقرار معلق کول صحیح نه دی، مگر که دداسی زمانی پوری معلق شوی وی چه په عرف کښی دهغی دمودی رسیدل ممکن وی.

۱۰۰۸ ماده:

اقرار کوونکی پخپل اقرار ملزم دی مگر داچه دمحکمی په حکم دروغجن شوی وی په دی صورت کښی دهغه اقرار هیخ تاثیر نه لری.

۱۰۰۹ ماده:

د اقرار څخه رجوع کول صحیح نه دی.

۱۰۱۰ ماده:

اقرار په اقرار کوونکی حجت قاصره دی.

۱۰۱۱ ماده:

اقرار نه تجزیه کیږی مگر دا چه په متعددو نا مرتبطو واقعو بناوی، اودیوی واقعی وجود هرو مرو د نورو واقعو د وجود مستلزم نه وی.

څلورم فصل قسم

لومړۍ قسمت- قاطع قسم

۱۰۱۲ ماده:

د جگړې دواړه خواوې کولې شی چه دمحکمې په اجازې یو بل ته قاطع قسم متوجه کی.

۱۰۱۳ ماده:

د قاطع قسم متوجه کول په ټولو مدنی جگړو کښې جواز لری مگر د قسم توجیه کول په هغی واقعو کښې چه د عمومی نظام یاد آدابو مخالفی وی جواز نه لری.

۱۰۱۴ ماده:

کله چه په یوې دعوی کښې مختلفې غوښتنی یوځای شی جواز لری چه په هغی کښې په یوه قسم اکتفاء وشی.

۱۰۱۵ ماده:

چا ته چه قسم متوجه کیږی کولې شی چه هغه خپل جگړه مارتته ردکی مگر دا چه قسم په داسی واقعی بناوی چه په هغی کښې د جگړې دواړه خواوې گډون ونه لری بلکه یواځی هغه شخص په هغی کښې مستقل وی چه قسم ورته متوجه شوی.

۱۰۱۶ ماده:

چا چه قسم توجیه او یایی رد کړی دی نه شی کولې چه ددواړو خواوو د موافقی وروسته په هغی کښې د سوگند کولو څخه رجوع وکی.

۱۰۱۷ ماده:

دمحکمې څخه دباندی قسم او نکول اعتبار نه لری.

۱۰۱۸ ماده:

په قاطع قسم کښې شرط ده چه قسم په داسې واقعي او عمل بناوی چه پخپله سوگند کونکې هغه انجام کړې وی او که سوگند دبل چا په عمل وی نو په علم قسم ورکول کیږی. که چا پخپل فعل سوگند وکړ نودی ته قاطع سوگند ویل کیږی او که دبل چا په فعل یی سوگند وکړ نو دهغه قسم یواځی دهغه په علم دبل چا په فعل بنادی.

۱۰۱۹ ماده:

په هغی مواردو کښې چه سبب یی دمینځه نه ځی قسم په سبب او په هغی مواردو کښې سبب ئی دمینځه ځی په حاصل قسم ورکول کیږی.

۱۰۲۰ ماده:

چا ته چه قسم توجیه شی بی له دی چه خپل جگړه مارتہ ئی ردکی ورڅخه نکول وکی، او چاته چه قسم رد شوی وی او ورڅخه نکول وکی، دعوی بایلی.

۱۰۲۱ ماده:

که په یوه جنائی حکم کښې دقسم دروغ ثابت شو نو کوم جگړه مارتہ چه له دی قسم څخه ضرر رسیدلی دی کولی شی چه دتعویض غوښتنه وکی او دهغه داغوښتنه په هغه حکم چه دهغه په ضد، ددی دروغجن قسم په سبب صادر شوی دی، داعتراض کولو مانع نه گرځی.

دوه یم قسمت- پوره کوونکی قسم

۱۰۲۲ ماده:

(۱) محکمه کولی شی چه دخپله ځانه د جگړه والو خواوو څخه یوی ته قسم متوجه کی چه ورباندی خپل حکم د دعوی په موضوع کښی بناکی او یا دهغه شی په قیمت چه ورباندی حکم کوی.
(۲) ددی قسم په توجیه کولو کښی شرط ده چه په دعوی کښی پوره دلیل موجودنه وی او هم دعوی دکوم دلیل څخه خالی نه وی.

۱۰۲۳ ماده:

محکمه کولی شی چه په راتلونکو حالونو کښی دخپله ځانه قسم متوجه کی:

۱- په هغه حالت کښی چه په ترکه کښی د حق دعوی وشی او ثابتته کړی شی، محکمه به مدعی ته قسم متوجه کوی چه د احق یی د ځان دپاره یا د بل چا دپاره په هیڅ صورت دمړی څخه نه دی حاصل کړی، په هغی کښی ابراء یا حواله نه ده واقع شوی، او ذکر شوی حق یی دمړی نه په غیر دبل چا څخه هم نه دی اخیستی، اوددی حق په مقابل کښی دمړی کوم شی هم راسره گروونه شته دی.
۲- که اخیستونکی وغوښتل چه دیوعیب له امله مبیعه ردکی نو محکمه به ورته قسم متوجه کوی چه په صراحت یا دلالت یی په عیب رضاء نه ده ښکاره کړی.

۱۰۲۴ ماده:

کوم جگړه وال ته چه پوره کوونکی قسم متوجه شوی، هغه نه شی کولی چه قسم د جگړی بلی خواته ردکی.

پنځم فصل شاهدان

۱۰۲۵ ماده:

د تجارتي امورو په غیر د قانوني تصرف په ثابتولو کښې د شاهدانو شاهدهی هغه وخت کافی گڼل کیږی چه قیمت یی د زرو افغانیو څخه زیات نه وی او یایی قیمت نه وی ټاکل شوی.

۱۰۲۶ ماده:

د تصرف قیمت دهغی د صادریدلو په وخت کښې اندازه کیږی، که د تصرف د قیمت د زرو افغانیو څخه زیات وو او دا زیادت په اصل باندی د ملحقاتو د زیاتوالی څخه پیدا شوی وو نو په دی صورت کښې د شاهدانو په شهادت ثابتول روا دی.

۱۰۲۷ ماده:

که دعوی داسی متعددو غوښتنوته شامله وه چه د متعددو مصدرانو څخه پیدا شوی وه، نو د هر جزء اثبات چه قیمت ئی د زرو افغانیو څخه زیات نه وی، د شاهدانو په شهادت ئی ثابتول جواز لری. که څه هم ددی ټولو غوښتنو قیمت د زرو افغانیو څخه زیات وی او که څه هم دهغی منشا پخپله د جگړه والو خواوو علاقی یا داسی تصرفونه وی چه دیوه طبیعت لرونکی وی. دا حکم د ټولو هغو تأدیاتو په باره کښې چه قیمت ئی د زرو افغانیو څخه زیات وی هم تطبیقیری.

۱۰۲۸ ماده:

په لاندنیو مواردو کښې د شاهدانو په شاهدهی ثابتول جواز نه لری که څه هم قیمت ئی د زرو افغانیو څخه زیات نه وی:
۱- په هغه صورت کښې چه غوښتنه د تحریری سند د درج شوی اندازی څخه مخالفه او یا زیاته وی.

۱۳۶ مدنی قانون / دوهم ټوک

۲- په هغه صورت کېنې چې غوښتنه دداسې یو حق جزء وی چې دهغې ثابتول د شاهدانو په شاهده کې کافی ونه گڼل شی.

۳- په هغه صورت کېنې چې غوښتنه د زرو افغانیو څخه زیاته شوی وی او ورپسې د زرو افغانیو څخه کمی اندازې ته تعدیل شی.

۱۰۲۹ ماده:

(۱) په هغه څه کې چې اثبات ئې په لیکلې سند لازم وی نو د شاهدانو په شاهده کې ثابتول هم جواز لری. خو په دې شرط چې د ثبوت لیکلې مبداء پیدا شی.

(۲) هره لیکنه چې د دعوی کړې شوی شی تصرف قریب الاحتمال گرځوی او د جگړه والی خواڅخه صادر شوی وی، د لیکلې سند د ثابتولو مبداء گڼل کیږی.

۱۰۳۰ ماده:

د کوم شی چې په لیکلې سند ثابتول واجب دی په لاندنیو مواردو کېنې د شاهدانو په شاهده کې ثابتول جواز لری:

۱- په هغه صورت کېنې چې مادی یا معنوی سببونه د لیکلې سند د حاصلولو مانع شی.

۲- په هغه صورت کېنې چې لیکلې سند د پور ورکونکې دارادې څخه د باندې سببونو باندې ورک شی.

شپږم فصل قرینی

۱۰۳۱ ماده:

(۱) که دچا په گتیه قانونی قرینه پیدا شی نو هغه دثابتو لو دپولو وسیلو څخه بی نیازه کوی مگر هغه وخت چه قانونی صراحت دهغی په خلاف پیدا شی.
(۲) دقانونی قرینی نقضول دهغی دعکس په دلیل جواز لری.

۱۰۳۲ ماده:

کوم حکمونه چه دقطعی حکم دقوت لرونکی وی، دخپلو پولو مندرجاتو سره حجت گنیل کیږی او دهغی په نقضولو بل دلیل نه قبلیږی خو په دی شرط چه جگړه دعینو اشخاصو ترمنځ صورت ونیسی او دحق دعین محل او سبب پوری تعلق ونیسی.

۱۰۳۳ ماده:

جزائی حکم دمدنی قاضی پوری تعلق نه لری، مگر په هغو واقعو کښی چه دضرورت په ایجاب ئی په کښی حکم صادر کړی وی.

۱۰۳۴ ماده:

قاضی کولی شی هغه قرینی چه په قانون کښی نه شته او ددعوی پوری دمربوطو حالونو څخه استنباط شی په نظر کښی ونیسی. مگر په هغی استنادیواخی په هغه صورت کښی کیدای شی چه قانون په کښی ثابتول دشاهدانو په شاهی مجاز گڼلی وی.

قانون مدنی

جلد دوم

جريدة رسمی شماره (۳۵۳)

مؤرخ ۱۳۵۵/۱۰/۱۵ هـ. ش

کتاب اول
حق
باب اول
احکام عمومی

ماده ۴۸۴:

حقوق مالی به حقوق عینی و شخصی تقسیم می گردد.

ماده ۴۸۵:

(۱) حق عینی عبارت است از تسلط مستقیم شخص بر ذات عین که توسط قانون اعطاء می گردد.

(۲) حقوق عینی، اصلی یا تبعی می باشد.

ماده ۴۸۶:

حقوق عینی اصلی عبارت است از حقوق تصرف و انتفاع بر عین که منحصر به حقوق آتی می باشد:

۱- حق ملکیت رقبه و منفعت عین.

۲- حق ملکیت منفعت عین بدون ملکیت رقبه.

۳- حقوق ارتفاق.

ماده ۴۸۷:

حقوق عینی تبعی عبارت است از حقوق مرتب بر عین برای تضمین دین که منحصر به حقوق آتی می باشد:

۱- حقوق رهن رسمی.

۱۴۲ قانون مدنی / جلد دوم

۲- حق رهن حیازی.

۳- حق حبس عین.

۴- حق اختصاص.

۵- حق تقدم (امتیاز).

ماده ۴۸۸:

حق شخصی یا تعهد عبارت از رابطه ایست بین ذمه دائن و مدیون که به اساس آن دائن می تواند اعطاء شی، اجرای عمل یا امتناع از آن را از مدیون مطالبه نماید.

ماده ۴۸۹:

(۱) تعهد به دین، آنست که موضوع آن نقود یا اشیای مثلی باشد.
(۲) تعهد در ذمه شخص متعهد، به موجب عقد یا تضمین لازم می-گردد.

ماده ۴۹۰:

تعهد به عین، آنست که موضوع آنرا ذات عین معین به غرض تملیک عین یا منفعت آن و یا به غرض تسلیم یا حفاظت عین تشکیل بدهد.

ماده ۴۹۱:

حقوق معنوی که برشی غیر مادی وارد می-گردد، تابع احکام قوانین خاص می باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۴۳

باب دوم
منابع حق
فصل اول
احکام عمومی

ماده ۴۹۲:

منابع حق عبارت از عوامل حقوقی ایست که حق را به وجود آورد و مشتمل بر تصرف حقوقی و حادثه حقوقی می باشد.

ماده ۴۹۳:

تصرف حقوقی عبارت از تصرف قولی ایست که از اراده قاطع شخص برای ایجاد اثر حقوقی معین مطابق به احکام قانون بوجود آمده باشد.

ماده ۴۹۴:

تصرف حقوقی در عقود با توافق اراده طرفین عقد، تکمیل گردیده و به اثر آن بر یکی از طرفین، وجبیه مرتب می گردد.

ماده ۴۹۵:

تصرفی که وجبیه را بر یکی از طرفین مرتب می سازد، تنها با ایجاب شخص متعهد تکمیل می گردد.

۱۴۴ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۴۹۶:

حادثه حقوقی عبارت از تصرف فعلی است که به اختیار یا بدون اختیار شخصی، واقع گردیده و قانون بر آن آثار معین را مرتب نموده باشد.

فصل دوم

تصرف حقوقی

قسمت اول - عقود

مبحث اول - احکام عمومی

ماده ۴۹۷:

(۱) عقد، عبارت از توافق دو اراده است به ایجاد یا تعدیل یا نقل یا ازاله حق در حدود قانون.
(۲) به اثر عقد وجایب هر یک از عاقدین در برابر یکدیگر مرتب می‌گردد.

ماده ۴۹۸:

عقد به راعیان منقول یا غیر منقول، با بدل یا بدون آن، به غرض تملیک صحیح می‌باشد.

ماده ۴۹۹:

عقد به غرض نگهداشت اعیان طور ودیعت یا به غرض استهلاك آن از طریق انتفاع طور قرض و تادیه بدل، جواز دارد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۴۵

ماده ۵۰۰:

عقد برمنافع اعیان به غرض انتفاع از آن یا بدل طور اجاره یا بدون بدل طور عاریت و رد عین آن به مالک، جواز دارد.

ماده ۵۰۱:

عقد به غرض اجرای عمل معین یا خدمت معین صحیح می‌باشد.

ماده ۵۰۲:

(۱) شرط انعقاد عقد عبارت است از وجود عاقدین، الفاظ مخصوص عقد و موضوعی که عقد بر آن وارد می‌گردد.

(۲) شرط صحت عقد عبارت است از اهلیت عاقدین، قابلیت معقود علیه برای حکم عقد، مفیدیت و عدم مخالفت آن با نظام و آداب عامه.

ماده ۵۰۳:

هرگاه حین صدور عقد شخصی که حق اجازه و انفاذ آن را دارد موجود نباشد، چنین عقد باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۵۰۴:

قواعد عمومی مربوط به عقد برتمام عقود تطبیق می‌گردد و قواعد خصوصی هر عقد توسط احکام مربوط به آن تنظیم می‌گردد.

۱۴۶ قانون مدنی / جلد دوم

مبحث دوم - ارکان عقد

فرع اول - رضاء

ماده ۵۰۵:

شرط صحت عقد عبارت است از رضائیت عاقدین بدون اکراه و اجبار.

ماده ۵۰۶:

(۱) عقد به ایجاب و قبول طرفین منعقد می‌گردد.
(۲) ایجاب و قبول عبارت است از الفاظی که در عرف برای انشاء عقد استعمال می‌گردد.

ماده ۵۰۷:

ایجاب و قبول به صیغه ماضی بوده و به صیغه مضارع یا امر نیز جایز می‌باشد. مشروط بر این‌که زمان حال از آن اراده شده باشد.

ماده ۵۰۸:

عقد به صیغه استقبال وقتی منعقد می‌گردد که عاقدین قصد انشاء عقد را با این صیغه نموده باشند.

ماده ۵۰۹:

اظهار اراده توسط گفتار، نوشته و یا اشاراتی که عرفاً متداول باشد، صورت می‌گیرد. همچنان اظهار اراده به داد و ستدی که برحقیقت یک عقد صراحتاً دلالت نماید، صورت گرفته می‌تواند.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۴۷

ماده ۵۱۰:

اظهار اراده طور ضمنی صورت گرفته می تواند، مگر اینکه صریح بودن آنرا قانون و یا عاقدین شرط گذاشته باشند.

ماده ۵۱۱:

وقتی بر اظهار اراده آثار مرتب می گردد که طرف مقابل به آن علم حاصل نماید. وصول اظهار اراده به طرف مقابل قرینه حصول علم به آن پنداشته می شود، مگر این که دلیلی برخلاف آن وجود داشته باشد.

ماده ۵۱۲:

اظهار اراده در حالت بیهوشی و یا اختلال عقلی ای که موجب فقدان قوه ممیزه گردد، گرچه این اختلال مؤقت هم باشد، باطل پنداشته می شود.

ماده ۵۱۳:

اراده ای که خلاف مافی الضمیر شخص اظهار شده باشد، باطل پنداشته نمی شود، مگر اینکه طرف مقابل به مخالفت اراده اظهار شده یا نیت شخص علم داشته باشد.

ماده ۵۱۴:

هر شخص به سبب ایجاب خود ملزم قرار می گیرد، مگر این که به عدم الزام خود تصریح نموده یا از قرائن ظاهری و یا طبیعت معامله چنان معلوم گردد، که در ایجاب قصد الزام وجود نداشته باشد.

ماده ۵۱۵:

هرگاه شخصی که از وی ایجاب یا قبول صادر گردیده وفات نماید یا قبل از آن که بر ایجاب یا قبول وی اثر مطلوب مرتب شده باشد، فاقد اهلیت گردد، حینی که طرف مقابل از همچو ایجاب یا قبول علم حاصل نماید، عقد صحیح پنداشته شده و اثر مطلوب بر آن مرتب می گردد. مشروط بر اینکه اظهار اراده یا طبیعت معامله به خلاف این امر دلالت ننماید.

ماده ۵۱۶:

(۱) هرگاه برای قبول، میعاد تعیین شده باشد، ایجاب کننده نمی تواند تاختم میعاد معینه از ایجاب خود منصرف گردد.
(۲) در صورت عدم تصریح میعاد، قبول احیاناً از قرائن ظاهری و یا طبیعت معامله معلوم شده می تواند.

ماده ۵۱۷:

عاقدین بعد از ایجاب تا ختم مجلس عقد به قبول یا رد آن اختیار دارند. اگر ایجاب کننده بعد از صدور ایجاب و قبل از قبول طرف مقابل، از ایجاب رجوع نموده و یا چنان گفتار یا عملی از یکی از عاقدین صادر شود که دلالت بر انصراف از قبول نماید، چنین ایجاب باطل بوده و قبول بعد از آن نیز از اعتبار ساقط می گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۴۹

ماده ۵۱۸:

هر گاه ایجاب قبل از قبول طور مکرر صادر شود، به ایجاب آخرین اعتبار داده می‌شود.

ماده ۵۱۹:

شخصی که ایجاب متوجه وی گردیده است، می‌تواند آن را رد نماید. اگر ایجاب به اثر مطالبه خود او صادر شده باشد، نمی‌تواند آنرا رد نماید، مگر اینکه دلایل معقولی به رد آن داشته باشد.

ماده ۵۲۰:

هرگاه قبول، زیادت، تنقید و یا تعدیلی را در ایجاب وارد نماید، چنین قبول، رد ایجاب پنداشته شده و به حیث ایجاب جدید شناخته می‌شود.

ماده ۵۲۱:

مطابقت بین ایجاب و قبول وقتی حاصل می‌شود که موافقه طرفین بر جمیع مسائل اساسی عقد به عمل آمده باشد. موافقه بر بعضی ازین مسائل برای الزام طرفین کافی نمی‌باشد.

ماده ۵۲۲:

(۱) هر گاه طرفین بر جمیع مسائل اساسی عقد موافقه نموده و تفصیل مسائل را به آینده مؤکول نمایند، چنین عقد تمام پنداشته می‌شود. مگر این‌که تمام عقد به موافقه بر تفصیل مسائل مشروط گردیده باشد.

۱۵۰ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) اگر طرفین در مورد مسائلی که قبلاً موافقه بر آن حاصل نگردیده اختلاف داشته و اقامه دعوی نمایند، محکمه در چنین حالت بادر نظر داشت طبیعت معامله مطابق به احکام قانون، عرف و عدالت حکم می نماید.

ماده ۵۲۳:

(۱) عقد بین طرفین غایب در زمان و مکانی کامل پنداشته می شود که ایجاب کننده از قبول طرف مقابل علم حاصل کرده باشد. مشروط براین که طرفین یا احکام قانون، مخالف آنرا تصریح نکرده باشد.

(۲) قبول به مجرد وصول به ایجاب کننده چنان فرض می شود که به آن علم حاصل شده است.

ماده ۵۲۴:

عقد بوسیله تلفون یا وسایل مماثل آن از حیث زمان، مانند عقد بین طرفین حاضر و از حیث مکان، مانند عقد بین طرفین غایب پنداشته می شود.

ماده ۵۲۵:

هیچ قوی به سکوت کننده نسبت داده نمی شود. سکوت در موردی که محتاج به بیان است قبول پنداشته می شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۵۱

ماده ۵۲۶:

سکوت وقتی قبول پنداشته می‌شود که بین عاقدین تعامل سابقه وجود داشته و ایجاب نیز به اساس این تعامل صورت گرفته باشد و یا ایجاب به منفعت خالص طرف مقابل باشد.

ماده ۵۲۷:

عقد مزایده با آخرین داوطلبی کامل می‌گردد. داوطلبی اول وقتی از اعتبار ساقط می‌گردد که زاید بر آن داوطلبی صورت گرفته باشد گرچه این داوطلبی باطل باشد یا مزایده بدون این‌که به شخصی تعلق گیرد، معطل قرار داده شود.

ماده ۵۲۸:

در عقود دسته جمعی قبول برضایت اکثریت متحقق گردیده و اقلیت تابع قبول آنها شناخته می‌شود.

ماده ۵۲۹:

قبول در عقود اذعان به مجرد تسلیمی در حدود شرایطی که ایجاب کننده وضع نموده متحقق می‌گردد. این شرایط غیر قابل مناقشه می‌باشد.

ماده ۵۳۰:

(۱) اتفاقی‌که به موجب آن عاقدین یا یکی از آنها، ابرام عقد معینی را در آینده تعهد می‌نماید، این عقد وقتی تمام می‌گردد که جمیع مسائل اساسی عقد مورد نظر با مدتی‌که باید در آن عقد ابرام یابد، تعیین شده باشد.

۱۵۲ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) اگر قانون برای اتمام عقد، رعایت شکلیات معینی را مشروط گردانیده باشد، وجود همچو شکلیات دراتفاق ابتدائی که متضمن وعده به ابرام این عقد می باشد، نیز ضروری پنداشته می شود.

ماده ۵۳۱:

(۱) تادیب بیعانه حین ابرام عقد، دلیل بر قطعیت عقد شمرده می شود. مگر این که موافقه طرفین و یا عرف خلاف آنرا تصریح کرده باشد.

(۲) اگر بیعانه دهنده از ابرام عقد منصرف شود، حق استرداد آن را ندارد. انصراف بیعانه گیرنده موجب پرداخت اصل بیعانه و معادل آن می گردد.

ماده ۵۳۲:

هرگاه تعهدی که به اثر آن بیعانه پرداخته شده نافذ گردد، بیعانه از اصل قیمت وضع می گردد.

ماده ۵۳۳:

هرگاه تنفیذ عقد بنا بر علی که ناشی از قصور هیچ یکی از عاقدین نباشد، غیر ممکن گردد یا عقد به اثر خطا و یا موافقه طرفین فسخ گردد، بیعانه مسترد می شود.

فرع دوم - نیابت در عقد

ماده ۵۳۴:

عقد طور اصالت یا نیابت جواز دارد، مگر اینکه قانون مخالف آن حکم کرده باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۵۳

ماده ۵۳۵:

شخصی که اصالتاً عقدی را انجام می‌دهد، حقوق و وجایب مربوط
بآن به شخص او متوجه می‌گردد.

ماده ۵۳۶:

(۱) نیابت در عقد به موافقه طرفین یا بحکم قانون صورت می-
گیرد.

(۲) حدود صلاحیت نایب در صورت موافقه طرفین از طرف
اصیل و در نیابت قانونی توسط قانون تعیین می‌گردد.

ماده ۵۳۷:

ملاحظات مربوط به عیوب اراده یا اثرات وقوف به بعضی از
احوال خاص و یا حتمی بودن چنین وقوف به شخص نایب، تعلق
می‌گیرد، نه شخص اصیل.

ماده ۵۳۸:

هرگاه نایب در حدود صلاحیت خود عقدی را به اسم اصیل انجام
دهد، حقوق و وجایب ناشی از آن به شخص اصیل تعلق می‌گیرد.

ماده ۵۳۹:

در صورت عدم اظهار وصف نیابت در حین عقد، آثار ناشی از
آن به شخص نایب تعلق می‌گیرد، مگر این‌که طرف مقابل عقد از
نیابت وی واقف باشد.

۱۵۴ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۵۴۰:

هرگاه نایب و طرف مقابل عقد از ختم میعاد نیابت در حین عقد واقف نباشند، آثار ناشی از آن به اصل و یاقایم مقام وی، تعلق می‌گیرد.

ماده ۵۴۱:

نایب نمی‌تواند عقدی را برای خود یا به نام اصل انجام دهد، مگر این‌که اصل قبلاً به او اجازه داده یا بعداً آن را تأیید نماید. حالاتی که در قانون یا قواعد تجارت طور دیگری پیش بینی گردیده، از این حکم مستثنی می‌باشد.

فرع سوم - صحت رضا در عقد

جزء اول - اهلیت عقد

ماده ۵۴۲:

هر شخص اهلیت عقد را دارد، مگر اینکه اهلیت او توسط قانون سلب یا محدود شده باشد.

ماده ۵۴۳:

تصرف صغیر غیر ممیز باطل پنداشته می‌شود، اگرچه ولی وی اجازه داده باشد.

ماده ۵۴۴:

(۱) تصرف صغیر ممیز که کاملاً به منفعت وی باشد، جواز دارد، اگرچه ولی وی اجازه نداده باشد. در صورتی که تصرف مذکور کاملاً بضرر وی باشد، باطل پنداشته می‌شود گرچه ولی وی اجازه داده باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۵۵

(۲) تصرف متضمن نفع و ضرر به اجازه ولی در حدود صلاحیت وی یا اجازه شخص ناقص اهلیت بعد از رسیدن به سن رشد موقوف می‌باشد.

ماده ۵۴۵:

تصرف مجنون و معتوه بعد از ثبت قرار مبنی بر حجر باطل پنداشته می‌شود.

(۲) تصرف قبل از ثبت قرار مبنی بر حجر باطل پنداشته نمی‌شود، مگر اینکه حالت جنون و معتوه بودن حین عقد شایع بوده یا طرف مقابل به آن علم داشته باشد.

ماده ۵۴۶:

(۱) تصرف سفیه یا شخص مبتلا به غفلت بعد از ثبت قرار مبنی بر حجر، تابع احکام تصرفات صغیر ممیز می‌باشد.

(۲) تصرف قبل از ثبت قرار مبنی بر حجر صحیح بوده قابل ابطال پنداشته نمی‌شود، مگر اینکه در نتیجه استثمار یا توطئه صورت گرفته باشد.

ماده ۵۴۷:

وصیت یا وقف شخصی که به سبب سفاهت یا غفلت محجور علیه قرار گرفته، وقتی صحیح می‌گردد که محکمه در مورد اجازه داده باشد.

۱۵۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۵۴۸:

تصرف شخصی که به سبب سفاقت محجور علیه قرار گرفته، در امور مربوط به اداره اموالی که تسلیمی آن از طرف محکمه به وی اجازه داده شده، در حدود احکام قانون صحیح می باشد.

ماده ۵۴۹:

هرگاه برای شخصی مساعد قضائی تعیین گردیده باشد، بعد از ثبت قرار مبنی بر تعیین مساعد، هر نوع تصرف وی بدون اشتراک مساعد قضائی قابل بطلان می باشد.

ماده ۵۵۰:

شخص ناقص اهلیت می تواند بطلان عقد را مطالبه نماید. در صورتی که برای اخفای نقص اهلیت خود حیل به کار برده باشد، این امر مانع الزام وی به جبران خساره نمی گردد.

جزء دوم - عیوب رضا در عقد

اول - اکراه

ماده ۵۵۱:

اکراه عبارت است از مجبور گردانیدن شخص، بدون حق، به اجرای عملی که به آن رضایت ندارد، خواه اکراه مادی یا معنوی باشد.

ماده ۵۵۲:

اکراه دو نوع است:

تام و ناقص.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۵۷

ماده ۵۵۳:

اکراه تام عبارت است از تهدید به خطر فاحش جسمی یا مالی تهدید به خطر غیر فاحش اکراه ناقص گفته می‌شود.

ماده ۵۵۴:

اکراه تام رضا را از بین برده اختیار را فاسدمی گرداند. اکراه ناقص رضا را از بین برده اختیار را فاسد نمی‌گرداند.

ماده ۵۵۵:

تهدید به رسانیدن ضرر به والدین، همسر یا محارم شخص و یا تهدید به خطری که منافی حیثیت باشد، اکراه پنداشته شده، محکمه می‌تواند با در نظر داشت حالات و کوائف، تهدید را ارزیابی نماید.

ماده ۵۵۶:

اکراه نظر به اشخاص، سن، حالت اجتماعی، اوصاف و اندازه تأثیر آن، منحیث شدت و خفت نوع تهدید، فرق می‌کند.

ماده ۵۵۷:

اکراهی که رضاء را از بین می‌برد، وقتی اعتبار دارد که شخص تهدید کننده، به اجرای عمل تهدید قادر بوده و شخص تهدید شده وقوع اکراه را در صورت عدم اجرای موضوع تهدید به گمان غالب حتمی پندارد.

ماده ۵۵۸:

هرگاه وقوع یکی از انواع اکراه در ابرام عقد ثابت گردد، عقد صحیح نمی‌باشد.

۱۵۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۵۵۹:

هرگاه اکره در مورد عقدی از عقود قابل فسخ صورت گرفته باشد، تهدید شده می‌تواند، بعد از رفع آن، عقد را فسخ نماید. این حق با مرگ تهدید کننده یا طرفین عقد از بین نرفته، ورثه متوفی قایم مقام او شناخته می‌شود.

ماده ۵۶۰:

عقد شخص تهدید شده، به صورت فاسد منعقد می‌گردد. هرگاه بعد از رفع تهدید، شخص تهدید شده، طور صریح یا ضمنی به آن اجازه دهد، عقد صحیح می‌گردد.

ماده ۵۶۱:

نفاذ عقود شخص تهدید شده به اجازه وی بعد از رفع تهدید موقوف نبوده، قبض مبیعه، ملکیت فاسد را افاده می‌نماید. در چنین حالت هر نوع تصرف غیر قابل نقض، صحیح بوده شخص تهدید شده در مطالبه قیمت روز تسلیم یا قیمت روز تصرف، مخیر می‌باشد.

دوم - غلطی

ماده ۵۶۲:

هرگاه در موضوع عقد غلطی صورت گرفته و معقود علیه مسمی و مشار الیه باشد، احکام آتی رعایت می‌گردد:
۱- در صورت اختلاف جنس، عقد به مسمی تعلق گرفته و نسبت عدم وجود مسمی عقد باطل شناخته می‌شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۵۹

۲- در صورت اتحاد جنس و اختلاف وصف، عقد به مشار الیه تعلق گرفته و نسبت موجود بودن مشارالیه منعقد می‌گردد. در این حالت عقد کننده، نسبت عدم موجودیت وصف، در فسخ و ابرام عقد مخیر می باشد.

ماده ۵۶۳:

شخصی که در غلطی اساسی واقع گردیده، به شرطی می تواند فسخ عقد را مطالبه نماید که طرف مقابل وی نیز در عین غلطی واقع شده یا از غلطی واقف بوده و یا اینکه به سهولت می توانست به آن واقف گردد.

ماده ۵۶۴:

هرگاه غلطی به اندازه فاحش باشد که عقد کننده در صورت وقوف بر آن از ابرام امتناع می ورزید، چنین غلطی، اساسی پنداشته می‌شود.

ماده ۵۶۵:

هرگاه غلطی در شخص یا در وصف از اوصاف عقد کننده واقع شده باشد به نحوی که شخصیت یا وصف عقد کننده سبب عمده انعقاد عقد بوده باشد، چنین غلطی اساسی پنداشته می‌شود.

ماده ۵۶۶:

عقد به سبب غلطی در قانون وقتی قابل فسخ پنداشته می شود که شرایط غلطی در وقایع مربوط به عقد متحقق گردد، مگر این که قانون مخالف آن تصریح کرده باشد.

۱۶۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۵۶۷:

غلطی حسابی یا مادی در صحت عقد تأثیر نداشته و تصحیح آن حتمی می‌باشد.

ماده ۵۶۸:

شخصی که در غلطی واقع گردیده، نمی‌تواند به آن طوری تمسک نماید که معارض آنچه حسن نیت مقتضی آنست باشد. اگر طرف مقابل برای تنفیذ این عقد اظهار آمادگی نماید، با ابرام عقد ملزم پنداشته می‌شود.

ماده ۵۶۹:

احکام مربوط به غلطی در مورد مقاصد یا هر واسطی که اراده یکی از طرفین عقد را تحریف شده به دیگری نقل نماید، قابل تطبیق می‌باشد.

جزء سوم - فریب و غبن

ماده ۵۷۰:

فریب عبارت از به‌کار بردن وسایل حيله آمیز قولی یا فعلی ایست که طرف مقابل عقد را به راضی شدن انعقاد عقد بکشاند، به نحوی که این وسایل اگر به‌کار برده نمی‌شد، رضایت وی در عقد به میان نمی‌آمد.

ماده ۵۷۱:

(۱) هرگاه به سبب فریب یک طرف عقد، غبن فاحش متوجه طرف مقابل گردد، فریب خورده می‌تواند فسخ عقد را مطالبه نماید.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۶۱

(۲) غبن وقتی فاحش گفته می‌شود که تفاوت بین قیمت حقیقی مال در هنگام عقد و قیمتی که مال بفروش رسیده به (۱۵) فیصد یا بیشتر از آن بالغ گردد.

ماده ۵۷۲:

شخصی که در عقود امانت فریب خورده، وقتی می‌تواند فسخ عقد را مطالبه نماید که غش و تدلیس طرف مقابل را ثابت نماید.

ماده ۵۷۳:

فریب سلبی، به محض کتمان حقیقت به وجود می‌آید. این فریب تدلیس پنداشته می‌شود.

ماده ۵۷۴:

در صورت وقوع فریب از طرف شخص ثالث در عقد، فریب خورده وقتی می‌تواند فسخ آنرا مطالبه نماید که آگاهی طرف مقابل را به فریب شخص ثالث هنگام عقد یا قادر بودن او را به کسب چنین آگاهی، ثابت نماید.

ماده ۵۷۵:

(۱) غبن فاحش، موجب فسخ عقد می‌گردد.
(۲) اگر شخصی که در مورد او غبن صورت گرفته، هنگام عقد بر غبن واقف بوده و به آن رضایت نشان داده باشد، نمی‌تواند عقد را فسخ نماید، مگر این‌که رضایت وی ناشی از معلومات دروغ، کتمان حقیقت و یا به فریب طرف مقابل راجع باشد.

۱۶۲ قانون مدنی / جلد دوم

(۳) غبن فاحش در مورد اموال دولت، وقف و مال شخص
مجبور به هر نحویکه صورت گرفته باشد، موجب فسخ عقد
می گردد.

ماده ۵۷۶:

در عقودی که از طریق مزایده علنی صورت می گیرد، اعتراض
مبنی بر وجود غبن جواز ندارد.

ماده ۵۷۷:

هرگاه از احتیاج یا عدم تجربه و یا ضعف ادراک یکی از عاقدین
سوء استفاده به عمل آمده و به اثر آن غبن فاحش در عقد موجود
گردد، شخص فریب خورده می تواند در خلال مدت یکسال از
تاریخ انعقاد عقد، بطلان عقد یا تقیص و جایب خود را به اندازه
معقول مطالبه نماید.

ماده ۵۷۸:

هرگاه برای رفع غبن، پرداخت آنچه را قاضی تعیین نموده، کافی
پنداشته شود، طرف مقابل می تواند در عقود معاوضه از دعوی
فسخ انصراف نماید.

فرع چهارم - موضوع عقد

ماده ۵۷۹:

برای هر نوع وجبیه ناشی از عقد، وجود موضوعی که عقد به آن
نسبت داده شده و قابلیت حکم عقد را داشته باشد، حتمی پنداشته
می شود. موضوع عقد را عین، دین، منفعت یا سایر حقوق مالی

قانون مدنی / کتاب اول ۱۶۳

تشکیل داده می‌تواند. همچنان اجراء یا امتناع یک عمل، موضوع عقد قرار گرفته می‌تواند.

ماده ۵۸۰:

موضوع وجبیه ناشی از عقد باید ممکن، معین یا قابل تعیین و مجاز باشد، در غیر آن عقد باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۵۸۱:

(۱) هرگاه موضوع وجبیه ذاتاً مستحیل باشد، عقد باطل پنداشته می‌شود.

(۲) در صورتی که موضوع وجبیه ذاتاً مستحیل نبوده و تنها در مورد شخص مدیون مستحیل پنداشته شود، عقد صحیح و مدیون نظر به عدم ایفای وجبیه، مکلف به جبران خساره می‌باشد.

ماده ۵۸۲:

موضوع وجبیه باید طوری معین و معلوم باشد که مانع جهالت فاحش گردد. اگر جهالت موضوع وجبیه منجر به منازعه گردد، عقد فاسد پنداشته می‌شود.

ماده ۵۸۳:

(۱) تعیین موضوع وجبیه با بیان جنسیت و اوصاف ممیزه یا تعیین مقدار آن صورت می‌گیرد. در صورت وجود موضوع وجبیه در مجلس عقد، تعیین به اشاره و در غیر آن به تعیین مکان

۱۶۴ قانون مدنی / جلد دوم

صورت گرفته و بیان تمام آنچه که جهالت فاحش را از بین می برد، حتمی می باشد.

(۲) بیان جنسیت موضوع بدون ذکر اندازه یا وصف برای تعیین موضوع کافی پنداشته نمی شود.

ماده ۵۸۴:

هرگاه موضوع وجیبه را اجرای یک عمل تشکیل دهد، عمل مذکور باید معین گردیده یا قابلیت تعیین را داشته باشد.

ماده ۵۸۵:

هرگاه تعیین موضوع وجیبه در عقد به دوش یکی از طرفین یا شخص ثالث گذاشته شده باشد، در صورت تأخیر در تعیین یا غیر عادلانه بودن آن، محکمه موضوع وجیبه را تعیین می نماید.

ماده ۵۸۶:

هرگاه تعیین موضوع وجیبه به اختیار شخص ثالث گذاشته شود، درحالی که شخص مذکور به تعیین آن قادر نبوده یا اراده آنرا نداشته یا تعیین موضوع وجیبه طور عادلانه یا در خلال مدت مناسب صورت نگرفته باشد، عقد باطل پنداشته می شود.

ماده ۵۸۷:

موضوع وجیبه باید طوری قابلیت معامله را داشته باشد که با هدف اصلی ای که موضوع به آن اختصاص یافته، منافات نداشته باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۶۵

ماده ۵۸۸:

هرگاه موضوع وجیبه را نقود تشکیل بدهد، مدیون به پرداخت مقداریکه در عقد ذکر گردیده مکلف می‌باشد. صعود یا تنزیل نرخ پول در پرداخت دین تأثیر ندارد، مگر این‌که در قانون یا موافقه طرفین طور دیگری تصریح یافته باشد.

ماده ۵۸۹:

(۱) هرگاه موجودیت موضوع وجیبه در آینده متحقق گردد، عقد بشرطی جواز دارد که به صورت تخمین نبوده، جهالت و ضرر در آن موجود نباشد.

(۲) معامله در مورد متروکه شخص در حال حیات او جواز ندارد، گرچه مالک به آن رضایت داشته باشد، مگر این‌که قانون مخالف آن حکم نماید.

ماده ۵۹۰:

هرگاه موضوع وجیبه مخالف نظام و آداب عامه باشد، باطل پنداشته می‌شود.

فرع پنجم - سبب

ماده ۵۹۱:

سبب عبارت از مقصد اصلی ایست که عقد وسیله مشروع رسیدن به آن قرار گرفته باشد.

۱۶۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۵۹۲:

هرگاه سبب وجبیه مخالف نظام و آداب عامه بوده یا اصلاً وجود نداشته باشد، عقد باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۵۹۳:

وجود سبب مشروع در هر وجبیه، حالت اصلی پنداشته می‌شود، مگر این‌که دلیل به نفی آن موجود گردد.

ماده ۵۹۴:

سببی‌که در عقد تصریح یافته، سبب حقیقی پنداشته می‌شود، مگر این‌که خلاف آن ثابت گردد.

مبحث سوم - شرایط عقد

فرع اول - احکام عمومی

ماده ۵۹۵:

(۱) شرط عبارت است از تعهد به آینده در امر متعلق به زمان آینده که به صیغه خاص صورت می‌گیرد.

(۲) تعلیق، عبارت است از مرتب گردانیدن امر متعلق به آینده بر متحقق شدن امر دیگری در زمان آینده، توسط یکی از ادوات شرط.

ماده ۵۹۶:

هرگاه صیغه عقد غیر معلق به شرط بوده به زمان آینده منسوب نباشد، چنین عقد منجز بوده فی الحال نافذ می‌گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۶۷

ماده ۵۹۷:

عقد معلق به شرط واقف، وقتی انعقاد یافته و حکم آن لازم می‌شود که شرط موجود گردیده باشد.

ماده ۵۹۸:

عقد معلق به امر موجود، فی الحال واقع می‌شود. تعلیق به امر مستحیل یا شرطی که مخالف نظام و آداب عامه باشد اعتبار ندارد.

ماده ۵۹۹:

(۱) عقدی که فسخ آن معلق به شرط فاسخ باشد، نافذ و غیر لازم پنداشته می‌شود. هرگاه شرط موجود گردد، عقد فسخ می‌گردد، درین صورت دائن بر رد آنچه اخذ نموده و در صورت عدم امکان، به پرداخت ضمان مکلف پنداشته می‌شود. اگر شرط موجود نگردد، عقد لازم می‌شود.

(۲) تصرفات دائن در مورد اداره اشیا با وجود تحقق شرط، نافذ پنداشته می‌شود.

ماده ۶۰۰:

با تحقق شرط در عقد معلق، آثار آن از زمان وقوع عقد قابل اعتبار پنداشته می‌شود. مگر این‌که از اراده عاقدین یا طبیعت عقد معلوم شود که وجود یا زوال وجبیه به وقت تحقق شرط، مربوط گردیده است.

۱۶۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۰۱:

هرگاه تنفیذ عقد، قبل از تحقق شرط، بنا بر سبب خارجی بدون دخالت مدیون غیر ممکن گردد، اثر رجعی بر شرط مرتب شده نمی‌تواند.

ماده ۶۰۲:

عقد موکول به آینده، عبارت است از عقدی که نفاذ آن به زمان آینده نسبت داده شده باشد. چنین عقد فی الحال انعقاد یافته و حکم آن الی زمان معینه به تعویق انداخته می‌شود.

ماده ۶۰۳:

تأجیل در عقد به مصلحت مدیون پنداشته می‌شود، مگر این‌که از عقد، نص قانون یا احوال مربوط طوری معلوم گردد که تأجیل به منظور مصلحت دائن یا طرفین عقد، صورت گرفته است.

ماده ۶۰۴:

شخصی که تأجیل به نفع او صورت گرفته است، می‌تواند به اراده خود از آن منصرف شود.

ماده ۶۰۵:

هرگاه حکم حجز اموال به سبب افلاس شخصی که تأجیل به نفع او صورت گرفته، صادر گردیده یا تأمینات مدیون تنقیص و یا اصلاً پرداخته نشده باشد، حق تأجیل ساقط می‌گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۶۹

ماده ۶۰۶:

تأجیل با مرگ مدیون از بین می‌رود، مگر این‌که دین تأمینات عینی داشته یا دائن سبب مرگ مدیون گردیده باشد و یا طوری موافقه شده باشد که تأجیل در صورت مرگ مدیون نیز از بین نمی‌رود. مرگ دائن در تأجیل دین تأثیر ندارد.

فرع دوم – حکم شرط

جزء اول – احکام عمومی

ماده ۶۰۷:

شرط مناسب با عقد یا شرطی که عقد مقتضی آن بوده یا حکم عقد را موکد گرداند، همچنان شرطی که موافق با تعامل جاریه بوده و یا منافی اقتضای عقد نباشد، صحیح پنداشته می‌شود.

ماده ۶۰۸:

شرطی که در آن نفع عاقدین نباشد، ملغی بوده و عقد مقرر به آن صحیح پنداشته می‌شود.

ماده ۶۰۹:

عقدی که رکن یا شرطی از شرایط آن موجود نباشد، باطل پنداشته می‌شود.

۱۷۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۱۰:

شرط غیر مناسب با عقد یا شرطی که عقد مقتضی آن نبوده یا حکم عقد را موکد نگرداند، همچنان شرطی که موافق با تعامل جاریه نبوده و یا در آن فریب به کار رفته باشد، شرط فاسد پنداشته می‌شود.

ماده ۶۱۱:

عقدی که صلاحیت تصرف کامل یا نوعی از انواع تصرف در آن سلب گردیده باشد، عقد موقوف پنداشته می‌شود.

ماده ۶۱۲:

هرگاه عقد متضمن شرطی باشد که رجوع از عقد را افاده کند، عقد غیر لازم پنداشته می‌شود.

جزء دوم – عقد باطل

ماده ۶۱۳:

عقد باطل آنست که اصلاً و وصفاً غیر مشروع باشد.

ماده ۶۱۴:

عقد باطل اصلاً منعقد نگردیده و افاده حکمی را نمی‌نماید، گرچه قبض صورت گرفته باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۷۱

ماده ۶۱۵:

هرگاه عقد باطل نافذ گردیده باشد، رد بدلین و اعاده حالت اصلی حتمی می‌باشد در صورتی‌که رد بدلین متعذر باشد، محکمه به ضمان عادلانه حکم می‌نماید.

ماده ۶۱۶:

اجازه بر عقد باطل اثر قانونی نداشته، اشخاص ذی‌علاقه می‌توانند به بطلان عقد تمسک نمایند.

ماده ۶۱۷:

هرگاه بطلان قسمتی از عقد ظاهر گردد، قسمت متباقی به حیث عقد مستقل صحیح پنداشته می‌شود. مگر این‌که عقد قابل تجزیه نباشد.

ماده ۶۱۸:

هرگاه در عقد باطل ارکان صحیح عقد دیگری موجود گردد، عقد مذکور به اعتبار عقد دوم صحیح پنداشته می‌شود. مشروط بر این‌که عاقدین آن را اراده نموده باشند

ماده ۶۱۹:

عقد باطل منتج به اثرات عقد قانونی نگردیده، مگر به حیث حادثه عادی مستوجب ضمان می‌گردد.

۱۷۲ قانون مدنی / جلد دوم

جزء سوم - عقد فاسد

ماده ۶۲۰:

عقد فاسد آنست که اصلاً مشروع و وصفاً غیر مشروع باشد، بنحوی که اصلاً صحیح بوده در رکن و موضوع آن خللی وجود نداشته باشد. مگر به اعتبار بعضی اوصاف خارجی فاسد باشد.

ماده ۶۲۱:

عقد فاسد ملکیت معقود علیه را افاده نمی کند، مگر این که قبض به رضای مالک آن صورت گرفته باشد.

ماده ۶۲۲:

در عقود معاوضوی، تعلیق واقتران عقد، به شرط فاسد جواز نداشته در اثر چنین شرط، عقد فاسد پنداشته می شود.

ماده ۶۲۳:

در صورت اقتران عقود غیر معاوضوی به شرط فاسد، عقد صحیح بوده، شرط ملغی می باشد. تعلیق عقد به شرط فاسد موجب بطلان آن می گردد.

ماده ۶۲۴:

عقودی که اسقاطات محض شناخته شود، با وجود تعلیق آن به شرط مناسب یا غیر مناسب منعقد گردیده و یا اقتران آن به شرط فاسد صحیح پنداشته می شود، شرط درین صورت ملغی می گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۷۳

ماده ۶۲۵:

عقودی که اطلاقات شناخته شود، تعلیق آن به شرط مناسب و شرط فاسد صحیح بوده، شرط فاسد ملغی پنداشته می شود.

ماده ۶۲۶:

هریک از طرفین عقد یا ورثه شان می توانند، عقد فاسد را فسخ نمایند، مگر این که سبب فساد از بین رفته باشد.

ماده ۶۲۷:

اجازه بر عقد فاسد اثر قانونی نداشته و تنازل از حق فسخ، جواز ندارد.

ماده ۶۲۸:

هرگاه فساد در نفس عقد موجود شود، طرفین می توانند عقد را پیش از قبض و بعد از آن فسخ نمایند.

ماده ۶۲۹:

هرگاه فساد به اثر شرط موجود گردد، طرفین می توانند عقد را پیش از قبض فسخ نمایند، مگر این که شرط فاسد برضایت طرفین از بین برود. همچنان طرفین عقد می توانند در صورتی که صاحب شرط از شرط خود منصرف نگردد، عقد را بعد از قبض فسخ نمایند.

ماده ۶۳۰:

صاحب شرط فاسد، می تواند به تمسک جزء صحیح عقد شرط را ساقط و تنفیذ عقد را از طرف مقابل مطالبه نماید، طرف مقابل

۱۷۴ قانون مدنی / جلد دوم

نمی‌تواند بعد از اسقاط شرط، فسخ عقد را مطالبه کند. اثر جزء صحیح عقد وقتی ظاهر می‌گردد که بحیث عقد مستقل در آید.

ماده ۶۳۱:

قبض در عقد فاسد، ملکیت قابل فسخ را افاده نموده و متصرف به پرداخت قیمت یا مثل مکلف می‌گردد نه مسمی، این عقد تصرف مال قبض شده را افاده نموده و انتفاع از آن را افاده نمی‌کند.

ماده ۶۳۲:

هرگاه قبض کننده در عقد فاسد، مال قبض شده را باشخص ثالث عقد نماید، حق فسخ ساقط می‌گردد. درین صورت مالک اصلی می‌تواند، اعاده معقود علیه را از شخص ثالث مطالبه نماید. همچنان شخص ثالث می‌تواند، قیمت یا مثل معقود علیه را از قبض کننده مطالبه کند.

ماده ۶۳۳:

تغییر در مال قبض شده باسناد زیادت متصل یا منقصل مانع فسخ نمی‌گردد، درین صورت رد مال قبض شده با زیادت لازم می‌گردد.

ماده ۶۳۴:

هرگاه تغییر در مال قبض شده، به اثر نقصان صورت گرفته باشد، صاحب مال می‌تواند، اعاده مال مذکور را باجبران خساره مطالبه نماید. مگر این‌که نقص ناشی از عمل مالک باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۷۵

ماده ۶۳۵:

هرگاه مال قبض شده تغییر شکل نماید، فسخ باطل و قیمت روز قبض مال لازم می‌گردد.

ماده ۶۳۶:

عقد فاسد منتج به اثرات عقد قانونی نگردیده، مگر به حیث یک حادثه عادی مستوجب ضمان می‌گردد.

جزء چهارم - عقد موقوف

ماده ۶۳۷:

(۱) عقد موقوف غیر نافذ، فاقد اثر حقوقی بوده، ثبوت ملکیت از آن افاده نمی‌گردد. مگر با اجازه شخصی که بر موضوع عقد و تصرف در آن صاحب صلاحیت بوده و اجازه وی دارای جمله شرایط صحت باشد.

(۲) عقد اشخاص ذیل موقوف پنداشته می‌شود:

۱- فضولی.

۲- بائعی که عین مال را بار دیگر به شخص غیر مشتری، بفروشد.

۳- غاصب.

۴- نایب یا وکیل نایب که از حدود معینه نیابت، عدول نماید.

۵- مالک عین مرهونه.

۶- مالک اراضی به زراعت داده شده، درحالی که بذر از زارع باشد. مگر این که در قانون خاص طور دیگر حکم شده باشد.

۱۷۶ قانون مدنی / جلد دوم

- ۷- مریض مرض موت که به وارث خود بفروشد.
- ۸- وصی مختار که به وارث خود بفروشد.
- ۹- وارثی که به مورث مریض در مرض موت بفروشد.
- ۱۰- وارثی که متروکه مستغرقه بدین را بفروشد.
- ۱۱- صغیر ممیز.
- ۱۲- معتوه ممیز.
- ۱۳- سفیه.
- ۱۴- مبتلا به غفلت.

ماده ۶۳۸:

شخصی که بدون وکالت یا نیابت تصرفی را از طرف شخص دیگری انجام دهد، فضولی گفته می‌شود.

ماده ۶۳۹:

تصرف شخص فضولی، صحیح بوده و به اجازه مالک موقوف می‌باشد. در صورت عدم اجازه عقد باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۶۴۰:

هرگاه متصرف قانونی، تصرف فضولی را قولاً یا فعلاً تأیید نماید، این تأیید حکم وکالت قبلی را داشته شخص فضولی مانند وکیل به ارائه و رد آنچه به تصرف او قرار گرفته مکلف می‌باشد.

ماده ۶۴۱:

هرگاه شخص فضولی، مالی را که موضوع تصرف قرار گرفته، بطرف دیگر عقد تسلیم نموده و مال قبل از اجازه تلف گردد،

قانون مدنی / کتاب اول ۱۷۷

مالک می تواند قیمت آن را از شخص فضولی یا طرف دیگر عقد مطالبه کند.

ماده ۶۴۲:

هرگاه شخص فضولی، مالی را که موضوع تصرف قرار گرفته به طرف دیگر عقد تسلیم نموده و تسلیم شونده آن را باشخص دیگری عقد نماید، مالک می تواند یکی از این دو عقد را اجازه دهد.

ماده ۶۴۳:

شخص فضولی و طرف دیگر عقد می توانند قبل از اجازه مالک، عقد را فسخ نمایند.

ماده ۶۴۴:

هرگاه چند شخص فضولی در عقد واحد اشتراک نمایند، به صورت متضامن مسئول پنداشته می شوند.

ماده ۶۴۵:

(۱) در صورت وفات شخص فضولی، مکلفیت ورثه او مانند مکلفیت ورثه وکیل پنداشته می شود.

(۲) شخص فضولی، در صورت وفات مالک در برابر ورثه او عین مکلفیت نزد مالک را دارا می باشد.

ماده ۶۴۶:

برای صحت اجازه تصرف فضولی، وجود شخص فضولی، طرف مقابل مالک اصل مال و بدل آن، حین صدور اجازه شرط

۱۷۸ قانون مدنی / جلد دوم

می باشد. همچنان وجود اجازه دهنده، حین صدور تصرف لازم پنداشته می شود.

ماده ۶۴۷:

اجازه عقد موقوف از طرف شخصی که صلاحیت آن را دارد، طور صریح یا ضمنی صورت می گیرد. شخصی که صلاحیت اجازه را دارد، می تواند اعتراض خود را مبنی بر عقد حداکثر در خلال یکسال از تاریخ علم بر تصرف یا از بین رفتن سبب نقصان اهلیت و یا از بین رفتن سبب موقوف بودن عقد، تقدیم نماید.

ماده ۶۴۸:

در تصرف موقوف، اجازه به زمان صدور تصرف راجع می گردد، نه به زمان صدور اجازه.

ماده ۶۴۹:

در تصرف موقوف، متصرف نمی تواند حینی که ملکیت موضوع عقد به او تعلق می گیرد، از آن انصراف نماید.

جزء پنجم - عقد نافذ غیر لازم

ماده ۶۵۰:

هرگاه عقد طبیعتاً موجب الزام یکی یا طرفین عقد نگردد و یا در آن خيار فسخ برای یکی از طرفین عقد موجود باشد، عقد نافذ غیر لازم پنداشته می شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۷۹

ماده ۶۵۱:

هرگاه یکی از طرفین که عقد موجب الزام او نگردیده، از آن رجوع نماید، عقد از تاریخ رجوع، فسخ گردیده و آثار مرتب به آن الی تاریخ رجوع، به حال خود باقی می باشد.

فرع سوم - خیاراتی که لزوم عقد را به تأخیر می اندازد

جزء اول - اختیار شرط

ماده ۶۵۲:

(۱) عاقدین در جمیع عقود می توانند، حین عقد یا بعد از آن حد اکثر برای سه روز، اختیار فسخ یا بقای عقد را شرط بگذارند.
(۲) مدت اختیار شرط در مورد وقف، کفاله و حواله گیرنده دین استثنائاً بیش از سه روز جواز دارد. اگر شرط حین عقد گذاشته شده باشد، مدت اختیار از وقت عقد و در صورتی که بعد از عقد گذاشته شده باشد، از زمان موجود شدن شرط، آغاز می گردد.

ماده ۶۵۳:

اختیار شرط در عقد لازمی ای که احتمال فسخ را داشته باشد، صحیح بوده و در عقد نکاح، طلاق، صرف، سلم، اقرار، وکالت، هبه و وصیت، صحیح پنداشته نمی شود.

ماده ۶۵۴:

اعطای اختیار شرط برای هر دو یا یکی از طرفین عقد یا غیر آنها جواز دارد.

ماده ۶۵۵:

(۱) هرگاه در معاوضه، مالی برای طرفین عقد خیار شرط اعطاء شده باشد، بدلیل عقد از ملکیت هیچ یک آنها خارج نمی‌گردد.
(۲) در صورتی که خیار شرط، برای یکی از طرفین عقد اعطا شده باشد، مال صاحب خیار از ملک وی خارج نگردیده و مال طرف دیگر نیز به ملک صاحب خیار داخل نمی‌گردد.

ماده ۶۵۶:

عقدی که فسخ آن مشروط به خیار گردیده باشد، هنگامی فسخ می‌گردد که صاحب خیار قولاً یا فعلاً آن را در مدت معینه فسخ نماید. در فسخ قولی، علم طرف مقابل به فسخ عقد، در مدت معینه، شرط می‌باشد.

ماده ۶۵۷:

اجازه قولی یا فعلی صاحب خیار شرط در مدت معینه که رضائیت او را به لزوم عقد افاده نماید، عقدی را که فسخ آن مشروط به خیار گردیده، تمام و لازم می‌گرداند، گرچه طرف دیگر به آن علم نداشته باشد.

ماده ۶۵۸:

(۱) هرگاه خیار شرط به طرفین عقد اعطا شده باشد، تنها خیار طرفی که به آن اجازه می‌دهد، ساقط گردیده و خیار طرف دیگر الی ختم مدت خیار، باقی می‌ماند.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۸۱

(۲) اگر یکی از طرفین عقد را فسخ نماید، اجازه طرف دیگر اعتبار ندارد.

ماده ۶۵۹:

هرگاه مدت خیار در عقد مشروط به خیار بدون فسخ یا اجازه صاحب خیار منقضی گردد، عقد لازم و تمام پنداشته می شود.

ماده ۶۶۰:

(۱) هرگاه صاحب خیار در خلال مدت خیار قبل از فسخ یا اجازه عقد وفات نماید، عقد لازم گردیده و ورثه از حق خیار استفاده کرده می تواند مگر این که به خلاف آن موافقه صورت گرفته باشد.
(۲) اگر خیار شرط به طرفین عقد اعطا شده و یکی از طرفین وفات نماید، عقد در مورد متوفی لازم گردیده و خیار طرف دیگر الی ختم مدت خیار باقی می ماند.

ماده ۶۶۱:

لزوم عقد، از وقت صدور آن، اعتبار دارد.

جزء دوم - خیار تعیین

ماده ۶۶۲:

(۱) قرار دادن یکی از اشیاء معین به حیث موضوع عقد، مجاز بوده و طرفین عقد می توانند از خیار تعیین استفاده نمایند.
(۲) اگر خیار تعیین به صورت مطلق ذکر گردیده باشد، متصرف الیه صاحب خیار پنداشته می شود. مگر اینکه قانون طور دیگری حکم نموده و یا موافقه طرفین به خلاف آن صورت گرفته باشد.

۱۸۲ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۶۳:

اشیائی که به حیث موضوع خیار تعیین قرار می‌گیرد، بیش از سه شی بوده نمی‌تواند.

ماده ۶۶۴:

مدت خیار تعیین از سه روز تجاوز نمی‌کند، آغاز مدت از وقت موافقه اعتبار دارد.

ماده ۶۶۵:

عقد تا زمان به‌کار بردن خیار، غیر لازم بوده و در صورتی که خیار طور صریح یا ضمنی به کار برده شود، عقد در آنچه خیار در مورد آن انجام یافته، نافذ و لازم پنداشته می‌شود.

ماده ۶۶۶:

تعیین خیار به وقت صدور عقد، راجع می‌گردد.

ماده ۶۶۷:

هرگاه خیار تعیین به متصرف الیه اعطا شده باشد، ملکیت او در یکی از اشیاء ثابت پنداشته شده، اشیاء دیگر موضوع خیار تعیین که در تصرفش باشد، امانت شمرده می‌شود.

ماده ۶۶۸:

(۱) هرگاه متصرف در یکی از اشیاء موضوع خیار، قبل از انقضای میعاد خیار، تصرف نماید تصرف او موقوف به اختیار متصرف الیه می‌باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۸۳

(۲) اگر شی مورد تصرف، بعداً از طرف متصرف الیه تعیین گردد، حکم آن از وقت انعقاد اعتبار داشته، تصرف متصرف، باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۶۶۹:

(۱) هرگاه یکی از اشیاء موضوع خیار تعیین، پیش از قبض هلاک گردد، متصرف الیه می‌تواند در تعیین باقیمانده آن از خیار استفاده نماید.

(۲) در صورتی‌که تمام اشیای مذکور هلاک گردد، عقد باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۶۷۰:

(۱) هرگاه یکی از اشیای موضوع خیار تعیین، بعد از قبض هلاک گردد، شی هلاک شده موضوع عقد پنداشته شده و متصرف الیه به تادیبه ثمن آن مکلف می‌گردد.

درین صورت اشیای باقیمانده، امانت محسوب گردیده و قابل رد به متصرف می‌باشد. اگر تمام اشیای مذکور بعد از قبض هلاک گردد، در صورتی‌که یکی بعد دیگری هلاک شده باشد، شی اولی موضوع عقدشناخته شده، اشیای باقیمانده امانت پنداشته می‌شود.

(۲) اگر هلاک تمام اشیاء در زمان واحد صورت گرفته باشد، متصرف الیه به پرداخت ثمن یکی از اشیاء مکلف بوده، اشیای باقیمانده امانت پنداشته می‌شود.

۱۸۴ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۷۱:

(۱) هرگاه خیار به شخص متصرف اعطا شده باشد، اشیاء موضوع خیار تا زمان تعیین در ملک او باقیمانده و بعد از تعیین یکی از اشیاء، شی تعیین شده، موضوع عقد پنداشته می شود.
(۲) اگر متصرف در یکی از اشیاء تصرف نموده باشد، تصرف او جایز پنداشته می شود.

ماده ۶۷۲:

(۱) متصرفی که خیار تعیین، به او اعطا شده، می تواند عقد را فسخ یا ابرام نماید. تصرف او در اشیای موضوع خیار تعیین، مجاز بوده این تصرف او فسخ عقد پنداشته می شود.
(۲) در صورتی که متصرف، متصرف الیه را به قبول یکی از آن ها مکلف نماید، متصرف الیه به آن ملزم شناخته می شود.

ماده ۶۷۳:

هرگاه تمام اشیای موضوع خیار تعیین، قبل از قبض هلاک گردد، اشیای هلاک شده به حساب متصرف بوده و تصرف باطل پنداشته می شود. در صورت هلاک بعضی از اشیاء، خیار متصرف باقی بوده او می تواند متصرف الیه را به قبول شی باقیمانده ملزم یا عقد را فسخ نماید.

ماده ۶۷۴:

(۱) هرگاه یکی از اشیای موضوع خیار تعیین بعد از قبض هلاک شود، شی هلاک شده به صفت امانت به حساب متصرف می

قانون مدنی / کتاب اول ۱۸۵

باشد. او می تواند متصرف الیه را به قبول یکی از اشیاء باقیمانده ملزم نموده یا عقد را فسخ نماید. اگر تمام اشیاء مذکور یکی بعد دیگری هلاک شود، شی هلاک شده اولی به صفت امانت به حساب متصرف بوده و متصرف الیه به پرداخت قیمت باقیمانده، مکلف می باشد.

(۲) در صورت هلاک به زمان واحد، یکی به صفت امانت به حساب متصرف و هلاک اشیای باقیمانده باسناد قیمت آن به حساب متصرف الیه، پنداشته می شود.

ماده ۶۷۵:

خیار تعیین، به ورثه انتقال می نماید.

جزء سوم - خیار رویت

ماده ۶۷۶:

حق فسخ عقد به خیار رویت، در موارد آتی بدون شرط قبلی ثابت می گردد:

۱- خریدن اعیانی که تعیین آن لازم بوده و از جمله دیون ثابت در ذمه نباشد.

۲- اجاره اعیان.

۳- تقسیم اعیان غیر مثلی.

۴- صلح بر مالیکه ذاتاً عین باشد.

۱۸۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۷۷:

خيار رویت در عقودی که احتمال فسخ را ندارد، ثابت نمی‌گردد.

ماده ۶۷۸:

برای اثبات خيار رویت، معقود علیه باید قابل تعیین بوده و متصرف الیه آن را حین عقد، ندیده باشد.

ماده ۶۷۹:

حق خيار رویت تا وقتی باقی می‌ماند که رویت در خلال مدتی که طرفین به آن موافقه کرده اند، تمام گردیده یا علت سقوط خيار موجود گردد.

ماده ۶۸۰:

خيار رویت بدیدن موضوع خيار، رضایت صریح یا ضمنی صاحب خيار، مرگ صاحب خيار، هلاک شدن کل یا قسمتی از عین به چنان تصرف صاحب خيار در عین که احتمال فسخ را نداشته باشد یا حق غیر به آن تعلق بگیرد، ساقط می‌گردد.

ماده ۶۸۱:

فسخ عقد در خيار رویت، به قول یا فعل صریح یا ضمنی تمام پنداشته شده، به حکم محکمه یا رضایت طرف دیگر موقوف نمی‌باشد.

جزء چهارم - خيار عيب

ماده ۶۸۲:

حق فسخ عقد به خيار عيب، بدون شرط قبلی ثابت می‌گردد.

ماده ۶۸۳:

خيار عيب در عقودی ثابت می‌گردد که احتمال فسخ را داشته باشد.

ماده ۶۸۴:

عيب، وقتی موجب خيار شده می‌تواند که قبل از عقد موجود بوده و در قیمت مبیعه مؤثر باشد، همچنان متصرف اليه، به آن علم نداشته و متصرف برائت عيب را شرط نگذاشته باشد.

ماده ۶۸۵:

(۱) هرگاه عيب حاوی شروط مندرج ماده (۶۸۴) این قانون باشد، عقد بر متصرف اليه لازم نگردیده او می‌تواند به اراده خود آن را قبل از قبض، نقض نموده و از آن به متصرف اعلان نماید.
(۲) نقض عقد بعد از قبض به سبب عيب، بدون رضایت طرفین یا حکم محکمه با صلاحیت صورت گرفته نمی‌تواند.

ماده ۶۸۶:

هرگاه متصرف اليه عقدی را به خيار عيب نقض نماید، عقد فسخ گردیده، رد مبیعه درحال قبض و مطالبه ثمن در صورتی که پرداخته شده باشد، لازم می‌گردد.

ماده ۶۸۷:

متصرف الیه نمی‌تواند، نقصان ثمن را در حالی که شیء معیوب را نزد خود نگهداشته از متصرف مطالبه نماید، مگر در صورتی که رد شیء بدون مداخله متصرف الیه، ناممکن گردیده و عوض آن به وی نرسیده باشد.

ماده ۶۸۸:

خیار عیب به هلاک شدن موضوع خیار، زیادت یا نقصان آن، اسقاط خیار از طرف صاحب خیار یا رضایت او به عیب، بعد از علم به آن و یا تصرف او در شیء قبل از علم به عیب ساقط می‌گردد.

ماده ۶۸۹:

خیار عیب، بمرگ متصرف الیه ساقط نگردیده و ورثه قایم مقام او شناخته می‌شود.

مبحث چهارم - آثار عقد

فرع اول - آثار عقد در مورد طرفین عقد

ماده ۶۹۰:

عقد صحیح که با انعقاد آن آثاری از قبیل احکام و حقوق مرتب می‌گردد، عقیدست که ذاتاً و وصفاً مشروع بوده، صیغه آن در مورد شیء ای که قابلیت حکم آنرا داشته و از شخص صاحب اهلیت صادر گردیده باشد، همچنان اوصاف آن صحیح و عاری از خلل بوده و مقرون به شرط فاسد کننده عقد نباشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۸۹

ماده ۶۹۱:

اثر عقد بر عاقدین و خلف عام آن‌ها با رعایت عدم اخلال قواعد میراث راجع می‌شود، مگر این‌که از عقد، طبیعت معامله یا نص قانون عدم رجعت آن به خلف عام دانسته شود.

ماده ۶۹۲:

هرگاه وجایب و حقوق شخصی ناشی از عقد، به مالی راجع باشد که بعداً به خلف خاص انتقال نماید، حقوق و وجایب مذکور، نیز حین انتقال مال، انتقال می‌نماید، مشروط بر این‌که مستلزم مال بوده خلف حین انتقال مال به آن علم داشته باشد.

ماده ۶۹۳:

هرگاه عقد معاوضه‌ای که بر اعیان واقع گردیده دارای تمام شرایط صحت باشد، مقتضی ثبوت ملکیت هریک از عاقدین در بدل ملک آن‌ها و الزام هریک به تسلیمی ملکش به طرف دیگر می‌باشد.

ماده ۶۹۴:

هرگاه عقد معاوضه‌ای که بر منافع اعیان واقع گردیده، دارای تمام شرایط صحت و نفاذ باشد، متصرف عین، به تسلیم آن برای نفع گیرنده و نفع گیرنده به تسلیم بدل منفعت به متصرف عین، مکلف می‌گردد.

۱۹۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۶۹۵:

تثبیت دین بر ذمه یا الزام شخص به اجرای عمل و یا توثیق دین، علاوه بر انتقال ملکیت و ترتیب منفعت نیز از آثار عقد، پنداشته می‌شود.

ماده ۶۹۶:

(۱) عقد بعد از انفاذ لازم پنداشته شده، رجوع از عقد و تعدیل آن بدون رضایت طرفین یا حکم قانون، جواز ندارد.

(۲) در صورت ظهور حوادث استثنائی یا آفات طبیعی و یا واقعه که پیش بینی آن ناممکن بوده و مدیون به علت آن مواجه به چنان مشکلی گردد که وی را به خساره فاحش تهدید نماید، گرچه ایفای تعهد مبنی بر عقد مستحیل نباشد، محکمه می‌تواند پس از ارزیابی مصالح طرفین تعهد، مدیون را به حد عادلانه تنزیل دهد. هرگونه موافقه برخلاف این حکم باطل پنداشته می‌شود.

ماده ۶۹۷:

عقد بر آنچه که شامل آن بوده و حسن نیت مقتضی آن باشد، نافذ می‌گردد. همچنان عقد علاوه از این که طرفین را به آنچه در عقد وارد گردیده ملزم می‌سازد، شامل تمام آنچه طبیعت وجبیه مطابق به احکم قانون، عرف و عدالت مقتضی آن باشد، نیز می‌باشد.

ماده ۶۹۸:

(۱) هرگاه عقد به صورت اذعان و تحت شرایط غیر عادلانه صورت گرفته باشد، محکمه می تواند شرایط متذکره را تعدیل و یا به برائت ذمه طرف مقابل طوری که عدالت مقتضی آنست حکم نماید. مگر این که شرایط اذعان از طرف مراجع دولتی وضع شده باشد.

(۲) شرایط مندرج فورمه های قرار داد به شمول نرخ در عقود، اذعان مؤسسات خصوصی از طرف مراجع با صلاحیت دولتی، منظور و مراقبت می شود.

فرع دوم - آثار عقد در مورد شخص ثالث

ماده ۶۹۹:

(۱) هرگاه متعاقدين به صورت مواضعه یا جبری و یا مزاح عقدی را انجام داده باشند، دائنين متعاقدين و خلف خاص آنها، می توانند در صورتی که دارای حسن نیت باشند، بعقد ظاهر تمسک نمایند. همچنان می توانند شکلیات عقدی را که به اثر آن متضرر شده اند، ثابت نموده و به عقد غیر ظاهر تمسک نمایند.

(۲) اگر مصالح اشخاص ذیعلاقه در چنین عقد معارض هم واقع گردیده، بعضی به عقد ظاهر و بعضی دیگر به عقد غیر ظاهر تمسک نمایند، به عقد ظاهر ترجیح داده می شود.

ماده ۷۰۰:

(۱) بین متعاقدين و خلف عام آن ها عقد غیر ظاهر نافذ پنداشته شده، بر عقد ظاهر اثری مرتب نمی گردد.

۱۹۲ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) اگر متعاقبین، عقد حقیقی را توسط عقد ظاهر مخفی نمایند، عقد حقیقی در صورتی که واجد تمام شرایط صحت باشد، صحیح پنداشته می‌شود.

ماده ۷۰۱:

(۱) هرگاه شخص به تعهد شخص ثالث وعده بدهد، شخص ثالث به سبب آن ملزم شناخته نمی‌شود، در صورت رد وعده از طرف شخص ثالث، وعده دهنده به تعویض مکلف می‌گردد. اگر وعده دهنده به اجرای وجبیه مذکور بدون رسانیدن ضرر به دائن بپردازد، به تعویض وعده مکلف نمی‌گردد.

(۲) در صورتی که شخص ثالث وعده را تأیید نماید، از حین صدور تأیید به آن ملزم شناخته می‌شود. مگر این که نسبت تأیید به روز وعده، طور صریح یا ضمنی، معلوم گردد.

ماده ۷۰۲:

(۱) شخص می‌تواند عقدی را مبنی بر تعهداتی که در آن مصلحت شخص ثالث را شرط گذاشته است، به اسم خود انجام دهد. مشروط بر این که در اجرای این تعهد، منفعت مادی یا معنوی شخص او موجود باشد. شخص ثالث به سبب این شرط حق مباشر را به اجرای شرط مذکور کسب می‌نماید، مگر این که به خلاف آن موافقه صورت گرفته باشد.

(۲) متعهد می‌تواند در برابر استفاده از حق مباشر توسط شخص ثالث، بچنان دفعی بپردازد که بر عقد وارد می‌گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۹۳

همچنان شرط گذار می‌تواند اجرای مصلحتی را که به نفع شخص ثالث شرط گذاشته است، مطالبه نماید، مگر این‌که از عقد خلاف آن معلوم گردد.

ماده ۷۰۳:

(۱) شرط گذار می‌تواند پیش از آن‌که شخص ثالث موافقه اش را در مورد استفاده از شرط به اطلاع متعهد یا شرط گذار رسانیده باشد، شرطی را که گذاشته است نقض نماید، مگر این‌که مقتضای عقد به خلاف آن باشد. دائنین یا ورثه شرط گذار ازین حق استفاده کرده نمی‌توانند.

(۲) گذاشتن شرط، برائت ذمه متعهد را در برابر شرط گذار افاده نمی‌کند، مگر این‌که طور صریح یا ضمنی به خلاف آن موافقه صورت گرفته باشد. شرط گذار می‌تواند شخص ثالث را تغییر داده و یا خود را به جای آن قرار دهد.

ماده ۷۰۴:

در شرط گذاشتن به مصلحت غیر جائز است که نفع گیرنده شخص مستقل یا جهت مستقل باشد. همچنان شخص یا جهتی که حین عقد ذاتاً معین نباشد، به شرطی به حیث شخص ثالث قرار گرفته می‌تواند که هنگام ظهور آثار عقد، تعیین شده بتواند.

۱۹۴ قانون مدنی / جلد دوم

فرع سوم - تفسیر عقد

ماده ۷۰۵:

اصل در عقد، رضای متعاقدين و نتیجه آنچه که به واسطه عقد بالای خود لازم ساخته اند، می باشد.

ماده ۷۰۶:

در عقود با رعایت اراده ظاهر متعاقدين، به مقاصد و معانی اعتبار داده می شود، نه به الفاظ و حروف.

ماده ۷۰۷:

اصل در کلام اراده معنی حقیقی آنست نه اراده معنی مجازی، در صورت امکان اراده معنی حقیقی اراده معنی مجازی جواز ندارد، مگر این که اراده معنی حقیقی متعذر باشد.

ماده ۷۰۸:

در برابر صریح به دلالت اعتبار داده نمی شود، هرگاه مفهوم هر دو معارض هم واقع گردد، به صریح ترجیح داده می شود.

ماده ۷۰۹:

در امور باطنی دلیل شی، قایم مقام آن می گردد.

ماده ۷۱۰:

هرگاه مانع و مقتضی معارض هم واقع گردد، به مانع ترجیح داده می شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۹۵

ماده ۷۱۱:

اعمال کلام بهتر از اهمال آنست. تا وقتی که حمل کلام بر یک معنی شده بتواند اهمال آن جواز ندارد، مگر این که اعمال آن متعذر گردد.

ماده ۷۱۲:

ذکر بعضی از آنچه که قابل تجزیه نیست، مانند ذکر کل آنست.

ماده ۷۱۳:

مطلق تا وقتی که دلیل تغییر آن، طور صریح یا ضمنی موجود نگردد، به اطلاق خود باقی می ماند.

ماده ۷۱۴:

وصف در حاضر ملغی و در غایب اعتبار دارد.

ماده ۷۱۵:

سوال تصدیق شده در ضمن جواب مخاطب، اعاده شده پنداشته می شود.

ماده ۷۱۶:

آنچه به چند شرط مشروط گردیده باشد، به انتفای یک شرط منتفی می شود.

ماده ۷۱۷:

شک به نفع مدیون، تفسیر می شود.

۱۹۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۱۸:

حکم، با موجودیت علت، موجود و به انتفای آن منتفی می‌گردد.

ماده ۷۱۹:

آنچه به خلاف قیاس ثابت شده باشد، چیزی دیگری به آن قیاس شده نمی‌تواند.

ماده ۷۲۰:

آنچه در عرف معروف باشد، مانند آنست که شرط گذاشته شده باشد.

ماده ۷۲۱:

عادت عام باشد یا خاص، مدار حکم قرار داده می‌شود.

ماده ۷۲۲:

عادت وقتی اعتبار دارد که عمومیت یا اغلیبیت داشته باشد. اعتبار به اغلیبیت شایع داده می‌شود، نه اغلیبیت نادر.

ماده ۷۲۳:

آنچه عادتاً ممتنع باشد، مانند آنست که حقیقتاً ممتنع باشد.

ماده ۷۲۴:

حقیقت به دلالت عادت، ترک می‌شود.

ماده ۷۲۵:

فرع، حکم اصل را دارد.

قانون مدنی / کتاب اول ۱۹۷

ماده ۷۲۶:

تابع، تابع حکم متبوع بوده، حکم جداگانه بر آن مرتب نمی‌گردد.

ماده ۷۲۷:

شخصی که مالک شی گردد، مالک آنچه از ضروریات آن باشد نیز می‌گردد.

ماده ۷۲۸:

با سقوط اصل، فرع ساقط گردیده و در صورت بطلان چیزی - که در ضمن آن باشد، نیز باطل می‌گردد.

ماده ۷۲۹:

هرآنچه بذل و ترک آن بدون گذاشتن شرط جواز داشته باشد، گذاشتن شرط لازم می‌گردد.

فرع چهارم - آثار عقد در مورد ضمان عقد

ماده ۷۳۰:

هرگاه متعهد نتواند وجیبه را در مورد عقد عیناً ایفا نماید یا اجرای وجیبه را از مدت معینه بتأخیر اندازد، محکمه می‌تواند علیه او حکم ضمان را صادر نماید. مگر این‌که ثابت گردد که عدم امکان وفاء یا تأخیر در اجرا وجیبه ناشی از سببی بوده که وی در آن دخیل نبوده است.

۱۹۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۳۱:

متعاقدين می‌توانند اندازه‌ی ضمانی را که در حال عدم اجراء یا تأخیر باید پرداخته شود، در حین عقدتعیین یا بعداً به آن موافقه نمایند.

ماده ۷۳۲:

هرگاه مدیون ثابت نماید که ضمان تعیین شده غیر عادلانه بوده و با ضرری که از عدم تنفیذ نشأت نموده متناسب نمی باشد، داین مستحق آن شده نمی‌تواند.

ماده ۷۳۳:

در مواردی که ضرر عاید بیشتر از اندازه ضمان تعیین شده باشد، داین نمی‌تواند مقدار اضافی را از مدیون مطالبه نماید، مگر این که ثابت نماید که مدیون مرتکب خیانت یا خطای فاحش گردیده است.

ماده ۷۳۴:

محکمه می‌تواند در صورت عدم موافقه قبلی به اندازه ضمان یاعدم تصریح آن در قانون بادر نظر داشت خساره وارده بر دائن و کسر عواید وی، اندازه آنرا تعیین نماید.

ماده ۷۳۵:

(۱) هرگاه مدیون از تادیه دینی تأخیر بعمل آرد که موضوع آن را پول نقد تشکیل داده و مقدار آن حین مطالبه معلوم باشد، دائن می

قانون مدنی / کتاب اول ۱۹۹

تواند جبران خساره ناشی از تأخیرتادیه را که سالانه معادل (۳) فیصد در موضوعات مدنی باشد، مطالبه نماید.
(۲) تأخیر جبران خساره در حالی که از موافقه طرفین یا عرف معلوم شده نتواند، از تاریخ مطالبه قضائی آغاز می‌گردد.

ماده ۷۳۶:

طرفین عقد می‌توانند براساس موافقه، جبران خساره مندرج ماده (۷۳۵) این قانون را سالانه بیشتر از سه فیصد تعیین کنند. مشروط براینکه از هفت فیصد در سال تجاوز نکند. اتفاقی که به خلاف آن صورت گرفته باشد، اعتبار نداشته دائن به رد مازاد مقدار مذکور مکلف می‌گردد.

ماده ۷۳۷:

هرنوع عمل و منفعتی که زاید از مقدار مندرج ماده (۷۳۵) این قانون از طرف داین شرط گردد، منفعت غیر ظاهر شمرده شده در حدود مقدار مندرج ماده مذکور تنزیل داده می‌شود.

ماده ۷۳۸:

هرگاه ثابت شود که داین درحال مطالبه حق، سبب طولانی شدن مدت منازعه گردیده است، محکمه می‌تواند جبران خساره قانونی یا موافقه شده را تنقیص یابه جبران خساره مدتیکه بدون موجب طولانی گردیده، حکم نماید.

۲۰۰ قانون مدنی / جلد دوم

فرع پنجم - آثار در مورد انحلال عقد

جزء اول - فسخ

ماده ۷۳۹:

هرگاه یکی از عاقدین در عقودیکه الزام را به طرفین عقد متوجه می‌سازد وجبیه را ایفاء ننماید، طرف مقابل می‌تواند فسخ عقد را و در صورت لزوم با جبران خساره از طرف دیگر مطالبه نماید. عقودیکه طبیعتاً غیر لازم بوده یا به خیار مقترن گردیده باشد که موجب فسخ گردد، ازین حکم مستثنی است.

ماده ۷۴۰:

در حالت ابلاغ فسخ، محکمه می‌تواند مدیون را غرض اجرای وجبیه مهلت بدهد.

ماده ۷۴۱:

هرگاه آنچه را مدیون ایفاء ننموده، نسبت به تعهدناچیز باشد، محکمه می‌تواند مطالبه فسخ را رد نماید.

ماده ۷۴۲:

موافقه طرفین عقد مبنی بر فسخ آن بدون حکم محکمه، در صورت عدم ایفاء و جایب ناشی از عقد جواز دارد. این موافقه سبب معافیت از ابلاغ فسخ نمی‌گردد، مگر این‌که در مورد معافیت از ابلاغ موافقه تحریری طرفین بعمل آمده باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۰۱

ماده ۷۴۳:

(۱) هرگاه عقد معاوضه وارد بر اعیان مالی، فسخ گردد، وجیبه مرتب بر آن ساقط می‌گردد. درین صورت تسلیمی عوضی که توسط عقد ثابت گردیده لازم نمی‌باشد.

(۲) اگرعوض قبلاً تسلیم داده شده باشد، به رد آن و درصورت عدم امکان به رد ضمان آن حکم می‌شود.

ماده ۷۴۴:

هرگاه در معاوضات مالی موضوع عقد درحالی که در تصرف مالک قرار دارد هلاک گردد، عقد فسخ گردیده و در صورت قبض عوض، رد آن به طرف مقابل حتمی می‌باشد، خواه این هلاک بفعل مالک صورت گرفته باشد یاخارج از اراده وی.

ماده ۷۴۵:

هرگاه اجرای وجایب متقابل در عقود معاوضه یکی از دیگری متأخر باشد، صاحب وجیبه لاحق، می‌تواند از اجرای وجیبه خود تاوقتی که جانب مقابل به اجرای وجایب خود اقدام نکرده، امتناع ورزد.

ماده ۷۴۶:

هرگاه اجرای وجایب طرفین در عقود معاوضه در وقت واحد لازم باشد، طرفین می‌توانند درعین وقت موضوع تعهد را به یکدیگر تسلیم نموده و یا آن را نزد شخص عادل بگذارند، تا هر یک حق خود را در وقت واحد تسلیم گردد.

۲۰۲ قانون مدنی / جلد دوم

جزء دوم – اقاله

ماده ۷۴۷:

طرفین می‌توانند عقد را بعد از انعقاد آن به رضایت خود اقاله نمایند. اقاله موجب انحلال عقد می‌گردد.

ماده ۷۴۸:

تعاطی، قایم مقام ایجاب قبول بوده، اقاله با آن صحیح پنداشته می‌شود.

ماده ۷۴۹:

ثبات و وجود موضوع عقد هنگام اقاله حتمی می‌باشد. اگر موضوع عقد قبل از اقاله هلاک شود، اقاله باطل می‌گردد، در صورتی که قسمتی از موضوع عقد هلاک گردد، اقاله در مورد باقی مانده صحیح پنداشته می‌شود.

ماده ۷۵۰:

اقاله در مورد متعاقدين حکم فسخ را داشته و در برابر شخص ثالث، عقد جدید شناخته می‌شود.

قسمت دوم – اراده انفرادی

ماده ۷۵۱:

اراده انفرادی تابع تمام احکام مربوط به عقد می‌باشد، مگر در احوالی که وجود توافق اراده دو طرف برای ایجاد تعهد، حتمی پنداشته شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۰۳

ماده ۷۵۲:

صاحب اراده انفرادی، مطابق به احکام قانون ملزم شناخته می-شود.

ماده ۷۵۳:

اراده انفرادی احياناً سبب ايجاد تعهد يا وعده گردیده و احياناً موجب كسب يا اسقاط ملكيت و يا اجازه برای تصرف و احياناً استعمال يکی از خيارات می‌گردد.

ماده ۷۵۴:

وعده عبارت است از الزامی که شخص در برابر غیر بر نفس خود در زمان آینده بوجود آورده و تعهد فوری را افاده نمی‌کند. وعده احياناً بر عقد و احياناً بر عمل واقع می‌گردد.

ماده ۷۵۵:

وعده دهنده تا وقتی که وفات ننموده یا مفلس نگردیده است، به ایفای وعده مکلف می‌باشد.

ماده ۷۵۶:

شخصی که در برابر انجام عمل معین به اعطای جایزه وعده کرده باشد، مکلف است جایزه وعده شده را به شخصی که آن را انجام داده است اعطاء نماید، گرچه عمل بدون در نظر داشت وعده انجام شده باشد.

۲۰۴ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۵۷:

هرگاه وعده دهنده، مدتی را برای انجام عمل تعیین نکرده باشد، می تواند قبل از آن که شخص عمل معینه را انجام داده باشد، از وعده اش رجوع نماید. مطالبه جایزه وعده داده شده، بعد از سه ماه از تاریخ اعلان رجوع از وعده قابل سمع نمی باشد.

فصل سوم

حوادث قانونی

قسمت اول - فعل مضر

مبحث اول - فعلی که بر مال واقع می شود

فرع اول - اتلاف

ماده ۷۵۸:

شخصی که مال غیر را تلف نماید، به ضمان ضرر ناشی از آن مکلف می باشد.

ماده ۷۵۹:

شخصی که مال غیر را خواه در تصرف خودش باشد یا امین او، قصداً و یا بدون قصد تلف نماید، به ضمان ضرر ناشی از عمل خود مکلف شناخته می شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۰۵

ماده ۷۶۰:

طوری که ایجاد سبب اتلاف، موجب ضمان می‌گردد، قصور در تهیه وسایل ممکنه رعایت احتیاط، نیز ضمان ضرر را لازم می‌گرداند.

ماده ۷۶۱:

در صورت اتلاف کلی، ضمان مال طور کامل و در صورت اتلاف جزئی، ضمان نقصانی که بر قیمت مال عاید گردیده است، بر ذمه تلف کننده لازم می‌گردد.

ماده ۷۶۲:

هرگاه صغیر ممیز یا غیر ممیز و یا شخصی که تابع حکم صغیر غیر ممیز پنداشته شود، مال غیر را تلف نماید، ضمان مال تلف شده از مال متعلق بخود وی لازم می‌گردد. در صورت نداشتن مال تا زمان دارا شدن وی مهلت داده می‌شود. ولی وصی و قیم به ضمان مال تلف شده مکلف پنداشته نمی‌شود، مگر در صورتی که محکمه آنها را بضمان مال مکلف سازد، درین صورت حق رجوع آنها بر تلف کننده محفوظ می‌باشد.

ماده ۷۶۳:

در صورت اجتماع مباشر و متسبب، هر یکی از آن‌ها که متعدی یا معتمد باشد، ضامن شناخته می‌شود. در صورت اشتراک، هر دو مشترکاً به تادیبه ضمان مکلف پنداشته می‌شوند.

۲۰۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۶۴:

متسبب ضرر وقتی مکلف به تادیبه ضمان پنداشته می‌شود که فعل او منجر به وقوع ضرر شده باشد.

فرع دوم - غصب

ماده ۷۶۵:

(۱) غاصب به رد آنچه غصب نموده مکلف می‌باشد.
(۲) اگر ضرری به اثر غصب عاید گردد، مرتکب برعلاوه رد عین مال مغضوبه در محل غصب، به جبران خساره نیز مکلف می‌باشد.

ماده ۷۶۶:

در صورتی که مال مغضوبه از طرف غاصب استهلاک گردد و یا کل یا بعضی آن نزد وی هلاک شود و یا به سبب تعدی یا بدون تعدی وی تلف گردد، به ضمان مال مغضوبه مکلف دانسته می‌شود.

ماده ۷۶۷:

هرگاه مال مغضوبه نزد غاصب تغییر نماید، مغضوب منه می‌تواند، عین مال مغضوبه را با جبران خساره عایده یا ضمان آن را از غاصب مطالبه نماید.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۰۷

ماده ۷۶۸:

زوائد مال مغضوبه متعلق به مالک آن بوده، در صورتی که زوائد هلاک گردد یا از طرف غاصب استهلاک شود، غاصب به ضمان آن مکلف می باشد.

ماده ۷۶۹:

(۱) هرگاه مال مغضوبه عقار باشد، غاصب به رد آن به مالک یا اجرت مثل آن مکلف می باشد.

(۲) در صورتی که غاصب در عقار بنا آباد نموده باشد و یا اشجار غرس کرده باشد، مالک می تواند اشجار و بنا را قلع نماید، و یا قیمت آنها را در صورت موافقه غاصب مقلوعاً بپردازد.

(۳) در صورت تلف شدن عقار یا وارد شدن نقص بر قیمت آن، گرچه غاصب متعدی نباشد، به ضمان مکلف می گردد.

ماده ۷۷۰:

حکم، غاصب غاصب، مانند حکم غاصب می باشد، در صورتی که مال مغضوب نزد وی تلف گردیده یا آنرا اتلاف نماید، هر دو غاصب در برابر مغضوب منه مکلف به ضمان می باشند.

ماده ۷۷۱:

هرگاه غاصب دوم مال مغضوب را به غاصب اول رد نماید، تنها خود وی بری الذمه گردیده و در صورت رد مال به مغضوب منه، هر دو غاصب بری الذمه شناخته می شوند.

۲۰۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۷۲:

هرگاه غاصب مال مغضوبه را معاوضه یا تبرع نماید که در نتیجه آن تمام یا قسمتی از مال مذکور تلف گردد، غاصب و متصرف الیه هر دو مسئول شناخته شده، مغضوب منه می تواند از هر یکی که خواسته باشد، ضمان مال را مطالبه نماید.

ماده ۷۷۳:

آنچه در ازاله تصرف مساوی غصب باشد، تابع حکم غصب می‌گردد.

مبحث دوم - فعلی که بر نفس واقع می‌شود

ماده ۷۷۴:

شخصی که مرتکب فعل مضر از قبیل قتل، جرح، ضرب و یا دیگر انواع اذیت بر نفس گردد، به جبران خساره وارده مکلف می‌باشد.

ماده ۷۷۵:

شخصی که به سبب جرح یا هر عمل مضر دیگر موجب قتل یا وفات شخص گردد، در برابر اشخاصیکه نفقه آنها بدوش متوفی بوده و به اثر قتل یا وفات از آن محروم شده اند، بتأدیه ضمان مکلف می‌باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۰۹

مبحث سوم - احکام مشترک

ماده ۷۷۶:

هرگاه به اثر خطا و یا تقصیر ضرری به غیر عاید گردد، مرتکب به جبران خساره مکلف می باشد.

ماده ۷۷۷:

هرنوع تعدی ای که از آن ضرری بغیر از اضرار مندرج مواد فوق به شخص دیگری عاید گردد، مرتکب به جبران خساره مکلف می باشد.

ماده ۷۷۸:

(۱) جبران خساره شامل سنجش ضرر معنوی نیز می باشد.
(۲) اگر به سبب وفات شخصی که مورد تعدی واقع گردیده، ضرر معنوی به زوج واقارب وی عاید گردد، محکمه می تواند برای زوج واقارب تا درجه دوم به جبران خساره حکم نماید.
(۳) جبران خساره ناشی از ضرر معنوی، بغیرانتقال نمی کند، مگر این که مقدار آن به اساس موافقه طرفین و یا حکم قطعی محکمه تعیین شده باشد.

ماده ۷۷۹:

محکمه جبران خساره را به تناسب ضرر عایده تعیین می نماید، مشروط بر این که ضرر مذکور مستقیماً از فعل مضر نشأت کرده باشد.

۲۱۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۷۸۰:

هرگاه امکانات تعیین دقیق مقدار جبران خساره نزد محکمه میسر نباشد، می‌تواند حق مطالبه تجدید نظر را در مورد تعیین مقدار جبران خساره، در خلال مدت معقول برای متضرر حفظ نماید.

ماده ۷۸۱:

طریقه جبران خساره بارعایت احوال از طرف محکمه تعیین می‌گردد، جبران خساره بصورت اقساط یا عواید مرتب پرداخته شده می‌تواند، که در این صورت مکلف ساختن مدیون به دادن تأمینات جواز دارد.

ماده ۷۸۲:

هرگاه متضررنسبت خطای خود در ایجاد و یا تزئید ضرر عایده اشتراک داشته باشد، محکمه میتواند مقدار جبران خساره را تقلیل داده یا اصلاً به آن حکم ننماید.

ماده ۷۸۳:

هرگاه شخصی ثابت نماید که ضرر عایده ناشی از سبب خارجی بدون مداخله وی یا از حادثه غیر مترقبه یا ناشی از اسباب مجبره بوده و یا به سبب خطای شخص متضرر یا از غیر نشأت کرده است، بضمان مکلف نمی‌گردد. مگر اینکه قانون یا موافقه طرفین به خلاف آن حکم نماید.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۱۱

ماده ۷۸۴:

(۱) ضرورت بقدر ضرورت، تعیین می شود.
(۲) شخصی که در حالت دفاع مشروع از نفس یا مال خود و یا نفس یا مال شخص دیگری مرتکب ضرر گردد، مسئول پنداشته نمی شود. مشروط بر این که در دفاع از قدر ضرورت تجاوز نکرده باشد، در غیر آن به جبران خساره عادلانه مکلف می گردد.

ماده ۷۸۵:

ضرر شدید با ایراد ضرر خفیف دفع می گردد. شخصی که جهت حمایه نفس خود بیشتر از ضرری که به او رسیده بغیر ضرر برساند، به جبران خساره ای که محکمه آنرا عادلانه پندارد، محکوم می گردد.

ماده ۷۸۶:

ضرر خاص، جهت دفع ضرر عام تحمل می گردد.

ماده ۷۸۷:

(۱) فعل به فاعل آن نسبت داده می شود نه به آمر، مگر این که فاعل مجبور گردیده باشد. در تصرفات فعلی تنها اکراه تام، مجبوریت معتبر پنداشته می شود.

(۲) موظف عام از فعلی که غیر را متضرر ساخته وقتی غیر مسئول پنداشته می شود که آنرا به اساس امر آمری که اطاعت امروی واجب بوده و یا به موجب آن اعتقاد داشته باشد، اجراء

۲۱۲ قانون مدنی / جلد دوم

نماید. همچنان اعتقاد خود را، در مورد مشروعیت فعل مذکور مستند به اسباب معقول و رعایت احتیاط مقتضی در آن، ثابت نماید.

ماده ۷۸۸:

رساندن ضرر و مقابله ضرر با ضرر جواز ندارد، همچنان ضرر با مثل آن رفع نمی گردد.

ماده ۷۸۹:

هرگاه مسئولین فعل مضر، متعدد باشند، در جبران خساره مسئولیت مساوی دارند. مگر اینکه قاضی حصه هر کدام را در جبران خساره تعیین نماید.

مبحث چهارم - مسئولیت از عمل غیر

ماده ۷۹۰:

پدر و پدر کلان بالترتیب به جبران خساره ضرری که صغیر عاید نموده، مکلف می باشد. مگر در صورتی که ثابت نماید، مراقبت لازم را در زمینه انجام داده یا اینکه ضرر با وجود مراقبت لازم حتماً واقع می گردید.

ماده ۷۹۱:

(۱) شخصی که بحکم قانون یا موافقه، مکلفیت نظارت شخص را داشته باشد، از اعمال مضره شخص تحت نظارت خود، مانند صغیر و مجنون مسئول پنداشته می شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۱۳

(۲) استخدام کننده از ضرری که از طرف شخص تحت استخدام وی به سبب عمل غیر مجاز حین اجرای وظیفه و یا به سبب آن واقع می‌گردد، مسئول پنداشته می‌شود. مگر این‌که قانون و یا موافقه طور دیگری تصریح نماید.

ماده ۷۹۲:

مسئول از عمل غیر، میتواند جبران خساره ای را که پرداخته است، از عامل مطالبه نماید.

مبحث پنجم - مسئولیت از حیوان و اشیاء

ماده ۷۹۳:

حادثه جنائی ای که از حیوان به وقوع می‌رسد، مسئولیت بار نمی‌آرد. مالک وقتی مسئول جبران خساره عایده از حیوان می‌گردد که عدم اتخاذ احتیاط لازم از طرف وی، برای جلوگیری از وقوع حادثه ثابت گردد.

ماده ۷۹۴:

هرگاه مالک، حیوان را در حال رساندن ضرر به مال غیر دیده و آن را جلوگیری ننماید و یا از عیب حیوان آگاه بوده و آنرا محافظت نکرده باشد، مسئول پنداشته می‌شود.

ماده ۷۹۵:

هرگاه شخصی حیوانی را در ملک غیر بدون اجازه وی داخل نماید به ضمان عایده مکلف می‌باشد.

ماده ۷۹۶:

(۱) محافظ عمارت گرچه مالک آن نباشد، از ضررناشی از انهدام با آنکه انهدام جزئی باشد، مسئول پنداشته می‌شود. مگر این‌که ثابت گردد که انهدام به سبب اهمال در صیانت نبوده یا به اثر کهنه بودن عمارت یا عیب آن صورت گرفته است.

(۲) اگر شخصی از ناحیه عمارت شخص دیگری مواجه به خطر باشد، می‌تواند اتخاذ تدابیر لازم را جهت دفع خطر از مالک آن مطالبه نماید، در صورت عدم اقدام مالک، او می‌تواند بعد از حصول اجازهٔ محکمه، به حساب مالک به اتخاذ چنین تدابیر اقدام نماید.

ماده ۷۹۷:

شخصی که آلات تخنیکی یا دیگر اشیای را در اختیار داشته باشد که جلوگیری از تولید ضرر آن‌ها مستلزم توجه خاص باشد، در صورت وقوع ضرر از اشیاء و آلات مذکور، مسئول شناخته می‌شود. مگر این‌که ثابت نماید در جلوگیری از وقوع ضرر احتیاط کافی را بکار برده است. احکام خاصی که در زمینه بعداً وضع گردد نیز رعایت می‌گردد.

ماده ۷۹۸:

دعوی جبران خساره ناشی از هرنوع فعل مضر بعد مرور سه سال، از تاریخ علم متضرر به وقوع ضرر و شخصی که ضرر را عاید نموده، همچنان در تمام احوال بعد مرور (۱۵) سال از تاریخ وقوع فعل مضر شنیده نمی‌شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۱۵

ماده ۷۹۹:

هرگاه شخص، گرچه غیرممیز باشد، مفادی را بدون سبب مشروع به ضرر شخص دیگری کسب نماید، در حدود آنچه کسب نموده به تادیقه جبران خساره، برای متضرر مکلف می-باشد.

قسمت دوم- فعل مفید

مبحث اول - پرداخت بدون حق

ماده ۸۰۰:

شخصی که شی ای را بگمان این که پرداخت آن براو واجب است، به دیگری بپردازد و بعداً ثابت گردد که پرداخت آن بر او واجب نبوده است، می تواند از وی رد آنرا مطالبه نماید.

ماده ۸۰۱:

(۱) هرگاه شخص ناقص اهلیت شی ای را که مستحق آن نیست تسلیم گردد، به رد آنچه کسب نموده مکلف پنداشته می شود.
(۲) اگر عقد ناقص اهلیت باطل گردد، با رد آنچه به سبب تنفیذ عقد کسب نموده، مکلف می باشد.

ماده ۸۰۲:

هرگاه سوء نیت تسلیم شونده غیر مستحق هنگام تسلیمی شی یا بعد از آن ثابت گردد، علاوه با رد مال به پرداخت منفعت حاصل از زمان تسلیمی وجبران خساره ناشی از تصرف، مکلف می باشد.

ماده ۸۰۳:

آنچه بنابر تنفیذ تعهدی که سبب آن متحقق نشده یا بعد از تحقق از بین رفته، پرداخته شده باشد، مطالبه رد آن، جواز دارد.

ماده ۸۰۴:

هرگاه مدیون قبل از رسیدن مؤعد تادیه بدون علم بر آن، وجایب خود را ایفا نماید، می‌تواند رد آنچه را تادیه نموده مطالبه نماید. باوجود آن دائن می‌تواند تنها به رد مفادی که در نتیجه پرداخت قبل از وقت کسب نموده، متناسب به ضرر عایده به مدیون اکتفاء نماید. اگر وجیبه ای که مؤعد ایفاء آن نرسیده تادیه نقود باشد، دائن بجزبران خساره عایده مطابق احکام مندرج ماده (۷۳۵) این قانون یا به اساس موافقه طرفین از بابت مدت باقیمانده مؤعد معینه، مکلف می‌باشد.

ماده ۸۰۵:

(۱) هرگاه مدیون دین را به شخص دیگری تفویض نماید، شخص مذکور بعد از تادیه دین بعوض دائن اصلی قرار گرفته و می‌تواند از مدیون مطالبه دین نماید.

(۲) اگر مدیون قبل از شخصی که تادیه دین به او تفویض گردیده دین را بپردازد شخص مذکور می‌تواند رد دینی را که پرداخته است از مدیون یا دائن اصلی مطالبه نماید.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۱۷

ماده ۸۰۶:

هرگاه شخصی دین شخص دیگری را بدون تفویض تادیه نماید، دین از ذمه مدیون ساقط می‌گردد. به قبولی یا عدم قبولی مدیون اعتبار داده نمی‌شود، درین صورت تادیه کننده متبرع شناخته شده حق رجوع را به مدیون ندارد، مگر اینکه از قرائن طوری معلوم گردد که در تادیه دین مصلحت تادیه کننده بوده یا وی اصلاً نیت تبرع را نداشته است.

ماده ۸۰۷:

هرگاه شخص مال شخص دیگر را بدون اجازه استعمال نماید به تادیه منافع آن مکلف می‌گردد. مگر این‌که مال مذکور منقول بوده و استعمال کننده دارای حسن نیت باشد.

ماده ۸۰۸:

هرگاه ملک شخصی با ملک شخص دیگری طوری متصل گردد که انفصال آن بدون ضرر غیر ممکن باشد، ملکی که قیمت آن کمتر است بعد از تادیه قیمت، تابع ملکی شناخته می‌شود که قیمت آن بیشتر باشد.

ماده ۸۰۹:

هرگاه شخص گرچه غیر ممیز باشد، مفادی را بدون سبب مشروع به ضرر شخص دیگری کسب نماید، در حدود آنچه کسب نموده به تادیه جبران خساره برای متضرر مکلف می‌باشد، گرچه کسب مفاد ادامه نداشته باشد.

۲۱۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۱۰:

دعوی ناشی از اکتساب بدون سبب در تمام احوال گذشته، بعد از انقضای مدت سه سال، از تاریخ علم دائن بداشتن حق رجوع و انقضای مدت (۱۵) سال از تاریخ آغاز حق رجوع شنیده نمی‌شود.

مبحث دوم - عقد فضولی

ماده ۸۱۱:

(۱) در احوالی که عمل شخص فضولی مفید بوده و به سبب اضطرار، وکالت یا مقتضای امر انجام یافته باشد، شخص فضولی مکلف است در مورد اجرای عمل، مثل شخص عادی توجه نماید. شخص فضولی از خطای خود و خطای شخصی که از طرف وی به اجرای عمل مذکور مکلف گردیده، مسئول پنداشته می‌شود.

(۲) صاحب عمل می‌تواند مستقیماً شخصی که به اجرای عمل مذکور از طرف شخص فضولی مکلف گردیده، مطالبه ضمانت نماید.

ماده ۸۱۲:

شخص فضولی می‌تواند در احوال مندرج ماده (۸۱۱) این قانون مصارفی را که در اجرای عمل متحمل گردیده، در خلال مدت سه ماه از تاریخ علم صاحب عمل به آن، از وی مطالبه نماید.

باب سوم
آثار وجبیه
فصل اول
وجبیه طبیعی

ماده ۸۱۳:

هرگاه تصرف، وجبیه طبیعی را بوجود آورد، محکمه می‌تواند
ساحه آنرا در حدود احکام شرع و قانون تعیین نماید.

ماده ۸۱۴:

وجبیه طبیعی سبب تعهد مدنی شده می‌تواند.

فصل دوم
تنفیذ عینی

ماده ۸۱۵:

متعهد به ایفای عین آنچه تعهد نموده مکلف می‌باشد، در صورت
عدم امکان تنفیذ عینی، مکلف گردانیدن متعهد به تعویض مالی
جواز دارد، مگر این‌که از تعویض مالی بطرف مقابل ضرر کلی
عاید گردد.

۲۲۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۱۶:

تعهد به انتقال ملکیت یا هر نوع حق عینی دیگر با رعایت قواعد متعلق به ثبت اسناد، موجب انتقال فوری این حق می-گردد. مشروط بر این که موضوع وجبیه ذاتاً شی معین بوده و شخص متعهد مالک آن باشد.

ماده ۸۱۷:

هرگاه شخص به انتقال حق عینی که نوعیت آن تعیین گردیده تعهد نماید، برای انتقال این حق، موضوع تعهد باید مشخص گردد. در غیر آن دائن می تواند به اجازه محکمه موضوع تعهد را از عین نوع بدست آرد. همچنان دائن می تواند قیمت موضوع وجبیه را با جبران خساره در هردو حالت مطالبه نماید.

ماده ۸۱۸:

تعهد به انتقال حق عینی، متضمن تعهد به تسلیمی و حفاظت موضوع تعهد، الی زمان تسلیمی آن می باشد.

ماده ۸۱۹:

هرگاه طبیعت وجبیه یا موافقه طرفین مستوجب اجرای یک عمل توسط شخص متعهد بوده باشد، دائن می تواند اجرای عمل مذکور را توسط غیر متعهد، قبول نه نماید.

ماده ۸۲۰:

(۱) هرگاه متعهد عملی را که تعهد نموده تنفیذ نه نماید، درحالی که اجرای عمل مذکور توسط شخص وی ضروری پنداشته نه شود،

قانون مدنی / کتاب اول ۲۲۱

طرف مقابل می‌تواند اجازه اجرای عمل مذکور را در صورت امکان، به حساب متعهد از محکمه حاصل نماید.
(۲) در حالت عاجل طرف مقابل می‌تواند بدون مطالبه اجازه از محکمه، بعد از اطلاع به متعهد، تعهد را به حساب وی تنفیذ نماید.

ماده ۸۲۱:

هرگاه شخص اجرای عملی را تعهد کرده باشد در برابر مطالبه طرف مقابل با اجرای آنچه تعهد نموده مکلف می‌باشد در غیر آن حکم محکمه در صورتی که طبیعت معامله مقتضی آن باشد، قایم مقام تنفیذ از طرف متعهد قرار می‌گیرد.

ماده ۸۲۲:

هرگاه در تعهد به اجرای عمل از متعهد نگرهبانی یا اداره شی و یا بکار بردن احتیاط در تنفیذ تعهد مطلوب باشد وقتی تعهد اجراء شده پنداشته می‌شود که در تنفیذ آن احتیاطی را که شخص عادتاً بکار می‌برد رعایت نماید، گرچه مطلوب متحقق نگردد، مگر این- که قانون با موافقه طرفین طور دیگری تصریح کرده باشد. در تمام احوال اگر متعهد مرتکب تقلب یا خطای بزرگ گردد مسئول شناخته می‌شود.

ماده ۸۲۳:

هرگاه در تعهد یا امتناع از عمل متعهد تخلف ورزد، طرف مقابل می‌تواند ازاله آنچه را به خلاف از تعهد اجراء گردیده و در صورت لزوم با جبران خساره از متعهد مطالبه نماید.

فصل سوم

تنفیذ از طریق تهدید به غرامت

ماده ۸۲۴:

(۱) هرگاه تنفیذ عینی بدون اجرای وجیبه از طرف شخص متعهد غیر ممکن یا غیر مناسب باشد طرف مقابل می تواند حکم محکمه را مبنی بر الزامیت متعهد بر تنفیذ در صورت امتناع باغرامت تهدید می مطالبه نماید.

(۲) اگر محکمه اندازه غرامت را برای اکراه متعهد یکه از تنفیذ وجیبه امتناع ورزیده غیر کافی بداند، می تواند اندازه غرامت را حسب لزوم زیاد نماید.

ماده ۸۲۵:

هرگاه متعهد بعد از تهدید به غرامت تعهدش را عیناً تنفیذ ننماید و یا به امتناع از تنفیذ اصرار ورزد، محکمه با رعایت ضرر عایده بطرف مقابل و تعنت متعهد مقدار جبران خساره را تعیین می نماید.

فصل چهارم

تنفیذ از طریق جبران خساره

ماده ۸۲۶:

تنفیذ از طریق جبران خساره مطابق به احکام قانون صورت می گیرد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۲۳

ماده ۸۲۷:

استحقاق جبران خساره قبل از ابلاغ به متعهد متحقق، شده نمی‌تواند، مگر این‌که قانون‌طور دیگری حکم کرده باشد.

ماده ۸۲۸:

ابلاغ متعهد از طریق اخطار کتبی یا آنچه قایم مقام اخطار شده بتواند، صورت می‌گیرد موافقاً طرفین مبنی بر این‌که صرف رسیدن مؤعد ایفای تعهد بدون اجراءات دیگر ابلاغ پنداشته شود نیز قایم مقام اخطار شده می‌تواند.

ماده ۸۲۹:

در احوال آتی ابلاغ به متعهد ضرور نمی‌باشد:

۱- در حالی‌که تنفیذ عینی تعهد، بفعل شخص متعهد، غیر ممکن گردیده باشد.

۲) در حالی‌که موضوع تعهد، جبران خساره ناشی از عمل غیر مجاز باشد.

۳- در حالی‌که موضوع تعهد، رد چیزی باشد که سرقت گردیده و متعهد به آن علم داشته باشد و یا آن را بغیر حق باوجود داشتن علم به آن تسلیم شده باشد.

۴- در حالی‌که متعهد امتناع خود را کتباً اظهار نموده باشد.

ماده ۸۳۰:

(۱) موافقت طرفین مبنی بر متحمل شدن متعهد از مسئولیت حوادث غیر مترقبه و اسباب مجبره جواز دارد.

۲۲۴ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) همچنان موافقت طرفین بر رفع هر نوع مسئولیت متعهد که ناشی از عدم اجرای تعهد تعاقدی وی باشد، جواز دارد مسئولیت ناشی از تقلب و خطای بزرگ شخص متعهد بر اثر موافقه طرفین مرفوع شده نمی‌تواند. متعهد می‌تواند رفع مسئولیت خود را از تقلب و خطای کلی اشخاصیکه در تنفیذ تعهد استخدام نموده است، شرط گذارد.

(۳) هر نوع موافقت طرفین، مبنی بر رفع مسئولیت ناشی از عمل غیر مجاز، باطل می‌باشد.

فصل پنجم تضمین حقوق دائنین

قسمت اول - احکام عمومی

ماده ۸۳۱:

(۱) تمام اموال مدیون در تضمین تادیه دین وی قرار می‌گیرد.
(۲) تمام دائنین در برابر اموال مدیون حق مساوی دارند، مگر دائنی که مطابق به احکام این قانون حق تقدم داشته باشد.

قسمت دوم - وسایل تنفیذ

مبحث اول - دعوی غیر مستقیم

ماده ۸۳۲:

دائن می‌تواند حقوق مدیون را بنام مدیون استعمال نماید، گرچه دین هنوز قابل تادیه نباشد، مشروط برآنیکه حق مذکور از

قانون مدنی / کتاب اول ۲۲۵

حقوق غیر مالی منحصر و ملصق به شخص مدیون نبوده و یا چیز غیر قابل حجز نباشد دائن وقتی این حق را استعمال کرده می‌تواند که عدم استعمال آن را از طرف مدیون ثابت نماید و همچنان ثابت نماید که عدم استعمال حق، از طرف مدیون، سبب افلاس یا زیادت افلاس وی می‌گردید. درین حالت ابلاغ به مدیون ضرور نمی‌باشد، مگر ادخال او بحیث خصم در دعوی حتمی است.

ماده ۸۳۳:

دائن در صورت استعمال حقوق مدیون نایب وی شناخته شده، مفادی که در نتیجه استعمال حق حاصل می‌شود مال مدیون، محسوب گردیده و در تضمین تمام دائنین قرار می‌گیرد.

مبحث دوم - دعوی عدم نفاذ تصرف

ماده ۸۳۴:

هرگاه حق دائن قابل تأدیه بوده و مدیون در آن تصرفی نماید که دائن را متضرر سازد، طوری که از حقوق مدیون بکاهد یا به تعهدات مدیون به نحوی بیفزاید که منجر به افلاس یا زیادت افلاس مدیون گردد، دائن می‌تواند با در نظر گرفتن شرایط مندرج ماده (۸۳۵) این قانون عدم نفاذ چنین تصرف را مطالبه نماید.

ماده ۸۳۵:

(۱) تصرف بالمعاوضه مدیون وقتی درحق دائن فاقد اعتبار شناخته می‌شود که تصرف مذکور مشتمل بر تقلب مدیون بوده، طرف مقابل به آن علم داشته باشد. تصرف مدیون وقتی مشتمل بر تقلب پنداشته می‌شود که مدیون درحال صدور تصرف به افلاس خود علم داشته باشد.

(۲) علم طرف مقابل به افلاس مدیون، برای عالم بودن وی به تقلب کافی پنداشته می‌شود، تصرف بدون عوض مدیون در حق دائن معتبر شناخته نمی‌شود، گرچه طرف مقابل دارای حسن نیت بوده و مدیون مرتکب تقلب نشده باشد.

(۳) اگر خلفی که مال از طرف مدیون به وی انتقال نموده، آنرا به مقابل عوض به خلف دیگری انتقال بدهد، دائن نمی‌تواند به عدم انفاذ تصرف تمسک نماید. مگر این‌که خلف دوم هنگام تصرف مدیون باخلف اول در عقد معاوضه به تقلب مدیون یا درعقد بدون عوض به افلاس او علم داشته باشد.

ماده ۸۳۶:

هرگاه دائن افلاس مدیون را ادعا نماید محض به اثبات مقدار دیون ذمت مدیون، مکلف می‌باشد. مدیون مکلف است ثابت نماید، مالک آن مقدار مالی است که مساوی دیون او و یا زاید از آن می‌باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۲۷

ماده ۸۳۷:

هرگاه قرار عدم نفاذ تصرف صادر گردد، تمام دائینی که تصرف مذکور به ضرر آنها انجام یافته ازین حکم استفاده کرده می‌توانند.

ماده ۸۳۸:

(۱) هرگاه مدیون وجایب خود را ایفاء نموده و یا اموال وی برای پرداخت دیون ذمتش کفایت نماید، حق دائن در مورد تمسک بعدم اعتبار تصرف مدیون، ساقط می‌گردد.

(۲) طرف مقابل مدیون وقتی از دعوی عدم نفاذ تصرف برکنار شده می‌تواند، که شخصاً به ایفای حقوق دائن اقدام نموده و یا ثابت نماید که مدیون مالک آن مقدار مالیهست که به ایفای دیون او کفایت می‌کند.

ماده ۸۳۹:

هرگاه شخص از مدیون مفلس حقی را بدون پرداخت ثمن به دست آورد، وقتی دعوی دائنین علیه او قابل سمع نمی‌باشد که ثمن مذکور مثلی بوده و به خزانه یا بانکی که محکمه تعیین می‌نماید، طور امانت تحویل شده باشد.

ماده ۸۴۰:

(۱) هرگاه تقلب محض به غرض تقدم بدون موجب یکی از دائنین به عمل آمده باشد، این عمل صرف محرومیت دائن را از حق امتیاز تقدم بار می‌آورد.

۲۲۸ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) اگر مدیون مفلس دین یکی از دائنین را قبل از بسر رسیدن مؤعد بپردازد، این پرداخت، حقوق سایر دائنین را در اقامه دعوی عدم نفاذ تصرف متاثر نمی سازد. همچنان اگر پرداخت دین بعد از به سر رسیدن مؤعد به اساس سازش طرفین صورت گرفته باشد، تابع عین حکم پنداشته می شود.

ماده ۸۴۱:

دعوی عدم نفاذ تصرف بعد از مرور سه سال از تاریخ علم دائن به علت موجبه عدم نفاذ تصرف، شنیده نمی شود. در سایر احوال دعوی بعد از مرور پانزده سال از تاریخ صدور تصرف شنیده نمی شود.

قسمت سوم - مسائل ضمان

مبحث اول - حق نگهداشت

ماده ۸۴۲:

هریکی از متعاقدین می توانند در هر معاوضه مالی تا وقتی که بدل مستحق را تسلیم نگردیده، معقود علیه را نزد خود نگهدارد.

ماده ۸۴۳:

هرگاه شخص در ملک غیر که تحت تصرف جایز او قرار دارد، مصارف ضروری و مفید انجام دهد، می تواند الی زمان حصول آنچه قانوناً مستحق می گردد، از رد آن به مالکش امتناع ورزد. مگر اینکه مکلفیت به رد ملک، ناشی از عمل غیر مجاز باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۲۹

ماده ۸۴۴:

شخصی که به دادن مالی تعهد نماید، تا وقتی که طرف مقابل به ایفای تعهد ناشی از تعهد مدیون که مرتبط به آن است نپردازد یا تأمینات کافی برای ایفای تعهد مذکور ندهد، می‌تواند از دادن مال مذکور امتناع ورزد.

ماده ۸۴۵:

ثبوت حق نگهداشت شی، حق امتیاز را برآن ثابت نمی‌سازد. نگاه‌کننده به حفاظت شی مذکور و ارائه حساب عواید آن مکلف می‌باشد. اگر خوف هلاک یا معیوب شدن شی مذکور متصور باشد، نگاه‌کننده می‌تواند اجازه محکمه را درمورد فروش آن مطابق اجراءات مربوط به بیع مرهون حیازی مطالبه نماید، درین صورت حق نگهداشت به ثمن شی، انتقال می‌یابد.

ماده ۸۴۶:

(۱) حق نگهداشت شی با از بین رفتن حیازت آن، از بین می‌رود.
(۲) اگر شی از حیازت شخص بصورت خفیه یا با وجود اعتراض وی خارج ساخته شود، می‌تواند اعاده حیازت آنرا مطالبه نماید. مشروط براین‌که درخواست اعاده در خلال مدت یک ماه از تاریخ علم شخص به اخراج شی و قبل از مرور یک سال از تاریخ مذکور به عمل آمده باشد.

مبحث دوم - حجر مدیون مفلس

ماده ۸۴۷:

هرگاه مدیون از پرداخت دیون مستحق الاداء امتناع آورد و چنین ظاهر شود که دیون از مال او بیشتر بوده، خوف ضیاع دارایی او نزد دائنین موجود باشد یا مدیون دارایی خود را مخفی ساخته و یا به نام دیگری قید نموده باشد، مفلس شناخته می‌شود.

ماده ۸۴۸:

(۱) هرگاه شروط مندرج ماده (۸۴۷) این قانون در مورد مدیون تحقق یابد، هریک از دائنین می‌توانند از محکمه ایکه محل سکونت مدیون در حوزه قضائی آن قرار دارد، حجر تصرف مدیون را در مال مطالبه نمایند. این مطالبه در دفتر مربوط ثبت می‌گردد.

(۲) هر نوع تصرف مدیون بعد از ثبت مطالبه، از اعتبار ساقط شناخته می‌شود.

ماده ۸۴۹:

(۱) بعد از صدور قرار منع مدیون از تصرف وثبت آن و نشر در جریده رسمی، هریک از دائنین می‌توانند از محکمه مربوطه صدور امر حجر اموال منقول و غیر منقول مدیون را به شمول دیونی که نزد غیر دارد، مطالبه نمایند. اموالی که تحت حجر آمده نمی‌تواند، ازین حکم مستثنی می‌باشد، حجر اموال مفلس به مصلحت دائنین تا زمان انتهای حجر باقی می‌ماند.

قانون مدنی / کتاب اول ماده ۲۳۱

(۲) اموال تحت حجر جهت اداره به شخص معتمدی که از طرف دائنین انتخاب می‌گردد، سپرده می‌شود. معتمد حساب این اموال را به محکمه تقدیم می‌دارد که قرار حجر را صادر نموده است.

ماده ۸۵۰:

نفقه مدیون ممنوع التصرف و کسانی که نفقه شان بدوش او لازم است، در مدت حجر از ارزیابی محکمه، از اموال تحت حجر پرداخته می‌شود.

ماده ۸۵۱:

(۱) هرگاه به حجر مدیون مفلس حکم صادر شود، مدت تأجیل دیون مؤجله از بین می‌رود و از مقدار مفاد مرتبه دیون مذکور از مدت سقوط کاسته می‌شود.

(۲) محکمه می‌تواند به اساس درخواستی مدیون در مقابل دائنین در دیون مؤجله به ابقای مهلت و یا تمدید آن حکم نماید. چنانچه محکمه می‌تواند دیون مستعجله را در صورت ایجاب شرایط و مصلحت مدیون و دائنین تمدید نماید.

ماده ۸۵۲:

هرگاه مدیون محجور، به دین اقرار نماید، اقرار او مدار اعتبار نمی‌باشد. اگر دینی را که بر ذمه اوست از مال خود برای یکی از دائنین بپردازد، دائنین دیگر حق استرداد آنرا دارند.

۲۳۲ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۵۳:

امینی که به اداره اموال مدیون تعیین گردیده، مفاد مال را بحساب امانت در بانکی که محکمه تعیین می نماید، به حساب دائن امانت می گذارد. چنانچه می تواند به اجازه محکمه و موافقه مدیون و دائن به بیع آنچه که از مال محجوزه فروش آن جایز است جهت ایفاء دین اقدام نماید.

ماده ۸۵۴:

(۱) مدیون محجور می تواند به موافقه اکثریت دائن که سه بر چهار حصه دیون را تمثیل کنند، تمامی یا بعضی از اموال خود را بفروشد، بشرطی که ثمن آنرا برای اداء دیون خود تخصیص دهد. (۲) اگر دائن در توزیع ثمن توافق نظر نداشته باشند، ثمن مذکور را طور امانت به حساب بانکی که محکمه تعیین می نماید، بگذارد تا محکمه آنرا مطابق به احکام قانون توزیع نماید.

ماده ۸۵۵:

مدیون می تواند به اجازه محکمه، گرچه بدون رضای دائن باشد، در مال خود تصرف نماید. بشرطی که این تصرف به ثمن مثل بوده مشتری آن را به بانکی که محکمه تعیین می نماید، بحساب دائن طور امانت بگذارد.

ماده ۸۵۶:

مدیون در حالات آتی به مجازات تقلب محکوم می گردد:

قانون مدنی / کتاب اول ۲۳۳

۱- در صورتی که دعوی دین علیه مدیون اقامه گردد و مدیون عمداً افلاس خود را به قصد ضرر رساندن به دائنین وانمود سازد، مشروط بر این که دعوی به صدور حکم افلاس اثبات دین خاتمه یافته باشد.

۲- در صورتی که مدیون، بغرض ضرر رساندن دائنین بعد از حکم حجر مبنی بر افلاس او، بعضی از اموال خود را به لحاظ عدم تطبیق حکم پنهان نماید یا به دیون ساختگی ویا به مبالغه در دین، مبادرت ورزد.

ماده ۸۵۷:

افلاس درحالات آتی به اساس درخواست اشخاص ذیعلاقه و حکم محکمه باصلاحیت، خاتمه می یابد:

- ۱- در حالی که اموال مدیون از دیون او بیشتر ثابت شود.
- ۲- درحالی که تمامی دائنین و یا بعضی از آنها به مدیون ابراء دهند و اموال مدیون از دیون باقی مانده بیشتر باشد.
- ۳- درحالی که مدیون دیون معجل خود را بدون تاثیر حکم حجر در تعجیل دین تادیه نموده باشد، دیون معجله در این صورت به مؤعد معینه قبل از صدور حکم افلاس بر می گردد.
- مشروط براینکه اقساط به سر رسیده آن نیز تادیه شده باشد.
- ۴- درحالی که تمامی دیون به اساس تصفیه، بین دائنین، امین و مدیون تأدیه شود.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۳۴

ماده ۸۵۸:

(۱) بعد از انتهای حکم حجر موضوع از طرف امین محکمه به حاشیه ثبت حکم حجر رسانیده شده، به مصرف مدیون درجریده رسمی نشر می‌شود.

(۲) اموال باقیمانده از تصرف امین کشیده شده و به مدیون تسلیم می‌گردد.

فصل ششم

تعدد طرفین وجیبه

قسمت اول - دین مشترک و غیر مشترک

ماده ۸۵۹:

دین در صورت اتحاد سبب، مشترک پنداشته می‌شود، خواه ناشی از عقد واحد بوده و یا به وارثین انتقال نموده باشد یا اینکه از مال مشترک به مصرف رسیده یا بدل قرضی باشد که از مال مشترک داده شده باشد.

ماده ۸۶۰:

دین در صورت اختلاف سبب، غیر مشترک پنداشته می‌شود.

ماده ۸۶۱:

هرگاه دین بین دو یا زیاده اشخاص مشترک باشد، هر یکی از شرکاء می‌تواند حصه خویش را از مدیون مطالبه نماید. در صورتی که یکی از شرکاء قسمتی از دین را قبض کند، باقی

قانون مدنی / کتاب اول ۲۳۵

شرکاء بقدر حصص خویش در آن سهم می باشند. در حال غیابت بعضی از شرکاء، شریک حاضر می تواند تأدیة حصه خود را مطالبه نماید.

ماده ۸۶۲:

هرگاه یکی از شرکاء قسمتی از دین مشترک راقبض نماید، شریک دیگر می تواند در عین مقدار قبض شده شرکت نموده، متباقی دین را مشترکاً از مدیون مطالبه نمایند و یا اینکه تمام حصه خود را از مدیون مطالبه نماید.

ماده ۸۶۳:

شریک بعد از اختیار مراجعه به مدیون، نمی تواند به شریک قابض رجوع نماید، مگر اینکه حصه او تلف شده باشد. در آنصورت بقدر حصه خویش در مال قبض شده بر قابض رجوع می نماید.

ماده ۸۶۴:

(۱) هرگاه شریک قابض مقدار قبض شده را به نحوی از انحا از تصرف خود خارج ساخته و یا آنرا تلف نماید، در مقابل شرکاء دیگر به اندازه حصه شان مسئول می باشد.

(۲) در صورتی که شی قبض شده بدون قصور در دست قابض تلف شود، در مقابل شرکاء دیگر در حصه شان مسئول شناخته نمی شود، دین باقی مانده بر ذمه مدیون به سایر شرکاء تعلق می گیرد و شریک قابض، در آن سهم شده نمی تواند.

۲۳۶ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۶۵:

هرگاه یکی از شرکاء در حصه دین خود از مدیون ضامن گیرد یا مدیون دین او را به دیگری حواله نماید، سایر شرکاء در مقداری که از ضامن یا محال علیه قبض می‌کند، شریک می‌باشند.

ماده ۸۶۶:

هرگاه یکی از شرکا بقدر حصه خود مالی را از مدیون اجاره بگیرد، قابض حصه خود شناخته می‌شود. سایر شرکاء می‌توانند به اندازه حصص خود، خویش را شریک مستأجر بدانند و یا به مدیون مراجعه نمایند.

ماده ۸۶۷:

هرگاه یکی از شرکاء در دین مشترک حصه خود را به مدیون هبه و یا از آن ابراء دهد، هبه و ابراء مذکور صحت داشته، در مقابل سایر شرکاء ضامن شناخته نمی‌شود.

ماده ۸۶۸:

هرگاه مدیون وفات نماید و متروکه کمتر از دیون او باشد، تمام شرکاء بقدر حصص خود در متروکه سهیم می‌باشند.

ماده ۸۶۹:

هرگاه دین مشترک مال موروثه باشد، هیچ یک از شرکاء نمی‌تواند حصه شریک خود را بدون اذن او مؤجل نماید، اما تنها حصه خود را مؤجل نموده می‌تواند.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۳۷

ماده ۸۷۰:

اگر دین مشترک براساس عقد قرض مستحق الاداء باشد، هیچ یک از شرکاء به تنها یی بدون موافقه سایر شرکاء نمی‌تواند، دین را مؤجل سازد.

ماده ۸۷۱:

شرکاء می‌توانند موافقه نمایند که هریک آنها حق دارند حصه دین خود را از مدیون قبض نمایند، بدون این‌که سایر شرکاء به او حق مراجعه را داشته باشند. این موافقه حکم تقسیم دین را دارد و حصه هریک از شرکاء بدون مشارکت به خود او اختصاص دارد.

ماده ۸۷۲:

هرگاه دین مورد مطالبه غیر مشترک باشد، هریک از دائنین می‌تواند به تنهایی حصه خود را از مدیون بدست آرد. سایر دائنین در دین قبض شده حق اشتراک ندارند.

قسمت دوم- تضامن

مبحث اول - احکام عمومی

ماده ۸۷۳:

تضامن بین دائنین و مدیونین بدون اتفاق طرفین یا نص قانون موجود شده نمی‌تواند.

مبحث دوم - تضامن دائنین

ماده ۸۷۴:

(۱) دائنین به اساس تضامن می توانند بصورت دسته جمعی یا انفرادی تمامی دین را از مدیون مطالبه نمایند.

(۲) مدیون نمی تواند در صورت مطالبه تادیه دین از طرف یکی از دائنین متضامن بطرق دفاعی تمسک نماید که مربوط به دائنین دیگر باشد، مدیون می تواند به طرق دفع خاصی که مربوط شخص طلب کننده یا حصه متعلق به وی و یا طرق دفاعی که مشترک بین تمامی دائنین باشد، تمسک نماید.

ماده ۸۷۵:

مدیون می تواند تمامی دین را بیکی از دائنین متضامن بپردازد، مگر اینکه یکی از دائنین توسط اخطار قبلی او رامنع کرده باشد.

ماده ۸۷۶:

(۱) هرگاه برائت ذمه مدیون در برابری یکی از دائنین متضامن به سببی غیر از تادیه دین حاصل گردد، در برابر متباقی دائنین بری الذمه شناخته نمی شود. مگر این که بقدر حصه دائنینی باشد که مدیون در برابر آن برائت حاصل نموده.

(۲) هرگاه یکی از دائنین متضامن عملی را مرتکب شود که به اساس آن به دائن ضرری وارد آید، این عمل در حصه سایر دائنین نافذ شمرده نمی شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۳۹

ماده ۸۷۷:

هرآنچه را که یکی از دائنین متضامن از مدیون در مقابل دین اخذ نماید، همه دائنین در آن حق مساوی دارند. مگر آنکه موافقت دائنین و یا نص قانون به خلاف آن حکم نماید.

مبحث سوم - تضامن مدیونین

ماده ۸۷۸:

(۱) هرگاه تضامن بین مدیونین باشد، دائن می‌تواند کل دین را از تمام مدیونین یا از هر یک آنها که خواسته باشد، مطالبه نماید. مطالبه دین از یکی، مانع مطالبه از سایر مدیونین نمی‌گردد.

(۲) مدیونیکه دائن از او مطالبه دین می‌نماید، نمی‌تواند به وسایل دفاع خاصی که به مدیون دیگر تعلق دارد تمسک نماید. مگر به قدر حصه خود او مشروط بر این که حصه دین خود را بوجه از وجوه پرداخته باشد. مدیون می‌تواند به وسایل دفاع خاص که به خود او تعلق دارد و یا به وسایل دفاع مشترک بین تمام مدیونین تمسک نماید.

ماده ۸۷۹:

هرگاه یکی از مدیونین متضامن کل دین را عیناً یا عوضاً و یا از طریق حواله اداء نماید، خود او و سایر مدیونین بری الذمه شناخته می‌شوند.

۲۴۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۸۰:

تجدید دین بین دائن و یکی از مدیونین متضامن موجب برائت ذمه سایر مدیونین می‌گردد، مگر اینکه دائن حق مطالبه خود را در برابر آنها حفظ کرده باشد.

ماده ۸۸۱:

مدیون متضامن نمی‌تواند به اساس مجرای که بین دائن و مدیونین متضامن دیگر صورت گرفته، تمسک نماید. مگر به اندازه حصه همان مدیون.

ماده ۸۸۲:

در صورت اتحاد ذمه دائن با یکی از مدیونین متضامن دین از ذمه سایر مدیونین ساقط نمی‌شود. مگر بقدر حصه مدیونیکه ذمه وی با دائن متحد گردیده است.

ماده ۸۸۳:

هرگاه دائن به یکی از مدیونین متضامن ابراء دهد، دین از ذمه او ساقط شده، سایر مدیونین بری‌الذمه شناخته نمی‌شوند، مگر اینکه دائن به صراحت از برائت ذمه آنها تذکر داده باشد. درین صورت دائن می‌تواند تنها مقدار متباقی دین را بعد از وضع حصه مبری الیه از سایر مدیونین، مطالبه نماید.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۴۱

ماده ۸۸۴:

هرگاه دائن به یکی از مدیونین متضامن از تضامن ابراء دهد، حق دارد کل دین را از سایر مدیونین مطالبه نماید، مگر اینکه به خلاف آن موافقه صورت گرفته باشد.

ماده ۸۸۵:

(۱) در جمیع حالاتی که یکی از مدیونین متضامن، از طرف دائن براءت از دین یا از تضامن حاصل نماید و مدیون دیگر مفلس گردد، سایر مدیونین می توانند هنگام ادای دین به تناسب دینیکه از حصه مدیون مفلس به مدیون مبری له می رسد، مطابق حکم ماده (۸۹۲) این قانون، به وی مراجعه نمایند.

(۲) در حالتی که دائن مدیون مبری الیه را از هرگونه مسئولیت دین آزاد ساخته باشد، حصه دین مدیون مفلس بر خود دائن تحمیل می شود.

ماده ۸۸۶:

(۱) هرگاه دین در مورد یکی از مدیونین متضامن زیر مرور زمان آید، سایر مدیونین نمی توانند از آن استفاده کنند. مگر بقدر حصه مدیون مذکور.

(۲) هرگاه مرور زمان در مورد یکی از مدیونین متضامن منقطع و یا نفاذ آن متوقف گردد، دائن نمی تواند در برابر سایر مدیونین به آن تمسک نماید.

۲۴۲ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۸۸۷:

(۱) مدیون متضامن در اجرای تعهدات خود صرف از عمل خود مسئولیت دارد. هرگاه دائن یکی از مدیونین متضامن اخطار دهد، این امر بر سایر مدیونین تأثیری ندارد. مگر اینکه موافقه طور دیگری صورت گرفته باشد.

(۲) در صورتی که اخطار از جانب یکی از مدیونین متضامن بدائن صورت گرفته باشد، سایر مدیونین از آن مستفید شده می‌توانند.

ماده ۸۸۸:

(۱) هرگاه دائن بایکی از مدیونین متضامن در موضوع دین طوری مصالحه نماید که این امر متضمن ابراء از دین باشد یا اینکه براءت ذمه مدیون را از دین به نحوی از انحاء افاده کند، سایر مدیونین از آن مستفید می‌گردند.

(۲) اگر مصالحه دائن بایکی از مدیونین متضامن، افزونی در وجایب قبلی و یا سبب بوجود آوردن وجایب جدید گردد، این گونه مصالحه بر سایر مدیونین تأثیر ندارد، مگر اینکه با آن موافقه کرده باشند.

ماده ۸۸۹:

(۱) هرگاه یکی از مدیونین متضامن به دین اقرار نماید، اقرار او در مورد سایر مدیونین اعتبار ندارد.

(۲) هرگاه یکی از مدیونین متضامن از سوگند نکول نماید و یا به اثر توجیه آن دائن سوگند یاد نماید، سایر مدیونین از آن متضرر نمی‌گردند.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۴۳

(۳) هرگاه دائن به سوگند یکی از مدیونین متضامن اکتفاء نماید، سایر مدیونین از آن مستفید می‌گردند.

ماده ۸۹۰:

(۱) هرگاه علیه یکی از مدیونین متضامن بنا بر سبب خاص حکمی صادر گردد، این حکم در مورد سایر مدیونین مورد تمسک قرار گرفته نمی‌تواند.

(۲) اگر به مفاد یکی از مدیونین متضامن حکمی صادر گردد، سایر مدیونین از آن مستفید می‌گردند، مگر اینکه حکم متکی به سبب خاصی مربوط به مدیونیکه به مفاد او صادر شده، باشد.

ماده ۸۹۱:

(۱) هرگاه یکی از مدیونین متضامن تمامی دین را بپردازد، بالای سایر مدیونین به اندازه حصه خود آنها رجوع کرده می‌تواند و اگر مدیون اصلی، شخص دیگری بود و بعوض او دین را پرداخت، درین صورت به تمامی دین بالای مدیون اصلی، بحیث دائن رجوع کرده می‌تواند.

(۲) در صورتی که یکی از مدیونین متضامن دین را بپردازد، دین در بین تمام مدیونین متضامن به حصص مساوی تقسیم می‌شود، مگر اینکه موافقه یا نص قانون طور دیگری باشد.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۴۴

ماده ۸۹۲:

هرگاه یکی از مدیونین متضامن مفلس گردد، مدیونیکه دین را اداء نموده و سایر مدیونین که توان پرداخت دین را دارند، هر یک بقدر حصه خود تادیه دین مدیون مفلس را متحمل می‌گردند.

ماده ۸۹۳:

هرگاه در بین مدیونین متضامن تنها یک شخص ذی نفع در دین شناخته شود، همین شخص در برابر سایر مدیونین مکلف به ادای دین می‌باشد.

ماده ۸۹۴:

وجیبه در حالات آتی قابل انقسام نیست:

- ۱- درحالتی که موضوع وجیبه طبیعتاً قابل انقسام نباشد.
- ۲- درحالتی که از منظور ویانیت متعاقدین واضح شود که تنفیذ وجیبه قابل انقسام نیست.

ماده ۸۹۵:

- (۱) هرگاه در وجیبه غیر قابل انقسام مدیونین متعدد باشد، هر یک از آنها به ایفای تمام تعهد مکلف شناخته می‌شود.
- (۲) مدیونی که دین را تأدیه نماید، می‌تواند بر سایر مدیونین به قدر حصه آن‌ها رجوع نماید. مگر اینکه از اوضاع و شرایط عکس آن ظاهر گردد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۴۵

ماده ۸۹۶:

(۱) هرگاه در وجبیه غیر قابل انقسام، دائنین و یا ورثه دائن متعدد باشند، هر یک از دائنین و یا ورثه می‌تواند از مدیون ایفای تمام وجبیه را مطالبه نماید. در صورت اعتراض یکی از دائنین یا ورثه بر آن مدیون مکلف است تعهد را به تمام دائنین یا ورثه بپردازد و یا دین موضوع تعهد را به امانت بگذارد.

(۲) دائنین می‌توانند بر دائنیکه تمام حق را بدست آورده به اندازه حصه خویش مراجعه نمایند.

فصل هفتم

وفاء دین

قسمت اول - طرق اداء

ماده ۸۹۷:

اداء دین به تأدیة نقدی، مجرای ابراء، حواله و تجدید صورت می‌گیرد.

قسمت دوم - طرفین وفا

ماده ۸۹۸:

(۱) دین از طرف مدیون یا نایب او و یا شخصی که تأدیة دین به مصلحت او باشد، با در نظر گرفتن احکام ماده (۸۱۹) این قانون تأدیة شده می‌تواند.

۲۴۶ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) همچنان با رعایت فقره فوق ادای دین، از طرف شخص غیر که ادای دین به مصلحت او نباشد، به امر مدیون و یا بدون امر او صحیح است. چنانچه دائن می‌تواند ادای دین را از شخص غیر در صورت اعتراض مدیون و ابلاغ این اعتراض به مدیون، رد نماید.

ماده ۸۹۹:

(۱) شخص غیر در صورتی که به تأدیة دین اقدام نماید، می‌تواند بقدر آنچه تادیه کرده است، به مدیون مراجعه کند.
(۲) باوجود آن مدیونی که ایفاء دین بدون اراده او صورت گرفته، می‌تواند از رجوع شخصی که دین را کلاً و یا قسماً پرداخته است، امتناع ورزد. بشرطی که ثابت نماید که از اعتراض او فایده ای مرتب است.

ماده ۹۰۰:

در صورتی که صغیر ممیز و یا محجور علیه، دین خود را بپردازد، تأدیة او صحیح بوده و بری الذمه شناخته می‌شود.

ماده ۹۰۱:

مدیون نمی‌تواند در مرض موت، دین یکی از دائنین را در صورتی که به ضرر سایر دائنین بانجامد، بپردازد.

ماده ۹۰۲:

برای صحت تادیة دین، لازم است که اداء کننده مالک شیء تأدیه شده بوده و اهلیت تصرف را در آن داشته باشد. اگرشی

قانون مدنی / کتاب اول ۲۴۷

پرداخته شده از طرف غیر به استحقاق برده شود و یا بعد از تلف بدل آن اخذ شود، دائن می تواند دین خود را از مدیون مطالبه نماید.

ماده ۹۰۳:

هرگاه غیر مدیون به تادیه دین بپردازد، در احوال آتی قایم مقام دائیکه دین خود را حاصل نموده، شناخته می شود:

۱- درحالی که با مدیون مشترکاً و یا از جانب او به تادیه دین مکلف باشد.

۲- درحالی که تادیه کننده دائن بوده، دین دائنی را بپردازد که تأمین عینی داشته و از دائن مذکور مقدم باشد، گرچه تادیه کننده تأمین نداشته باشد.

۳- درحالی که شخص عقاری را خریداری نماید که تحت تضمین حقوق دائین بوده، ثمن عقار مذکور جهت تادیه دینون شان پرداخته شده باشد.

۴- درحالی که تادیه کننده، بحکم صریح قانون قایم مقام شناخته شود.

ماده ۹۰۴:

دائیکه دین خود را از غیر مدیون حاصل نموده، می تواند به موافقه طرفین، شخص مذکور را قایم مقام خود قرار دهد. گرچه مدیون به این موافقه رضایت نداشته باشد. موافقه از وقت تادیه مؤخر شده نمی تواند.

ماده ۹۰۵:

هرگاه مدیون بمقصد ادای دین از شخص ثالث قرض گیرد، می-تواند قرض دهنده را قایم مقام دائنی که حق او را پرداخته است، قرار دهد. گرچه دائن مذکور به آن رضایت نداشته باشد. مشروط براینکه در عقد قرض تذکر داده شود که مال قرض گرفته شده به پرداخت دین اختصاص دارد و در رسید دین تصریح شود که ادای دین از همین مال صورت گرفته است.

ماده ۹۰۶:

شخصی که به حکم قانون و یا موافقت قایم مقام دائن می-شود، حقوق دائن با تمام خصوصیات، توابع، تأمینات و مدافعاتی که به آن مرتب می گردد، به او تعلق می گیرد. این شخص تنها به اندازه مالیکه به دائن پرداخته، قایم مقام او شناخته می شود.

ماده ۹۰۷:

(۱) هرگاه غیر مدیون قسمتی از دین را بپردازد و در آن قسمت قایم مقام دائن گردد، این امر دائن را متضرر نساخته و در مطالبه قسمت متباقی دین به غیر مدیون، مقدم شناخته می شود. مگر اینکه به خلاف آن موافقه صورت گرفته باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۴۹

(۲) هرگاه شخص دیگری در پرداخت قسمت باقی مانده دین قایم مقام دائن گردد، هریک در تقسیم دین به تناسب حصه خود به مدیون مراجعه نموده می‌تواند.

ماده ۹۰۸:

دین اساساً بدائن یا وکیل او پرداخته می‌شود. اگر دائن محجور باشد، دین به ولی، وصی و یا قیم او که صلاحیت قبض دین را داشته باشد، پرداخته می‌شود. اگر دین بدائن محجور پرداخته شود، اعتبار نداشته مدیون از دین بری الذمه شناخته نمی‌شود، در صورت هلاک و ضایع ساختن آن ولی، وصی و قیم می‌توانند دین را مطالبه نمایند.

ماده ۹۰۹:

هرگاه دین به غیر دائن یا غیر وکیل او پرداخته شود، مدیون بری الذمه شناخته نمی‌شود. مگر اینکه دائن پرداخت دین را تأیید نماید و یا دین با حسن نیت به شخصی پرداخته شده باشد که در ظاهر حال مستحق آن شناخته شود.

ماده ۹۱۰:

(۱) هرگاه دائن بعد از عرضه صحیح دین، از قبول آن امتناع ورزد یا از اجرای اعمالی که بدون آن تأدیه صورت گرفته نتواند، ابا و آورد و یا به مدیون ابلاغ نماید که به هیچ صورت آماده قبول دین نیست، مدیون می‌تواند به قبول دین در خلال میعاد معین به دائن، رسماً اخطار بدهد.

۲۵۰ قانون مدنی / جلد دوم

- (۲) از اخطار مدیون به دائن نتایج حقوقی ذیل نشأت می‌نماید:
- ۱- انتقال مسئولیت هلاک و ضیاع دین، از ذمه مدیون به دائن.
 - ۲- متوقف شدن جریان فواید.
 - ۳- امانت گذاشتن دین به بانک و یا خزانه دولت، به مصارف دائن.
 - ۴- مطالبه جبران خساره وارده از دائن.

ماده ۹۱۱:

امانت گذاشتن دین، هنگامی قایم مقام تأدیه شده می‌تواند، که دائن آنرا قبول و یا محکمه به صحت آن حکم نماید.

ماده ۹۱۲:

هرگاه موضوع اداء عقار و یا چیزی باشد که بقاء و استقرار آن در همان مطلوب باشد و مدیون از محکمه مطالبه گذاشتن آنرا تحت تصرف شخص امین نموده باشد، این تسلیم وی قایم مقام امانت گذاشتن می‌گردد.

ماده ۹۱۳:

مدیون بعد از استیذان محکمه مربوط، می‌تواند اشیایی را که زود تلف باشد و یا حفاظت و امانت گذاری آن مصارف هنگفت را ایجاب نماید، طور مزایده علنی به فروش برساند و ثمن آنرا به حساب امانت بانکی بگذارد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۵۱

ماده ۹۱۴:

مدیون می‌تواند به امانت‌گذاری دین و یا اجرائتی که قایم مقام آن می‌گردد، در حالتی اقدام نماید که هویت و محل اقامت دائن نزداو مجهول باشد و یا دائن فاقد و یا ناقص اهلیت بوده و قایم مقامی نداشته باشد که پرداخت دین را قبول نماید و یا دین در بین چند شخص متنازع علیه باشد و یا عوامل عمده موجود گردد که اجرائت فوق را ایجاب نماید.

ماده ۹۱۵:

(۱) هر گاه مدیون دین را به دائن عرضه نماید و متعاقباً آنرا به امانت گذارد و یابه اجرائت مماثل آن اقدام نماید، می‌تواند از عرضه خویش منصرف شود، مشروط براینکه دائن عرضه را قبول نکرده باشد و یا حکم نهایی محکمه مربوط به صحت آن صادر نشده باشد. در این صورت شرکاء و یا ضامنین دین بری الذمه شناخته نمی‌شوند.

(۲) اگر مدیون از عرضه دین بعد از قبول دائن و یا بعد از صدور حکم محکمه مربوط به صحت آن منصرف شود و دائن نیز انصراف او را قبول نماید، دائن نمی‌تواند بعد از آن به تأمیناتی که متکفل حقوق او است، تمسک نماید. در این صورت شرکاء و ضامنین دین بری الذمه شناخته می‌شوند.

قسمت سوم- موضوع ادای دین

ماده ۹۱۶:

(۱) هرگاه دین از جمله اشیای باشد که به تعیین معین شده بتواند، مدیون نمی‌تواند شی دیگری را بدون رضائیت دائن بپردازد. گرچه ارزش بدل مساوی با قیمت و یا بیشتر از آن باشد.

(۲) اگر دین از جمله اشیای باشد که به تعیین معین گردیده نتواند و به عقد معین شده باشد، مدیون می‌تواند مثل آن را بپردازد. گرچه دائن به آن رضائیت نداشته باشد.

ماده ۹۱۷:

هرگاه دائن متاعی را از جنس حق خود از مال مدیون به طرق مجاز بدست آورد، می‌تواند آنرا قید نماید. مشروط به اینکه متاع مذکور عین اوصاف را دارا باشد.

ماده ۹۱۸:

در دین فوری، مدیون نمی‌تواند دائن را به قبول قسمتی از دین مجبور گرداند، گرچه دین قابل تقسیم باشد.

ماده ۹۱۹:

هرگاه مدیون یکی از دیون واجب الاداء را بپردازد که یکی با تأمین و دیگر آن بدون تأمین باشد یا یکی قرض و دیگر آن ثمن مبیعه باشد، و یا یکی دین مشترک و دیگر دین خاص باشد یا این‌که هر دو دین به نحوی از انحا از هم دیگر متباین

قانون مدنی / کتاب اول ماده ۲۵۳

باشند، در صورت اختلاف دائن و مدیون در نوع دین، مدیون می‌تواند هنگام تأدیه آنرا تعیین نماید.

ماده ۹۲۰:

هرگاه مدیون مکلف باشد، دین را با مصارف و تعویضات آن بپردازد و مقدار پرداخته شده دین و ملحقات آنرا کفایت نکند، از این مقدار مصارف تعویضات و اصل دین بالترتیب وضع می‌گردد، مگر اینکه موافقه به خلاف آن صورت گرفته باشد.

ماده ۹۲۱:

(۱) هرگاه دین مؤجل بوده و یا به اقساط معین قسط شده باشد، دائن نمی‌تواند قبل از رسیدن موعد، دین را مطالبه نماید.
(۲) دین معجل بوده یا موعد تأدیه آن رسیده باشد، مدیون به تأدیه فوری دین مکلف می‌باشد. با آنهم محکمه می‌تواند عندالضرورت و در صورت عدم موانع قانونی با درنظر داشت حالت مدیون، به مدیون مهلت بدهد. مشروط بر اینکه از آن ضرر فاحش به دائن نرسد.

ماده ۹۲۲:

(۱) هرگاه دین مؤجل بوده و تأجیل به مفاد مدیون باشد، مدیون می‌تواند قبل از رسیدن موعد به تأدیه دین اقدام نماید. درین صورت دائن به قبول دین مجبور ساخته می‌شود، مگر اینکه به خلاف آن موافقه شده باشد و یا از این اجبار شخص دائن متضرر گردد.

۲۵۴ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) اگر مدیون دین را قبل از رسیدن موعد بپردازد و بعداً دین قبول شده به استحقاق برده شود، دین به حالت تأجیل قبلی برمی گردد.

ماده ۹۲۳:

(۱) هرگاه مدیون به تسلیمی مالی تعهد کرده باشد که ایجاب حمل و مصارف را نماید و در عقد محل تسلیمی آن تعیین نشده باشد، مال مذکور در محلی تسلیم داده می شود که در حین عقد در آن موجود بوده است.

(۲) در سایر تعهدات، ادای دین در محل سکونت مدیون حین تأدیه و یا در محل کار او صورت می گیرد، مشروط بر اینکه تعهد مذکور به همان کار تعلق داشته باشد. مگر اینکه به خلاف آن موافقه شده باشد.

ماده ۹۲۴:

هرگاه مدیون دین را توسط قاصد خود بفرستد و قبل از وصول آن به دائن تلف گردد، مدیون از دین بری الذمه شناخته نمی شود. در حالیکه تسلیمی به نماینده دائن به امر دائن صورت گرفته باشد، مدیون از آن بری الذمه پنداشته می شود.

ماده ۹۲۵:

مصارف تأدیه بدوش مدیون می باشد، مگر اینکه اتفاق عرف یا نص قانون به خلاف آن حکم کند.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۵۵

قسمت چهارم - ادای دین به عوض

ماده ۹۲۶:

هرگاه دائن شی دیگری را به عوض آنچه مستحق است، قبول نماید، تعویض مذکور قایم مقام تأدیه شناخته می شود.

ماده ۹۲۷:

هرگاه ادای دین به عوض، توسط انتقال ملکیت شی ایکه مقابل دین پرداخته شده صورت گرفته باشد، احکام بیع خصوصاً آنچه متعلق به اهلیت متعاقدين، ضمان استحقاق و عیوب خفی است، در مورد رعایت می شود و از حیث ادای دین، احکام تأدیه خصوصاً آنچه متعلق به تعیین نوعیت تأدیه و از بین رفتن تأمینات است، مرعی می گردد.

قسمت پنجم - تجدید و نیابت

ماده ۹۲۸:

تجدید دین به اساس عقد جدیدی که از لحاظ موضوع، سبب یا تغییر یکی از طرفین تعهد با تعهد اولی اختلاف داشته باشد، جواز دارد.

ماده ۹۲۹:

تجدید دین در حالات آتی جواز دارد:

- ۱- تغییر دین به اختلاف محل یا سبب دین اولی بموافقه طرفین.
- ۲- تغییر دائن بموافقه دائن، مدیون و شخص ثالث، طوریکه شخص ثالث، دائن جدید تلقی گردد.

۲۵۶ قانون مدنی / جلد دوم

۳- درحالت تغییر مدیون، به نحویکه دائن و شخص غیر موافقه نمایند که شخص مذکور به جای مدیون اصلی قرار گرفته و مدیون اصلی بدون درنظر داشت رضای او از دین بری الذمه شناخته شود.

۴- درحالتی که شخص غیر قبول نماید که مدیون جدید شناخته شود و مدیون اصلی موافقه دائن را در مورد حاصل نموده باشد.

ماده ۹۳۰:

در صورت تجدید عقد، دین اصلی ساقط و دین جدید قایم مقام آن می گردد.

ماده ۹۳۱:

هرگاه دین اصلی دارای تأمینات شخصی یا عینی باشد، در صورت تجدید دین، تأمینات آن ساقط می گردد. مگر اینکه به تجدید آن موافقه شده باشد.

ماده ۹۳۲:

(۱) تجدید دین وقتی اعتبار دارد که دین سابقه و جدید عاری از اسباب بطلان باشد.

(۲) هرگاه دین سابقه ناشی از عقد باشد که قابل ابطال شناخته شود، تجدید آن جواز ندارد. مگر اینکه تجدید به منظور اجازه عقد و قایم مقام ساختن آن به جای عقد سابق، صورت گرفته باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۵۷

ماده ۹۳۳:

تجدید دین باید به موافقه صریح صورت گرفته یا از اوضاع و حالات به وضاحت معلوم شود، که تجدید دین بصورت قرض جواز ندارد.

ماده ۹۳۴:

نیابت در دین وقتی اعتبار دارد که دائن تعهد شخص غیر را به پرداخت دین به عوض مدیون قبول نماید، این امر، تجدید دین به تغییر مدیون شناخته می شود. تجدید دین در نیابت به صورت قرض اعتبار ندارد. اگر موافقه به تجدید موجود نباشد، تعهد جدید در پهلوی تعهد قدیم، بوجود می آید.

ماده ۹۳۵:

تعهد نایب در برابر دائن صحیح است. گرچه تعهد او در برابر مدیون باطل یا قابل دفع باشد. درین صورت نایب تنها به مدیون حق رجوع را دارد.

قسمت ششم - مجرائی

ماده ۹۳۶:

مجرائی، اسقاط دینی است که دو شخص متقابلاً بالای یک دیگر طلب دارند.

ماده ۹۳۷:

مجرائی، یا جبری است که به حکم قانون صورت می گیرد و یا اختیاری است که به رضائیت طرفین، به عمل می آید.

۲۵۸ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۹۳۸:

در مجرائی جبری، اتحاد جنس، وصف و استحقاق هر دو دین شرط می‌باشد و در مجرائی اختیاری اتحاد مذکور شرط نمی‌باشد. اگر بین جنس یا وصف هر دو دین اختلاف موجود باشد، هر یک دین مؤجل و دیگری معجل باشد، مجرائی صورت گرفته نمی‌تواند. مگر به رضای طرفین خواه سبب دین واحد یا مختلف باشد.

ماده ۹۳۹:

هرگاه ودیعت گیرنده، بالای ودیعت گذار دینی داشته باشد که بامال و دیعت گذاشته شده از یک جنس باشد و یا غاصب بالای مالک عین مغمصوبه دینی داشته باشد که با عین مغمصوبه از یک جنس باشد، مجرائی بدون رضائیت طرفین صورت گرفته نمی‌تواند.

ماده ۹۴۰:

هرگاه دائن مال مدیون را که از جنس دین باشد، تلف نماید، دین مجری می‌شود. در صورت اختلاف جنس، مجرائی دین بدون رضائیت طرفین صورت گرفته نمی‌تواند.

ماده ۹۴۱:

هرگاه ضامن از جنس دین بالای دائن مضمون له، دین داشته باشد، مجرائی هردو دین بدون رضائیت طرفین صورت

قانون مدنی / کتاب اول ۲۵۹

می‌گیرد در حالت اختلاف، جنس دین مضمون بها، مجرائی بدون رضائیت دائن و ضامن صورت گرفته نمی تواند.

ماده ۹۴۲:

مجرائی به حد اقل هر دو دین صورت گرفته و وقتی اعتبار دارد که ذی نفع به آن تمسک نموده باشد.

ماده ۹۴۳:

هرگاه دعوی دین هنگام تمسک به مجرائی نسبت مرور زمان قابل سمع نباشد، مانع مجرائی دین شده نمی تواند. مشروط بر اینکه امکان مجرائی آن قبل از مرور زمان موجود بوده باشد.

ماده ۹۴۴:

(۱) مجرائی که حقوق مکتسبه غیر را متضرر سازد، جواز ندارد.
(۲) اگر شخص غیر مال مدیون را که در تصرف او است، حجز نماید و بعد از آن مدیون، دائن دائن خود گردد، مدیون به ضرر حجز کننده، نمی تواند به مجرائی دین اقدام نماید.
(۳) مجرائی دینیکه به ودیعت گذاشته شده و یا به عاریت داده شده باشد، جواز ندارد.

ماده ۹۴۵:

هرگاه مدیون با وجود داشتن حق طلب مجرائی، دین را اداء نماید، نمی تواند به ضرر غیر در مورد تأمیناتی که تضمین حق او را

۲۶۰ قانون مدنی / جلد دوم

نموده به مجرائی تمسک نماید. مگر اینکه به حق مذکور علم نداشته باشد.

ماده ۹۴۶:

(۱) هرگاه دائن حق خود را به شخص دیگری حواله دهد و مدیون این حواله را صراحتاً قبول نماید، مدیون بعد از آن نمی‌تواند بمجرائی علیه حواله گیرنده، تمسک نماید. گرچه پیش از قبولی حواله چنین حق را دارا بوده باشد، مدیون درین صورت حق رجوع را ندارد، مگر علیه حواله دهنده.

(۲) محض ابلاغ حواله به مدیون، بدون قبول وی مانع تمسک به مجرائی نمی‌گردد، مگر اینکه حق مورد ادعای مجرائی بعد از ابلاغ حواله به ذمه حواله دهنده ثابت شده باشد.

قسمت هفتم - اتحاد ذمه

ماده ۹۴۷:

هرگاه در دین واحد صفات دائن و مدیون در یک شخص جمع گردد، دین مذکور به اندازه که اتحاد ذمه در آن صورت گرفته، ساقط می‌شود.

ماده ۹۴۸:

هرگاه سببیکه اتحاد ذمه را بوجود آورده، زایل گردد و این زوال اثر رجعی داشته باشد، دین و ملحقات به نسبت اشخاص ذی علاقه اعاده می‌گردد. اتحاد ذمه در این صورت طوری تلقی می‌گردد که اصلاً بوجود نیامده است.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۶۱

باب چهارم انقضای عقد

فصل اول ابراء

ماده ۹۴۹:

ابرای حق، به شکل ابرای اسقاط یا ابرای استیفا صورت می گیرد.

ماده ۹۵۰:

ابرای اسقاط، آن است که دائن مدیون خود را از تمام یا از قسمتی حق خود بری الذمه گرداند. ابراء استیفا آن است که دائن به قبض حق خود اقرار نماید.

ماده ۹۵۱:

ابراء یا به صورت خاص، از یک حق یا دعوی و یا بصورت عام از جمیع حقوق و دعاوی بعمل می آید.

ماده ۹۵۲:

برای صحت ابراء داشتن اهلیت تبرع ابراء دهنده شرط است.

ماده ۹۵۳:

ابراء موقوف به قبول مدیون نمی باشد، مگر به رد مدیون رد می شود. اگر مدیون قبل از قبول ابراء وفات نماید، دین از ترکه گرفته نمی شود.

۲۶۲ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۹۵۴:

ابراء معنای تملیک را افاده نموده و تعلیق آن به شرط صحیح می‌باشد.

ماده ۹۵۵:

هرگاه دائن از یک قسمت دین به این شرط ابراء دهد که مدیون قسمت باقیمانده دین را به وقت معین اداء نماید، در صورت ایفای شرط، مدیون بری الذمه شناخته می‌شود، در غیر آن تمام دین به ذمه او باقی می‌ماند.

ماده ۹۵۶:

حقی که اسقاط را نمی‌پذیرد، ابراء از آن جواز ندارد.

ماده ۹۵۷:

هرگاه مدیونین متعدد باشند، تعیین کامل هریک از آنها در ابراء ضرور می‌باشد.

ماده ۹۵۸:

ابراء از حقوقی صورت می‌گیرد که قبل از ابراء ثابت باشد وشامل دینیکه لزوم آن بعد از ابراء تحقق پذیرد، نمی‌گردد. گرچه سبب دین قبل از ابراء موجود شده باشد.

ماده ۹۵۹:

دعوی، در هرحقی که متضمن ابراء خاص یا ابرای عام باشد، قابل سمع نیست.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۶۳

فصل دوم عدم امکان تنفیذ

ماده ۹۶۰:

هرگاه مدیون ثابت نماید، که وفا به تعهد به سببی که خارج از اراده او بود ناممکن شده، تعهد ساقط می گردد.

ماده ۹۶۱:

هرگاه یک شی، به اساسی عقد یا بدون آن به تصرف شخص غیر مالک درآید و شی مذکور بدون تجاوز و قصور از دست این شخص تلف گردد، در صورتی که تصرف باضمان باشد، تاوان آن برمتصرف لازم می گردد و اگر تصرف به صفت امانت باشد، تاوان ندارد.

ماده ۹۶۲:

تصرف وقتی باضمان شناخته می شود که متصرف شی را به قصد تملک به حیازت خود در آورده باشد. واگر متصرف شی را به قصد نیابت از مالک به حیازت خود در آورده باشد، این تصرف امانت شناخته می شود.

ماده ۹۶۳:

تصرف امانت، وقتی به تصرف با ضمان مبدل می گردد که متصرف مالک شی را بغیر حق از تصرف مانع گردد یا آنرا بدون اجازه مالک اخذ نماید، گرچه به قصد تملک صورت نگرفته باشد.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۶۴

ماده ۹۶۴:

(۱) هرگاه ملکیت شی به اساس عقد انتقال نماید، تصرف ممالک سابقه قبل از تسلیمی شی، تصرف با ضمان شناخته می شود.
(۲) در صورتیکه مالک، بنا بر اسباب حق نگهداشت، از تسلیمی شی امتناع ورزد، تصرف او به تصرف امانت مبدل می گردد.

فصل سوم

سقوط حق به مرور زمان

ماده ۹۶۵:

(۱) حق به مرور زمان ساقط نمی گردد.
(۲) دعوی مطالبه حق بنا بر هر سببی که باشد، علیه منکر، بعد از مرور پانزده سال با رعایت احکام خاص آن واستثنائات ذیل شنیده نمی شود:

ماده ۹۶۶:

هرگاه حقوق، مستمر دوری متجدد، از قبیل کرایه منازل، اجاره اراضی و معاشات که بدون عذر قانونی در ظرف مدت پنج سال مطالبه نشود، قابل سمع نمی باشد. اما مدت مرور زمان در حاصلاتی که بر ذمه متصرف دارای نیت سوء و یا بر ذمه ناظروقف باشد، پانزده سال است.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۶۵

ماده ۹۶۷:

دعوی در حقوق آتی بعد از انقضای مدت یک سال قابل سمع نمی باشد:

۱- حقوق طبیب، استاد، مهندس، وکیل مدافع ناشی از انجام وظیفه و بطور عموم حقوق هر شخصی که شغل آزاد داشته باشد، مانند ادویه فروش دلال و کمیشن کار و اهل خبره.

۲- حقوق تاجر و صنعت گر، در مقابل اشیاء وارداتی و تولیداتی ایکه برای اشخاص دیگر داده شده و اشخاص مذکور در آن تجارت نمایند.

۳- حقوق صاحبان هتل و رستوران، در مقابل اجرت شب باش، قیمت طعام و دیگر مصارف.

۴- حقوق کارگر، مستخدم و اجیر، ناشی از اجوره روز مره و یا غیر روز مره.

ماده ۹۶۸:

دعوی در موارد ماده (۹۶۷) این قانون، گرچه اشخاص مذکور به انجام خدمات، کار و تولیدات ادامه بدهند، قابل سمع نمی باشد.

ماده ۹۶۹:

شخصی که به عدم سمع دعوی به سبب مرور زمان یک سال تمسک می نماید باید در برابر توجیه سوگند از جانب محکمه، چنین سوگند یاد نماید، که ذمت او از دین بری می باشد. در صورت توجیه سوگند به ورثه مدیون یا اولیاء او صیا و قیم شان،

۲۶۶ قانون مدنی / جلد دوم

باید چنین سوگند یاد نمایند، که به وجود یا به تادیب دین علم ندارد.

ماده ۹۷۰:

(۱) مدت مرور زمان مندرج ماده (۹۶۷) این قانون از ختم وظیفه محوله شروع می‌شود، گرچه دائنین به اجرای وظایف دیگری ادامه دهند.

(۲) اگر حقی از حقوق مستند به سندی تحریر شده باشد، دعوی مطالبه چنین حق ساقط نمی‌شود. مگر اینکه بدون عذر قانونی در ظرف مدت پانزده سال از تاریخ استحقاق مطالبه نشده باشد.

ماده ۹۷۱:

هرگاه سلف ترک دعوی نماید و خلف او نیز مدت دیگری ترک دعوی کند، طوری که مجموع هردو مدت معیار مقرر مرور زمان را تکمیل کند، دعوی قابل سمع نمی‌باشد.

ماده ۹۷۲:

مدت مرور زمان به اعتبار روز محاسبه می‌شود نه به اعتبار ساعت، روز اول در مدت حساب نشده و به انقضای روز اخیر مدت تکمیل می‌شود.

ماده ۹۷۳:

(۱) مدت معینه عدم سمع دعوی، از تاریخ استحقاق تادیب دین شروع می‌شود.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۶۷

(۲) مدت معینه عدم سمع در مورد دین معلق بشرط، از تاریخ تحقق شرط و در مورد ضمان استحقاق، از تاریخ تثبیت استحقاق و در مورد دین مؤجل، از تاریخ انقضای میعاد، شروع می‌شود.

(۳) اگر تعیین میعاد پرداخت دین به اراده دائن موقوف باشد، مدت مرور زمان از تاریخی شروع می‌شود که دائن به اظهار اراده خود قادر گردد.

ماده ۹۷۴:

(۱) دعوی مالیات و محصول که دولت مستحق آن شناخته می‌شود، بعد از مرور پنج سال شنیده نمی‌شود. مدت مرور زمان در مالیات، از انتهای تاریخ استحقاق و در محصول اوراق قضائی، از تاریخ انتهای اقامه دعوی که اوراق مذکور در مورد آن تحریر یافته یا تاریخ تحریر اوراق، درحالی که دعوی اقامه نشده باشد، شروع می‌شود.

(۲) دعوی استرداد مالیه و محصولی که به غیر حق پرداخته شده باشد، بعد از پنج سال شنیده نمی‌شود، مدت مذکور از تاریخ تادیه شروع می‌شود.

(۳) اگر احکام فوق به احکام قوانین خاص متناقض واقع شود، احکام قانون خاص تطبیق می‌گردد.

ماده ۹۷۵:

(۱) مدت معینه عدم استماع دعوی، به عذر قانونی موانع معنوی و مانعی که مطالبه حق دائن را غیر ممکن گرداند، متوقف می‌گردد.

۲۶۸ قانون مدنی / جلد دوم

(۲) مدتی که باوجود عذر سپری گردیده، اعتبار ندارد.

ماده ۹۷۶:

هرگاه بعضی از ورثه، بدون عذر، در مدت معینه، دعوی دین مورث خود را ترک نماید و باقی ورثه در ترک دعوی عذر قانونی داشته باشند، دعوی ورثه باقیمانده، به قدر حصه شان از دین قابل سمع می باشد.

ماده ۹۷۷:

مدت معینه عدم استماع دعاوی، به مطالبه قضائی، گرچه دعوی به محکمه غیر مختص به آن تقدیم شده باشد، به اخطار به حجز یا بدرخواستی ایکه دائن جهت قبول حق خود، در تفریس، یا در توزیع و تقسیم اموال مدیون مفلس بالای دائین، تقدیم می نماید، همچنان در هر عملیه دائن در اثنای جریان یکی از دعاوی به حق خود تمسک نماید، انقطاع می یابد.

ماده ۹۷۸:

(۱) هرگاه مدیون بحق دائن صراحتاً یا دلالتاً اقرار نماید، مدت معینه عدم استماع دعوی، قطع می گردد.
(۲) اگر مدیون مالی را، طور گروی بمنظور تأمین ادای دین، در تصرف دائن بگذارد، دلالت به اقرار مدیون می کند.

ماده ۹۷۹:

(۱) هرگاه مدت معینه عدم استماع دعوی انقطاع یابد، مدت جدید مانند مدت اولی، مجدداً آغاز می یابد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۶۹

(۲) اگر حکم قطعی شود یا اینکه مدت معینه عدم استماع دعوی یکسال بوده و به اقرار مدیون قطع گردد، مدت جدید برای عدم استماع دعوی، پانزده سال می‌باشد.

ماده ۹۸۰:

هرگاه دعوی راجع به اصل دین به سبب مرور زمان قابل سمع نگردد، در مورد ملحقات آن نیز قابل سمع نمی‌باشد، گرچه مدت معینه عدم استماع دعوی در ملحقات دین، تکمیل نه شده باشد.

ماده ۹۸۱:

(۱) محکمه نمی‌تواند مستقیماً نسبت مرور زمان از استماع دعوی امتناع ورزد، مگر به اساس مطالبه مدیون یا دائن و یا هر شخصی که ملحت وی در مطالبه متصور باشد، گرچه مدیون به آن تمسک ننماید.

(۲) تمسک به مرور زمان بهر مرحله دعوی جواز دارد، گرچه به پیشگاه محکمه استیناف باشد.

ماده ۹۸۲:

(۱) انصراف از حق دفع بعدم استماع دعوی بسبب مرور زمان قبل از ثبوت حق، دفع در آن جواز ندارد، همچنان موافقه طرفین به عدم جواز استماع دعوی، در مدتی که خلاف مدت‌های باشد که درین قانون به منظور مرور زمان پیش بینی شده است، جواز ندارد.

(۲) شخصی که قدرت تصرف را در حقوق خود داشته باشد، می‌تواند بعد از ثبوت حق خود در آن از حق دفع به مرور زمان

۲۷۰ قانون مدنی / جلد دوم

انصراف نماید، گرچه دلالتاً باشد، این انصراف در حق دائنین
دیگریکه از آن متضرر شوند نافذ نمی‌باشد.

باب پنجم

اثبات حق

فصل اول

قواعد عمومی

ماده ۹۸۳:

دلیلی که احتمال در آن راه یابد، استدلال به آن ساقط می‌گردد.

ماده ۹۸۴:

ثابت به برهان، مانند ثابت به مشاهده است.

ماده ۹۸۵:

برائت ذمه حالت اصلی است.

ماده ۹۸۶:

یقین به شک زایل نمی‌شود.

ماده ۹۸۷:

شهود برمدعی و قسم برمنکر است.

ماده ۹۸۸:

شهود جهت اثبات خلاف ظاهر و قسم جهت ابقای اصل است.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۷۱

ماده ۹۸۹:

اضافت حادث، به نزدیک ترین وقت آن تعیین می‌شود.

ماده ۹۹۰:

اصل بقای شی به حالت اصلی و درصفت معارض، عدم است.

فصل دوم

اسناد

قسمت اول - سند رسمی

ماده ۹۹۱:

(۱) سند رسمی ورقی است که مؤلف عمومی یا کارکنان خدمات عامه به اساس احکام قانون در حدود صلاحیت اختصاصی خویش آنچه را بحضور شان گزارش می‌یابد یا از اشخاص ذی‌علاقه کسب می‌کند، در آن درج و ثبت نموده باشند.

(۲) در صورتی که ورق مذکور صفت سند رسمی را کسب ننموده، مگر اشخاص ذی‌علاقه به آن امضاء، مهر یا نشان انگشت نموده باشند، حیثیت سند عرفی را دارد.

ماده ۹۹۲:

محتویات اسناد رسمی مندرج ماده (۹۹۱) این قانون حجت شمرده می‌شود، بشرطی که از جعل و تزویری که قانوناً تصریح شده، خالی باشد.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۷۲

ماده ۹۹۳:

(۱) هرگاه اصل سند رسمی موجود باشد، سواد رسمی آن اعم از خطی و فوتوگرافی، در حدودیکه با اصل مطابقت داشته باشد، حجت تلقی می‌شود.

(۲) مادامیکه یکی از طرفین در مطابقت سواد سند با اصل سند اعتراض نداشته باشد، کاپی سند مطابق اصل تلقی می‌شود و در صورت اعتراض، به اصل سند مراجعه می‌گردد.

ماده ۹۹۴:

هرگاه اصل سند رسمی موجود نباشد، به کاپی سند بصورت ذیل اعتبار داده می‌شود:

۱- در صورتی که سواد رسمی از اصل سند گرفته شده و شکل ظاهری آن مطابقت آنرا با اصل، بدون هیچگونه شک و تردید تأیید نماید. درین حالت طرفین می‌تواند، تطبیق آنرا با اصل سند مطالبه نمایند.

۲- در صورتی که سواد رسمی از سواد اصل سند گرفته شده باشد، حجت تلقی نمی‌شود، مگر قاضی می‌تواند از آن بحیث قرینه قضایی استفاده نماید.

قسمت دوم- سند عرفی

ماده ۹۹۵:

(۱) صدور ورق عرفی از طرف امضاء کننده اعتبار داده می‌شود، مگر اینکه شخص از امضاء، مهر و نشان انگشت خود

قانون مدنی / کتاب اول ۲۷۳

صراحتاً انکار نماید. مگر اینکه قانون خاص طور دیگری حکم نموده باشد.

(۲) در مورد خلف یا وارث قسم بعدم علم کفایت می‌کند.

ماده ۹۹۶:

(۱) تاریخ سند عرفی بر دیگری حجت شده نمی‌تواند، مگر اینکه تاریخ آن ثابت باشد.

(۲) تثبیت تاریخ به ترتیب ذیل صورت می‌گیرد:

۱- از روزی که در دفتر مخصوص درج گردد.

۲- از روزی که مضمون آن در ورق دیگری که تاریخ ثابت دارد، به ثبت رسیده باشد.

۳- از روزی که مؤلف عام مربوطه، آن را ملاحظه شد کرده باشد.

۴- از روز وفات یکی از کسانی که در سند تاثیر معتبر از او بجا مانده باشد یا از روز حادثه ای که صدور سند قبل از وقوع آن به صورت قطع دانسته شود.

(۳) محکمه می‌تواند حسب احوال از تطبیق حکم این ماده در رسیدات صرف نظر نماید.

ماده ۹۹۷:

(۱) مکاتیب امضاء شده حیثیت اسناد عرفی را دارد.

(۲) اوراق تلگرامی که اصل آن به امضاء تلگرام دهنده در دفتر تلگرام خانه موجود باشد، حیثیت اسناد عرفی را دارد. ورق تلگرام طبق اصل پنداشته می‌شود، تا زمانی که دلیلی به خلاف آن ظاهر

قانون مدنی / جلد دوم ۲۷۴

نشود و در صورتی که اصل آن از بین رفته باشد، از اعتبار ساقط می‌گردد.

ماده ۹۹۸:

(۱) دفاتر تجارتي بر غير تجار دليل شده نمی‌تواند، مگر اظهاراتيکه در دفاتر مذکور به ثبت رسیده باشد، اساس توجیه قسم برای یکی از طرفین نزد محکمه شده می‌تواند، و آنهم در مواردیکه اثبات آن به شهادت جواز داشته باشد.

(۲) دفاتر تجارتي که طور منظم ترتیب شده باشد، علیه تجار دليل شده می‌تواند، کسانیکه به این دفاتر تمسک می‌نمایند، نمی‌توانند تنها به آنچه که نفع او را ثابت می‌سازد، استدلال نمایند و آنچه مناقض دعوی اوست، رد نمایند.

ماده ۹۹۹:

دفاتر و اوراق غير تجارتي بر کسیکه از طرف او ترتیب و تحریر شده دليل شده نمیتواند، مگر در دو حالت ذیل:

۱- درحالتی که بصراحت در آن تذکر داده شده باشد که دین خود را کاملاً بدست آورده.

۲- درحالتی که بصراحت تذکر داده شده باشد که مقصد از تحریر اوراق این بوده که اوراق تحریر شده برای ثبوت حق، صاحب مصلحت قایم مقام سند باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۷۵

ماده ۱۰۰۰:

(۱) تحریر آنچه براءت مدیون را افاده کند، در اصل سند تا زمانیکه عکس آن ثابت نشود، بردائن حجت تلقی می‌شود. گرچه تحریر مذکور به امضاء او نرسیده باشد، این حکم در صورتی است که سند مذکور قطعاً از تصرف دائن خارج نشده باشد.

(۲) تحریریکه بخط دائن بدون امضاء در نسخه اصلی سند علیحده یا رسید مبنی به براءت مدیون، صورت گرفته و بدسترس مدیون قرار داشته باشد، نیز حجت شمرده می‌شود.

فصل سوم

اقرار

ماده ۱۰۰۱:

اقرار، عبارت است از اعتراف خصم نسبت به حق غیر، بالای خودش در محکمه.

ماده ۱۰۰۲:

اقرار به قبول مقر له منوط نبوده، مگر از طرف او رد شده می‌تواند، اگر بعضی از آن رد شود اقرار در باقی صحیح است.

ماده ۱۰۰۳:

(۱) برای صحت اقرار شرط است که مقر عاقل، بالغ و غیر محجور علیه باشد.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۷۶

(۲) اقرار صغیر ممیز مأذون، در اموری که برایش اجازه داده شده، صحت دارد.

ماده ۱۰۰۴:

اقرار به مجهول صحیح است، مگر در عقودی که جهالت مانع صحت آن باشد.

ماده ۱۰۰۵:

برای صحت اقرار مقرر، شرط است که ظاهر حال مکذب آن نباشد.

ماده ۱۰۰۶:

اختلاف مقرر و مقر له در سبب اقرار، مانع صحت آن نمی گردد.

ماده ۱۰۰۷:

معلق ساختن اقرار بشرط جواز ندارد، مگر آنکه به زمانی معلق شده باشد که حلول میعاد آن عرفاً ممکن باشد.

ماده ۱۰۰۸:

مقر به اقرار خود ملزم می باشد، مگر اینکه از طرف محکمه حکم به کذب اقرار او صادر شود. در این صورت به اقرار او وقعی داده نمی شود.

ماده ۱۰۰۹:

رجوع از اقرار اعتبار ندارد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۷۷

ماده ۱۰۱۰:

اقرار حجت قاصره است برمقر.

ماده ۱۰۱۱:

اقرار تجزیه را نمی پذیرد، مگر اینکه بر وقایع متعدد غیر مرتبط نسبت شده که وجود یکی از وقایع، مستلزم وجود وقایع دیگر نباشد.

فصل چهارم

قسم

قسمت اول - قسم قاطع

ماده ۱۰۱۲:

طرفین دعوی می توانند به اجازه محکمه، قسم قاطع را بیک دیگر توجیه نمایند.

ماده ۱۰۱۳:

توجیه قسم قاطع در تمام منازعات مدنی جواز دارد، مگر اینکه واقعه مخالف نظام یا آداب عامه باشد.

ماده ۱۰۱۴:

در دعوی واحدی که مشتمل بر طلبات متعدد باشد، به یک قسم اکتفاء کرده می شود.

قانون مدنی / جلد دوم ۲۷۸

ماده ۱۰۱۵:

طرفی که قسم به او متوجه گردیده، می‌تواند قسم را به طرف دیگر رد نماید. مگر اینکه قسم بنا به واقعه باشد که به اشتراک طرفین صورت نگرفته، صرف از جانب طرفیکه توجیه قسم به او شده، انجام یافته باشد.

ماده ۱۰۱۶:

طرفی که قسم را توجیه یا رد نموده، نمی‌تواند بعد از قبولی طرف مقابل به تحلیف از توجیه یا رد رجوع نماید.

ماده ۱۰۱۷:

قسم و نکول خارج محکمه اعتبار ندارد.

ماده ۱۰۱۸:

در قسم قاطع، شرط است که قسم بنا به واقعه و عملی باشد که خود شخص سوگند کنند، آنرا ایجاد نموده باشد و اگر سوگند به عمل غیر باشد، قسم به علم داده می‌شود.

ماده ۱۰۱۹:

در اموری که سبب از بین نمی‌رود، قسم به سبب و در اموری که سبب از بین می‌رود، قسم به حاصل داده می‌شود.

ماده ۱۰۲۰:

هرگاه طرفی که قسم باو توجیه گردیده، بدون رد آن بطرف دیگر از آن نکول نماید یا طرفی که قسم باو رد شده، نکول اختیار کند، دعوی به ضرر او خاتمه می‌یابد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۷۹

ماده ۱۰۲۱:

هرگاه در حکم جزائی، کذب قسم ثابت شود، شخص متضرر از قسم می تواند، بدون اینکه حق وی در اعتراض برحکم صادره علیه اواخلال گردد، جبران خساره مطالبه نماید.

قسمت دوم - قسم متمم

ماده ۱۰۲۲:

(۱) محکمه می تواند، مستقیماً قسم را بیکى از طرفین، جهت استناد حکم در موضوع دعوی یا قیمت آنچه به آن حکم می نماید، راجع نماید.

(۲) این نوع قسم وقتی توجیه شده می تواند که در دعوی دلیل کامل وجود نداشته و خالی از دلیل هم نباشد.

ماده ۱۰۲۳:

محکمه می تواند در احوال آتی مستقیماً قسم را توجیه نماید:
۱- در حالی که دعوی حق، راجع به ترک ثابت شود، محکمه مدعی را قسم می دهد که این حق را برای خود یا شخص دیگری به هیچ صورت از متوفا حاصل نکرده، ابراء و حواله در آن صورت نگرفته، حق مذکور را از غیر متوفا بدست نیاورده و از متوفا نیز در مقابل دین، رهن نزد او وجود ندارد.

۲- در حالی که مشتری رد مبیعه را مبنی بر عیب تقاضا نماید، محکمه باوقسم می دهد که صراحتاً یا دلالتاً بعیب رضائیت نشان نداده است.

۲۸۰ قانون مدنی / جلد دوم

ماده ۱۰۲۴:

شخصی که قسم متممه باو توجیه شده، نمی تواند آن را بطرف مقابل رندماید.

فصل پنجم

شهود

ماده ۱۰۲۵:

در اثبات تصرف قانونی، در غیر امور تجارتي شهادت شهود وقتی كافي شمرده می شود كه قیمت آن، متجاوز از هزار افغانی و یا غیر معین نباشد.

ماده ۱۰۲۶:

قیمت تصرف، در وقت تصرف آن، اندازه می شود، اگر تصرف از هزار افغانی بیشتر باشد و از زیادت مطلقات به اصل نشأت کرده باشد، در این صورت اثبات به شهادت شهود جواز دارد.

ماده ۱۰۲۷:

هرگاه دعوی شامل مطالب متعددی ناشی از مصادر متعدد باشد، اثبات هر جزء ایكه مقدار آن متجاوز از هزار افغانی نباشد، به شهادت شهود جواز دارد. گرچه مجموع مطالبات متجاوز از مقدار مذکور ناشی از علایق بین طرفین دعوی یا ناشی از تصرفاتی باشد كه دارای طبیعت واحد است. این حكم در مورد

قانون مدنی / کتاب اول ۲۸۱

تادیاتی که قیمت آن از هزار افغانی تجاوز کند، نیز تطبیق می شود.

ماده ۱۰۲۸:

اثبات به شهادت شهود در موارد ذیل جواز ندارد، گرچه قیمت آن متجاوز از هزار افغانی نباشد:

۱- در صورتی که مطالبه، مخالف یا متجاوز از مقدار مندرج سند تحریری باشد.

۲- در صورتی که مطالبه جزء چنان حقی باشد که اثبات آن به شهادت ناکافی دانسته شده باشد، گرچه جزء باقیمانده همان حق باشد.

۳- در صورتی که مطالبه بمقدار بیش از هزار افغانی صورت گرفته و متعاقباً به مقدار کمتر از هزار افغانی تعدیل شود.

ماده ۱۰۲۹:

(۱) اثبات به شهادت شهود در آنچه اثبات آن به سند تحریری لازم باشد جواز دارد، بشرطی که مبداء ثبوت تحریری موجود شود.

(۲) صدور سند تحریری که وجود تصرف مدعی به را قریب الاحتمال گرداند، مبداء ثبوت سند تحریری شناخته می شود.

ماده ۱۰۳۰:

اثبات به شهادت شهود در آنچه اثبات آن بر سند تحریری لازم باشد، در موارد ذیل جواز دارد:

۲۸۲ قانون مدنی / جلد دوم

- ۱- در صورتی که اسباب مادی یا معنوی مانع حصول سند تحریری شود.
- ۲- در صورتی که سند تحریری به اسباب خارج از اراده دائن مفقود گردد.

فصل ششم

قرائن

ماده ۱۰۳۱:

- (۱) قرینه قانونی که به مصلحت شخص موجود شود وی را از سایر طرق اثبات بی نیاز می‌سازد، مگر تا زمانی که نص قانون به خلاف آن موجود نشود.
- (۲) نقض قرینه قانونی به دلیل عکس آن جواز دارد.

ماده ۱۰۳۲:

احکامی که حایز قوت حکم قطعی باشد، با تمام مندرجات آن حجت شمرده می‌شود و دلیل دیگری به نقض آن پذیرفته نمی‌شود. مشروط به اینکه منازعه بین عین اشخاص صورت گرفته و به عین محل و سبب حق، تعلق گیرد.

ماده ۱۰۳۳:

حکم جزایی به قاضی مدنی ارتباط ندارد، مگر در وقایعی که بنا بر ایجاب ضرورت حکم صادر نموده باشد.

قانون مدنی / کتاب اول ۲۸۳

ماده ۱۰۳۴:

قاضی می‌تواند قرائینی را که توسط قانون پیش بینی نشده و از حالات مربوط به دعوی استنباط شود، در نظر گیرد. مگر استناد به آن تنها در صورتی شده می‌تواند که قانون در آن اثبات را به شهادت مجاز دانسته باشد.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**